

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

**BİR MEKANIN SOSYO EKONOMİK COĞRAFİ
GÖRÜNÜMÜNÜN BELİRLENMESİ: BİLECİK ŞEHİRİ
ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

ÖZNUR AKGİŞ İLHAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Erdal KARAKAŞ

Bilecik, 2019
10111685

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

BİR MEKANIN SOSYO EKONOMİK COĞRAFI
GÖRÜNÜMÜNÜN BELİRLENMESİ: BİLECİK ŞEHİRİ
ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

ÖZNUR AKGIŞ İLHAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Erdal KARAKAŞ

Bilecik, 2019
10111685

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOKTORA TEZ SAVUNMA SINAVI
JÜRİ ONAY FORMU

BŞEÜ-KAYSIS Belge No	DFR-149
İlk Yayın Tarihi/Sayısı	03.01.2017 / 28
Revizyon Tarihi	
Revizyon No'su	00
Toplam Sayfa	1

Öğrencinin Adı Soyadı: ÖZGÜR AKGÖKS İLHAN
Anabilim Dalı: Coğrafya
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Erdal Karakaş
Tezin Özgün Adı: Bir Mekanın Sosyo-Ekonomik Coğrafî Bölünümünün Belirlenmesi: Bilecik Şehri Üzerinde
Tezin İngilizce Adı: Determination of Socio-Economic Landscape of a Space: A Case Study of Bilecik City

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 14 / 07 / 2019

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışması ilgili EYK kararıyla oluşturulan jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Coğrafya Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Erdal Karakaş

Üye: Prof. Dr. Semra Güngör Aktaş

Üye: Prof. Dr. Harun Tunael

Üye: Doç. Dr. Ali Yiğit

Üye: Pr. Öğr. İyaser Serpil Mehmetoğlu

İmza

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun / / 20..... tarih ve / sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BEYAN

“Bir Mekanın Sosyo-Ekonomik Coğrafi Görünümünün Belirlenmesi: Bilecik Şehri Örneği” adlı doktora tezinin hazırlık ve yazını sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Öznur AKGİŞ

25.06.2019

ÖNSÖZ

Öğrenci hazır olduğunda öğretmenin ortaya çıkacağına dair bir söz hatırlıyorum. Öğrenmeye hazır bir öğrenci olduğumu bana hissettiren, karşılaştığım her zorlukta bana bilgi ve deneyimleriyle yol gösteren değerli hocam, tez danışmanın Prof. Dr. Erdal Karakaş'a teşekkür ederim.

Bilimsel anlamda bana, benim kendime güvendiğimden daha çok güvenen, yapamam dediğim anlarda dahi beni motive eden, tez çalışmamın ontolojik, epistemolojik ve metodolojik, başka bir ifade ile her noktasında değerli görüşleri ile bana ışık tutan hocam Prof. Dr. Semra Günay Aktaş'a teşekkür ederim.

Tez çalışmam sırasında en zorlandığım anlardan birinde bana bambu ağacının yetiştirme özellikleri sorulmuştu. Sonra öğrendim ki bambu ağacı ekildikten sonra beş yıl boyunca filizlenmezmiş. Filizlendikten sonra ise günde bir metreye yakın uzarmış. Bu küçük anlatı çalışmam süresince en önemli motivasyon kaynağım oldu. Bu küçük fısıltı ile gündelik yaşamıma ve bilimsel kimliğime kocaman bir katkı yapan, tez çalışmamın şekillenmesinde ve sonuçlandırılmasında değerli katkılarını esirgemeyen saygıdeğer hocam Doç. Dr. Ali Yiğit'e teşekkür ederim.

Geçmişti oldukça yeni bilimsel hayatımın her aşamasında yanımda olan ve beni motive eden, başta metodolojik anlamda olmak üzere sahip olduğum eksikliklerin giderilmesinde çaba ve emek harcayan değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi. Serpil Menteşe ve bir o kadar değerli Menteşe Ailesine teşekkür ederim.

Doktora tezi savunma sınavı jüri üyesi olma teklifini kabul ederek beni onurlandıran Prof. Dr. Harun Tunçel, Doç. Dr. Erdoğan Kaya ve Dr. Öğretim Üyesi Ayşe Okuyucu'ya teşekkür ederim.

Yaptığımız uzun sohbetler ile tez çalışmama bilgi, görüş ve önerileri ile katkı sağlayan arkadaşlarım ve değerli meslektaşlarım Araş. Gör. Muhammet Öksüz, Araş. Gör. Esra Tunçel, Araş. Gör. Ergin Gökaya ve Araş. Gör. Dr. Abdullah Akbaş'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca araştırmanın veri toplama aşamasında sundukları emek ve katkılardan dolayı Bilecik Şeyh Edebalı Őniversitesi, Coğrafya Programı öğrencilerine teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince sonsuz sabır ve emeğini hissettiğim sevgili eőim Ceyhun İlhan'a ve her düőüőümde ayağa kaldıran değil düőmeme engel olan biricik aileme teşekkür ederim.

Son olarak üç gün önce aramızdan ayrılan, acısı hala yüreğimde olan biricik hocam, yüksek lisans tez danışmanın Prof. Dr. Cengiz Akbulak'a akademik hayatıma kattığı incelikler ve güzellikler için teşekkür ederim.

ÖZET

Çalışmanın konusunu Bilecik şehrinde sosyo-ekonomik gelişmişlik ve coğrafi görünüm ilişkisi oluşturmaktadır. Araştırma iki bölüm şeklinde tasarlanmış olup birinci bölüm ontolojik olarak, araştırma konusunu oluşturan sosyo-ekonomik gelişmişliğin nesnel bir gerçeklik olduğunu varsayar; epistemolojik olarak pozitivistin nesnelci varsayımı nedeniyle sosyo-ekonomik gelişmişliğin ne olduğu ve onu etkileyen unsurlar ile araştırma alanında mekansal olarak nasıl farklılaştığı; metodolojik anlamda ise pozitivistin deneysel metodolojisi kapsamında nicel araştırma tekniklerini kullanarak, sosyo-ekonomik gelişmişliğin ölçülmesine odaklanır. İkinci bölüm ise ontolojik olarak, coğrafi görünümün nesnel bir gerçeklik olmadığı, araştırmacı veya gözlemci tarafından gerçekliğin yaratıldığı ve anlamlandırıldığını varsayar. Bilgiyi nesnel değil öznel olarak kabul eder. Bu bağlamda epistemolojik olarak anlamacı epistemolojinin değer-bağımlı sayılışı doğrultusunda kentsel coğrafi görünümün sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları bağlamında nasıl yaratıldığını; metodolojik anlamda ise anlamacı yaklaşımın diyalektik metodolojisi doğrultusunda nitel araştırma teknikleri kullanılarak, coğrafi görünüm ve sosyo-ekonomik gelişmişlik ilişkisinin anlaşılmasına odaklanır.

Çalışma, karma araştırma deseni kullanılarak tasarlanmıştır. Sosyo-ekonomik gelişmişliğin ölçümüne yönelik ekonomik, sosyal ve öznel boyuttan oluşan bir sosyo-ekonomik gelişmişlik kavramsallaştırılması yapılmış ve bu doğrultuda yeni bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Coğrafi görünümün analizine yönelik veri toplama aracı olarak gözlemlerde faydalanılmış elde edilen veriler gömülü teori kullanılarak analiz edilmiştir.

Şehirde sosyo-ekonomik gelişmişliğin bölgelere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. En gelişmiş bölgeler şehrin kuzeyinde yoğunlaşırken güneyde yer alan bölgelerin gelişmişlik seviyelerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarının coğrafi görünüm üzerinde yarattığı değişiklikler ortaya konularak bu ilişkiyi konu alan yeni bir kuram geliştirilmiştir. Buna göre sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları, coğrafi görünüm üzerinde yedi farklı karakteristik özellik yaratmaktadır. Bunlar şu şekildedir: mekan ve

gündelik hayat cinsiyetleşmektedir. Gelişmiş bölgelerde erkekler çok daha görünürken az gelişmiş bölgelerde kadınlar daha görünür durumdadır. Azgelişmiş alanlarda sosyal ağlar daha güçlü iken gelişmiş bölgelerde daha zayıftır. Azgelişmiş bölgelerde kent içi tarım faaliyetleri devam etmekte olup bu tür faaliyetlere gelişmiş bölgelerde daha az rastlanmaktadır. Gelişmiş bölgelerde altyapı yetersizliği dikkat çekici bir sorun değilken az gelişmiş bölgelerde belirgin bir altyapı yetersizliği bulunmaktadır. Gelişmişlik seviyesinin düşük olduğu bölgelerde konutlar çok eski ve köhne iken gelişmiş bölgelerde konutlar daha niteliklidir. Gelişmiş bölgeler insanlarda olumsuz duygu durumlar yaratırken azgelişmiş bölgeler insanlarda olumlu duygu durumlar yaratmaktadır. Son olarak azgelişmiş alanlarda eğitim gelişmiş alanlara göre daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Mekan, Coğrafi Görünüm, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik, Bilecik

ABSTRACT

The subject of the study is the relationship between socio-economic development and landscape in Bilecik city. The research is designed in two parts and the first part ontologically assumes that the socio-economic development that constitutes the research subject is an objective reality; what is socio-economic development due to the objectiveist assumption of positivism epistemologically and the factors affecting it and how it differs spatially in the field of research; In the methodological sense, it focuses on measuring socio-economic development by using quantitative research techniques within the experimental methodology of positivism. The second part, ontologically, assumes that the landscape is not an objective reality, that the researcher or observer creates and makes sense of reality. It accepts knowledge as subjective, not objective. In this context, how the urban geographic appearance was created in terms of socio-economic development differences in the context of the value-dependent assumption of the understanding approach; In the methodological sense, it focuses on understanding the relationship between geographic appearance and socio-economic development by using qualitative research techniques within the dialectical methodology of the comprehension approach.

The study was designed using a mixed research design. In order to measure socio-economic development, a socio-economic development conceptualization consisting of economic, social and subjective dimensions was made and a new measurement tool was developed in this direction. Observation was used as a data collection tool for the analysis landscape and the obtained data were analyzed by using grounded theory.

The socio-economic development varies according to regions. While the most developed regions were concentrated in the north of the city, it was determined that the development levels of the southern regions were lower. A new theory has been developed on the relationship between socio-economic development differences and landscape. Accordingly, socio-economic development differences create seven different characteristics on the landscape. These are as follows: Space and daily life are related to gender. Men are much

more visible in developed regions, while women are more visible in less developed regions. Social networks are stronger in underdeveloped areas and weaker in developed regions. Agricultural activities continue in urban areas in underdeveloped regions and such activities are less common in developed regions. Lack of infrastructure in developed regions is not a remarkable problem, whereas in underdeveloped regions there is a significant lack of infrastructure. In areas with low levels of development, dwellings are very old and outdated, while in developed regions dwellings are more qualified. Developed regions create negative emotions in people while underdeveloped regions create positive emotions in people. Finally, slope is higher in underdeveloped areas than in developed areas.

Keywords: Urban Space, Landscape, Socio-Ekonomik Development, Bilecik

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	x
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Adı	1
1.2. Araştırmanın Konusu	1
1.3. Araştırmanın Amacı ve Soruları	1
1.4. Araştırmanın Özgün Değeri	3
1.5. Araştırma Alanının Yeri ve Sınırları	4

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Mekanın Kavramsallaştırılması	5
2.2. Coğrafi Görünümün Kavramsallaştırılması	6
2.3. Sosyo-Ekonomik Gelişmişliğin Kavramsallaştırılması	8

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERİ VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Tasarımı	14
3.2. Araştırmanın Ontolojik, Epistemolojik ve Metodolojik Varsayımları	16
3.3. Araştırma Evreni ve Örneklem	19
3.3.1. Çalışma Alanının Seçilme Nedenleri	20
3.4. Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksinin Belirlenmesi	23
3.4.1. Ölçme Aracının Geliştirilmesi	23
3.4.2. Geçerlik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları	25
3.4.3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Profili	28

3.4.4. Faktör Analizine İlişkin Sonuçlar	31
3.4.5. Sosyo-Ekonomik Gelişmişliğin Mekansal Dağılışının Belirlenmesi	35
3.5. Coğrafi Görünümün Analizi	36
3.5.1. Gömülü Teori	36
3.5.2. Gözlemcilerin Sosyal Lokasyonları	

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyleri: Mekansal Dağılış ve Belirleyiciler	41
4.2. Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Coğrafi Görünümleri	54
4.2.1. Bahçelievler Mahallesi	54
4.2.2. Hürriyet Mahallesi	68
4.2.3. Beşiktaş Mahallesi	77
4.2.4. İsmetpaşa Mahallesi	86
4.2.5. Gazipaşa Mahallesi	99
4.2.6. Cumhuriyet Mahallesi	106
4.2.7. İstiklal Mahallesi	111
4.2.8. Ertuğrulgazi Mahallesi	117
4.2.9. Osmangazi Mahallesi	125
4.2.10. İstasyon Mahallesi	127
4.2.11. Orhangazi Mahallesi	132
4.2.12. Pelitözü Mahallesi	137

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

5.1. Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik ve Coğrafi Görünüm İlişkisi	141
5.1.1. Gündelik Hayat ve Mekanın Cinsiyetleşmesi	142
5.1.2. Duygu-Durum	145
5.1.3. Sosyal Ağlar	150
5.1.4. Kent İçi Tarım Faaliyetleri	152
5.1.5. Altyapı Karakteristikleri	153

5.1.6. Konut Karakteristikleri	155
5.1.7. Eğim	157

SONUÇ	159
KAYNAKÇA	
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

KISALTMALAR LİSTESİ

CBS: Coğrafi Bilgi Sistemleri

MİA: Merkezi İş Alanı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmanın Amaçları	2
Tablo 2. Cronbach Alpha Değerine Göre Ölçek Güvenirliğinin Değerlendirilmesi	25
Tablo 3. Araştırmada Geliştirilen Ölçeğe İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları	28
Tablo 4. Örneklem Yeterlilik ve Küresellik Testi Sonuçları	28
Tablo 5. Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi Sonuçları	34
Tablo 6. Gözlemcilerin Sosyal Lokasyonları	40
Tablo 7. Çalışma Alanında Yer Alan Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi Değerleri ve Sıralamaları	43
Tablo 8. Yüksek Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyi Sabitliğinde Üretilen Kukla Değişkenler	47
Tablo 9. Regresyon Analizi Sonuçları	48

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Çalışma Alanının Yeri ve Sınırları	4
Şekil 2. Araştırma Tasarımı	15
Şekil 3. Araştırma Yöntemi	18
Şekil 4. Araştırmanın Ontolojik, Epistemolojik ve Metodolojik Varsayımları	19
Şekil 5. Araştırma Alanının Büyük Sokak ve Caddeler Dikkate Alınarak Belirlenmiş 35 Bölgesi	22
Şekil 6. Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılışı	29
Şekil 7. Katılımcıların Doğum Yerlerine Göre Dağılışı	30
Şekil 8. Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı	31
Şekil 9. Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Ölçeği Faktörlerine Ait Özdeğer Grafiği	32
Şekil 10. Sosyo-Ekonomik Gelişmişliğin Bölgelere Göre Dağılışı ve Kümelenme Analizi Sonuçları	45
Şekil 11. Kamusal Hizmetlerden Duyulan Memnuniyetin Dağılışı	49
Şekil 12. Sosyo-Ekonomik Yaşamdan Duyulan Memnuniyet	50
Şekil 13. Hane Ekonomisi Özellikleri	51
Şekil 14. Sosyo-Ekonomik Sermaye	52
Şekil 15. Tehlikeli Madde Kullanımı	53
Şekil 16. Hane Halkı Büyüklüğü	54
Şekil 17. Yoksulluk Algısının Bölgelere Göre Dağılışı	55
Şekil 18: 111. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	57
Şekil 19: 112. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	60
Şekil 20: 113. Bölgedeki Konutlara İlişkin Örnekler	61
Şekil 21: 113. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	62
Şekil 22: 114. Bölgedeki Konutlar ve Devam Eden İnşa Faaliyetleri	64
Şekil 23: 114. Bölgeye İlişkin Görünümler	64
Şekil 24: 114. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	65
Şekil 25: 115. Bölgede Kent İçi Tarım Faaliyetleri	66
Şekil 26: 115. Bölgeden Ev Eklentileri Örnekleri	66
Şekil 27: 115. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	67
Şekil 28: 121. Bölgedeki Kent İçi Tarımsal Faaliyetler	69

Şekil 29: 121. Bölgedeki Konut Farklılığı	69
Şekil 30: 121. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	70
Şekil 31: 122. Bölgeye İlişkin Konut ve Kent İçi Tarım Alanları	71
Şekil 32: 122. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	72
Şekil 33: 123. Bölgede Yerleşme Dokusunun Seyrekliği	73
Şekil 34: 123. Bölgeye İlişkin Görünümler	74
Şekil 35: 123. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	74
Şekil 36: 124. Bölgede Yer Alan Konutlardan Görünümler	76
Şekil 37: 124. Bölgede Yer Alan Siteler ve Pazar Alanı	76
Şekil 38: 124. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	77
Şekil 39: 131. Bölgede Yer Alan Konutlara İlişkin Görünümler	78
Şekil 40: 131. Bölgeye İlişkin Görünümler	79
Şekil 41: 131. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	80
Şekil 42: 132. Bölgeye İlişkin Görünümler	81
Şekil 43: 132. Bölgede Eğimin Fazlalığı ve Kent İçi Tarım Faaliyetleri	81
Şekil 44: 132. Bölgede Manzara	82
Şekil 45: 132. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	83
Şekil 46: 132. Bölgede Yer Alan Siteler	84
Şekil 47: 133. Bölgede Manzara	85
Şekil 48: 133. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	85
Şekil 49: 141. Bölgede Yer Alan Eski Konutlar	87
Şekil 50: 141. Bölgedeki İnşa Faaliyetleri ve Yeni Konutlar	88
Şekil 51: 141. Bölgede Eğimin Fazla Olması ve Bununla İlişkili Gelişen Kentsel Görünüm	88
Şekil 52: Bölgede Yer Alan Duvar Yazılarına İlişkin Örnekler	89
Şekil 53: 141. Bölgede Eşitsizliğin Sembolik Görünümü	90
Şekil 54: Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	90
Şekil 55: 142. Bölgeye İlişkin Görünümler	91
Şekil 56: 142. Bölgede Yer Alan Konutlar ve Ev Eklentilerine İlişkin Örnekler	92
Şekil 57: 142. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	93
Şekil 58: 143. Bölgedeki Konutlara İlişkin Görünümler	94
Şekil 59: 143. Bölgeye İlişkin Görünümler	94
Şekil 60: 143. Bölgede Bulunan Geleneksel Fırın	95

Şekil 61: 143. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	96
Şekil 62: 144. Bölgede Konut Çeşitliliği	97
Şekil 63: 144. Bölgedeki Eski Konutlar ve Bunlardan Geriye Kalanlar	97
Şekil 64: 144. Bölgede Eğimin Yüksek Oluşu ve Buna Bağlı Gelişen Sokakların Görünümü	98
Şekil 65: 144. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	98
Şekil 66: 151. Bölgedeki Konutlara İlişkin Görünümler	100
Şekil 67: 151. Bölgede Eğimin Yüksek Oluşuna İlişkin Görünümler	100
Şekil 68: 151. Bölgedeki Duvar Yazılarına İlişkin Örnekler	101
Şekil 69: 151. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	102
Şekil 70: 152. Bölgede Yer Alan Patikalar	103
Şekil 71: 152. Bölgedeki Konutlara İlişkin Görünümler	104
Şekil 72: 152. Bölgede Yer Alan Terk Edilmiş Konut Örnekleri	104
Şekil 73: 152. Bölgede Eğimin Yüksek Olmasına Bağlı Olarak Gelişen Görünümler	104
Şekil 74: 152. Bölgede Yer Alan Terk Edilmiş Konutlar ve Duvar Yazıları Örnekleri	105
Şekil 75: 152. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	105
Şekil 76: 153. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	106
Şekil 77: 161. Bölgede Yer Alan Konut Örnekleri	108
Şekil 78: 161. Bölgeye İlişkin Görünümler	109
Şekil 79: 161. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	109
Şekil 80: 162. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	111
Şekil 81: 171. Bölgeye İlişkin Görünümler	113
Şekil 82: 171. Bölgede Yer Alan Konutlar	113
Şekil 83: 171. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	114
Şekil 84: 172. Bölgeye İlişkin Görünümler	115
Şekil 85: 172. Bölgeye İlişkin Görünümler	116
Şekil 86: 172. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	117
Şekil 87: 181. Bölgedeki Konutlara İlişkin Örnekler	118
Şekil 88: 181. Bölgeye İlişkin Görünümler	118
Şekil 89: 181. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	119
Şekil 90: 182. Bölgeye İlişkin Görünümler	120
Şekil 91: 182. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	120

Şekil 92: 183. Bölgede Tarımsal Üretim Yapılan Alanlar	121
Şekil 93: 183. Bölgedeki Konutlara İlişkin Örnekler	121
Şekil 94: 183. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	122
Şekil 95: 184. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	123
Şekil 96: 185. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	125
Şekil 97: 191. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	126
Şekil 98: 192. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	127
Şekil 99: 201. Bölgeden Geçen Dalakdere	128
Şekil 100: 201. Bölgeye İlişkin Görünümler	129
Şekil 101: 201. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	130
Şekil 102: 202. Bölgede Manzara	131
Şekil 103: Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	132
Şekil 104: 211. Bölgede Yer Alan Konutlar	133
Şekil 105: 211. Bölgedeki Sokaklar	134
Şekil 106: 211. Bölgeye İlişkin Görünümler	134
Şekil 107: 211. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	135
Şekil 108: 212. Bölgeye İlişkin Görünümler	136
Şekil 109: 212. Bölgede Yer Alan Konut Örnekleri	136
Şekil 110: 212. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	137
Şekil 111: 221. Bölgeye İlişkin Görünümler	138
Şekil 112: 221. Bölgede Tarım ve Hayvancılık Faaliyetleri	139
Şekil 113: 221. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu	140
Şekil 114. Bilecik Şehrinde Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Farklılıkları Tarafından Üretilen ve Onu Üreten Coğrafi Görünüm Bileşenleri	141
Şekil 115. Sosyo-Ekonomik Coğrafi Görünümün Karakteristikleri	142
Şekil 116 Cinsiyet ve Sosyal Ağlara İlişkin Kelimelerin Dağılışı	145
Şekil 117. Olumlu Duygu Duruma İlişkin Kelimelerin Dağılışı	148
Şekil 118. Kent İçi Tarım ve Eğitime İlişkin Kelimelerin Dağılışı	154
Şekil 119. Eski Konutlara İlişkin Kelimelerin Dağılışı	157
Şekil 120. Çalışma Alanında Eğitim ve Sosyo-Ekonomik Gelişmişliğin Dağılışı	159

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Adı

Bir Mekanın Sosyo-Ekonomik Coğrafi Görünümünün Belirlenmesi:
Bilecik Şehri Örneği

1.2. Araştırmanın Konusu

Sosyo-ekonomik anlamda az gelişmişlik ve onunla bağlantılı eşitsizlik küresel ölçekteki en önemli sorunlardan biridir. Bu olumsuz durum özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki kentsel alanlarda çok daha görünür olup kentsel mekanın ve coğrafi görünümünün yeniden üretimi süreçlerinde de doğrudan etkilidir.

Bu bağlamda araştırmanın konusunu Bilecik şehrinde sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları ve bu farklılıkları denetleyen etmenler ile gelişmişliğin kentsel coğrafi görünümde yarattığı değişimler oluşturmaktadır. Araştırma konusu dikkate alınarak çalışma iki bölüm şeklinde tasarlanmıştır. Birinci bölüm, araştırma sahasında sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinin belirlenerek gelişmişliği etkileyen faktörlerin tespit edilmesi ve sosyo-ekonomik gelişmişliğin mekânsal dağılışı özelliklerinin ifade edilmesine odaklanır. İkinci bölüm ise gelişmişlik farklılıklarının kentsel coğrafi görünümde ne gibi değişimler yarattığını konu almaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı ve Soruları

Çalışmanın iki temel amacı ve bu amaçlar ile ilişkili altı alt amacı bulunmaktadır. Bunlar Tablo 1’de ifade edilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Amaçları

AMAÇ 1	Sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesini etkileyen sosyo-ekonomik ve coğrafi faktörlerin belirlenmesi
Araştırma Alanında Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Seviyesinin Belirlenmesi	Sosyo-ekonomik gelişmişliğin mekânsal dağılışının belirlenmesi
	Az gelişmişliğin yoğunlaştığı alanların belirlenmesi ve politika/uygulama geliştirmede karar vericilere yol gösterici bir kaynak oluşturulması
AMAÇ 2	Sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarının kentsel coğrafi görünümün doğal boyutunda yarattığı değişikliklerin
Araştırma Alanındaki Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Farklılıklarının Kentsel Coğrafi Görünümü Nasıl Etkilediğinin Belirlenmesi	Sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları ile sosyal ağlar, konut, ulaşım, altyapı ve kamusal hizmetlere erişim arasındaki ilişkinin
	Sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarının yer duygusu olarak özetlenebilecek kentsel mekanın algılanmasında yarattığı değişikliklerin,

Belirtilen amaçlar doğrultusunda çalışmanın temel araştırma sorularını şunlar oluşturmaktadır:

- 1) Araştırma alanında sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesi nedir?
- 2) Araştırma alanında sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinin mekânsal dağılışı nasıldır?
- 3) Araştırma alanında sosyo-ekonomik gelişmişliğin belirleyicileri nelerdir?
- 4) Sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları kentsel coğrafi görünümü nasıl etkilemektedir?

1.4. Araştırmanın Özgün Değeri

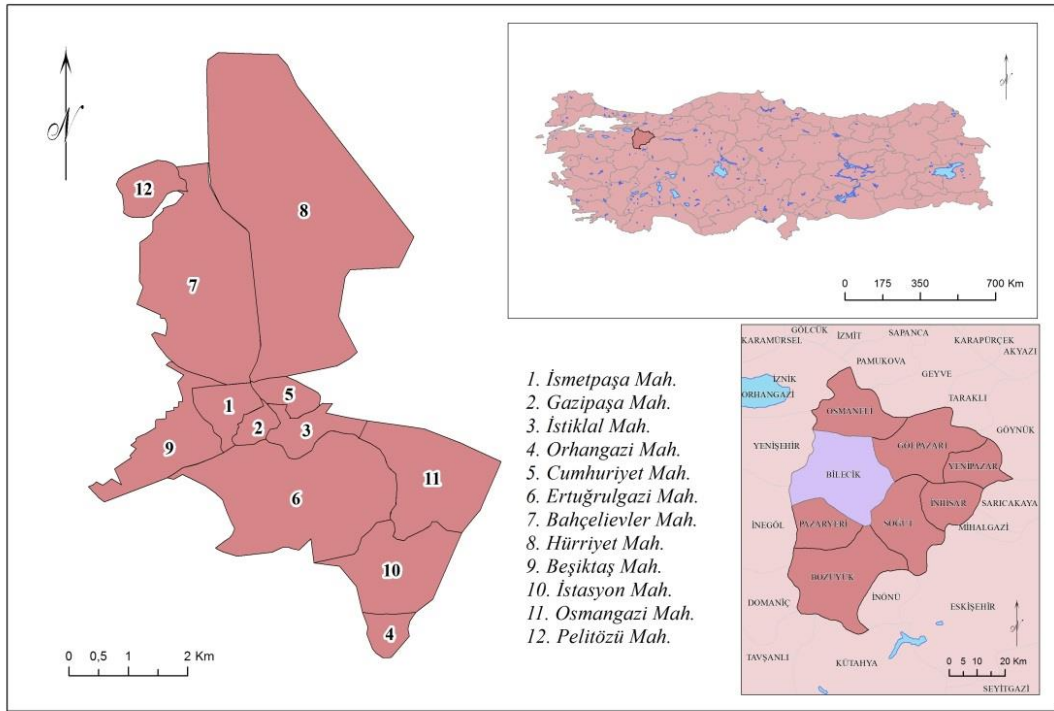
Araştırma kapsamında sosyo-ekonomik gelişmişlik kavramı yeniden kavramsallaştırılarak, gelişmişliğin ölçümüne yönelik yeni bir endeks geliştirilmiştir. Bu bağlamda günümüz kentlerinin en önemli karakteristiklerinden olan mekânsal ayrışmanın nedenlerini coğrafi görünümün analizi yoluyla açıklamaya yönelik araştırma sahasına özgün bir kuram ortaya konulmuştur. Buna göre araştırmanın kavramsal, kuramsal ve metodolojik anlamda çeşitli özgünlüklerinden söz etmek mümkündür. Bunlar şu şekildedir:

- 1) Sosyo-ekonomik gelişmişlik, ilgili yayın dizininde genellikle gelir seviyesi dikkate alınarak analiz edilmekte, sosyal ve öznel boyutu göz ardı edilmektedir. Sosyal ve öznel boyutunu konu alan araştırmalarda ise her bir boyut birbirinden bağımsız şekilde değerlendirilmektedir. Araştırma kapsamında sosyo-ekonomik gelişmişlik bütüncül olarak kavramsallaştırılmıştır. Başka bir ifadeyle kavram, ekonomik, sosyal ve öznel boyutları dikkate alınarak değerlendirilmiştir.
- 2) Araştırma kapsamında sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinin belirlenmesinde kullanılacak özgün bir endeks geliştirilmiştir. Bu endeks gelişmişlik konusunda çalışma yapan araştırmacılar için önemli bir veri toplama ve ölçme aracı olarak kullanılabilir.
- 3) Araştırma sonucunda çalışma alanında hangi alanların sosyo-ekonomik anlamda dezavantajlı olduğu ortaya konulmuştur. Bu nedenle Bilecik şehrinde yaşam kalitesini arttırmaya yönelik uygulamalar daha planlı ve verimli şekilde uygulanabilir.
- 4) İlgili literatürde sosyo-ekonomik gelişmişlik ve coğrafi görünüm ilişkisini konu alan kuram eksikliğinin giderilmesinde bu çalışma dikkate değer bir katkı olacaktır.

1.5. Araştırma Alanının Yeri ve Sınırları

Çalışma alanını Bilecik şehri oluşturmaktadır. Bilecik ili, Marmara Bölgesinin Güney Marmara Bölümünde yer almaktadır. Doğusunda Bolu ve Eskişehir, güneyinde Kütahya, batısında Bursa, kuzeyinde ise Sakarya illeri ile komşudur. İl bünyesinde 8 ilçe ile 291 belde ve köy bulunmaktadır.

Şehre bağlı Bahçelievler, Beşiktaş, Cumhuriyet, Ertuğrulgazi, Gazipaşa, Hürriyet, İsmetpaşa, İstasyon, Orhangazi, Osmangazi ve Pelitözü mahalleleri ise araştırma alanının sınırlarını oluşturmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışma Alanının Yeri ve Sınırları

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Mekanın Kavramsallaştırılması

Mekanı uygun biçimde tanımlamak, toplumu ve kentsel olguları anlayabilmek açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda 21. yüzyılın sosyal bilimler gündemini, mekanı ön plana çıkaran bakış açıları oluşturmaktadır (Işık, 1994). Bu nedenle mekan kavramı ve felsefesi konusunda oldukça zengin bir literatür bulunmaktadır.

Mekan kavramı hakkındaki tartışmalar oldukça eskiye gider. Mekanın kavramsallaştırılmasına ilişkin öncül araştırmalar mekanın mutlaklığını içerir (Tekeli, 2010). Buna göre mekan, ölçülebilen, hesaplanabilen mutlak bir varlık olarak kabul edilen (Elden, 2009) sabit ve değişmez bir fenomendir. Bu dönemde en yaygın kabul gören görüş Newton tarafından ortaya atılmıştır. Ona göre mutlak bir mekan vardır ve bu uzaydır. Mutlak uzayın varlığı ise fizik yasalarının varlığına dayanmaktadır (Tekeli, 2010). Her ne kadar Newton'un iddiası başlangıçta reddedilemeyecek kadar gerçekçi olsa da Newton fiziğine dayanan bu kavramsallaştırmanın daha sonra ciddi eleştirilere maruz kaldığı görülür. Çünkü bu yaklaşımla birlikte mekan araştırmaları içinde “*insan*” aktif bir unsur olmaktan çıkmış, mekan yalnızca sayılara ifade edilen soyut bir kavrama dönüşmüştür (Peet, 1998). En etkili eleştiri ise Leibniz'den gelmiştir. Leibniz, mutlak mekanın varlığını kabul etmez. Ona göre mekan bir varlık olmaktan ziyade bir ilintidir¹. Mekan bu ilintilerin bütünlüğü/birradalığı sayesinde vardır ve bu ilintiler ortadan kalktığında mekanda ortadan kalkacaktır (Tekeli, 2010). Leibniz'in ilintiler bütünlüğü olarak yaptığı tanıma benzer şekilde mekan, Massey tarafından da ilişki mekan yaklaşımı ile açıklanmaktadır (Akt. Warf ve Arias, 2009). İlişkisel mekan yaklaşımında da aynı Leibniz'in iddiasında olduğu gibi nesnelere ancak diğer nesnelere ilişki içinde olduğu durumlarda var olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle mekan ilişkiler ürünü olarak kavramsallaştırılmaktadır.

¹ İlinti: İki şey arasındaki ilgi, ilişki (<http://www.tdk.gov.tr>; Erişim Tarihi: 12.02.2019)

Günümüzde mekanın ne şekilde kavramsallaştırılacağına ilişkin tartışmalar içinde yapılan en önemli vurgu onun ne şekilde üretildiği üzerinedir. Her ne kadar evrensel bir kabulden bahsetmek mümkün olmasa da araştırmacıların büyük bölümü mekanın toplumsal olarak üretildiği ve bu şekilde tanımlanması gerektiği üzerine hem fikirdir (Castells ve Sheridan, 1977; Lefebvre, 2009, Kaygalak, 2008). Mekanın toplumsal olarak ne şekilde üretildiği ise hala tartışma konusudur.

Araştırma kapsamında yapılan ve bulguların bu doğrultuda değerlendirildiği mekan kavramsallaştırması şu şekildedir:

- ✓ Çok boyutlu
- ✓ Göreceli
- ✓ Hem türdeş hem de zıtlıklar içeren
- ✓ Sosyo-ekonomik eşitsizlik tarafından üretilen
- ✓ Sosyo-ekonomik eşitsizliği üreten
- ✓ İlintisel bir varlıktır.

2.2. Coğrafi Görünümün Kavramsallaştırılması

Coğrafi görünüm hakkındaki tartışmalarda, mekan kavramında olduğu gibi oldukça eskiye gitmektedir². Kavram, dönem dönem hem farklı isimlerle anılmış hem de farklı şekillerde kavramsallaştırılmıştır. Bu anlamda evrensel kabul görmüş bir tanımdan bahsetmek mümkün değildir.

Coğrafi görünüme ilişkin öncül kavramsallaştırmalar koroloji ve kronoloji arasındaki ilişki ile sıkı sıkıya ilintilidir. Kavrama ilişkin ilk örneklerinde erken modern dönemde Avrupa'daki korografik sanat ile birlikte ortaya çıktığı görülür (Cosgrove, 2012). Bu dönemde coğrafi görünüm “*doğal manzaranın bir resmi*” olarak kavramsallaştırılmış ve görsel açıdan zengin harita ve mimari çizimler ile birlikte bilimsel literatür içindeki yerini almaya başlamıştır³. Buna göre öncül kavramsallaştırmalarda coğrafi görünümün çevrenin gözle görülen görüntüsüne

² Kavramın uluslararası karşılıkları “Landscape”, “Landschaft”, “Shape of Land” gibi ifadeler olup, Türkçedeki yaygın kullanımı peyzajdır. Buna karşın kavram, Tunçdilek (1973) ile Tümertekin ve Özgüç (2002) tarafından coğrafi görünüm olarak Türkçeleştirilmiştir. Bu çalışmada da dil açısından daha uygun bir karşılık olduğu düşünüldüğünden coğrafi görünüm ifadesi kullanılmıştır.

³ Benzer şekilde 17. Yüzyıldan itibaren ulus devletlerin ortaya çıkışı ile birlikte kuvvetlenen millî duygulara paralel şekilde devletler tarafından ulusal bir resim yaratma amacıyla da coğrafi görünümünden faydalanılmıştır.

karşılık geldiğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte yine bu dönemde kavramın Avrupa'daki idari birimleri tanımlamada kullanıldığı da görülmektedir. Günümüzde İskandinav dillerinde, Kuzeybatı Avrupa'daki Frisia ve Schleswig-Holstein gibi bazı idari birimleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu alanlar deniz seviyesinde yer alan bataklıklar, fundalıklar ve adalar ile karakterize olan görece yoksul yerleşmelerdir (Cosgrove, 2004). Bu anlamda kavramın geçmişte belirli karakteristikler açısından türdeş alanları başka bir ifade ile “*bölgeyi*” ifade etmede de kullanıldığı görülmektedir⁴. Sonuç olarak geleneksel yaklaşım çerçevesinde kavramın yalnızca çevrenin gözle görülen boyutu olarak kabul edilip kavramsallaştırıldığını söylemek mümkündür.

Sauer (1963) tarafından kültürün coğrafi görünüm perspektifinde değerlendirilmeye başlanması coğrafi görünüm kavramının gelişimi açısından dönüm noktası olmuştur. Çünkü bu döneme kadar kavram, doğal çevre ve onun görüntüsüne vurgu yapmakta iken daha sonra kültüre vurgu yapılarak kavramsallaştırılmaya başlanmıştır. Sosyal bilimlerin genelinde yaşanan bu kültürel dönüşüm ile birlikte Sauer'e benzer şekilde Vidal de La Blache'da coğrafi görünümü, insan ve doğa arasındaki etkileşimin bir ürünü ya da göstergesi olarak tanımlamış (Akt. Duncan ve Duncan, 2009) ve konu hakkındaki tartışmalarda yalnızca çevrenin değil insanın, başka bir ifade ile kültürün de dikkate alınması gereken bir bileşen olduğunu ifade etmiştir. Yine bu dönemde yapılmış çeşitli coğrafi görünüm tanımlarından bahsetmek mümkündür. Örneğin Meining (1979) coğrafi görünümün yalnızca gözle gördüğümüz değil aynı zamanda kafamızın içindeki olduğunu ifade etmiş, Lewis (1979) ise farkında olmadan yazdığımız biyografimiz olduğunu belirtmiştir. En kapsamlı tanım ise Lowenthal (1986) tarafından yapılmıştır. Ona göre coğrafi görünüm çevremizde olanların tümünü kapsayan şeydir.

Buraya kadar değerlendirilmiş olan tanım ve açıklamalara göre geçmişte özellikle determinist görüşle birlikte doğal çevre ile ilişkilendirilen coğrafi görünüm kavramı, bölgesel coğrafya çalışmalarının gelişmesi ile birlikte bölge kavramı ile eş ya da benzer anlamda kullanılmıştır. İleriki dönemde özellikle

⁴ Hartshorne (1939)'da coğrafi görünümü sınırlandırılmış arazi parçası başka bir ifade ile bölge olarak tanımlar.

Sauer tarafından kültür konusunda yapılan çalışmaların da etkisi ile coğrafi görünüm-çevre yakınsaması, coğrafi görünüm-kültür yakınsamasına dönüşmüştür. Hatta bu nedenle çoğu zaman kavram "*kültürel coğrafi görünüm*" şeklinde bir arada anılmaya başlanmıştır.

Araştırma kapsamında yapılan ve bulguların bu doğrultuda değerlendirildiği coğrafi görünüm kavramsallaştırması şu şekildedir:

- ✓ Hem bir kavram hem de yöntem olan
- ✓ Hem somut hem de soyut olan
- ✓ Mekansal kümelenme yoluyla türdeş, mekânsal ayrışma yoluyla zıtlık gösteren
- ✓ Sosyo-ekonomik eşitsizlikler tarafından şekillendiren ve bu eşitsizliklerin devamlılığını sağlayan
- ✓ Mekanın gözle görünen ve algılanan görüntüsüdür.

2.3. Sosyo-Ekonomik Gelişmişliğin Kavramsallaştırılması

Kalkınma terimi herkes için farklı anlamlara gelmektedir. Bu nedenle kalkınmanın anlamı konusunda ortak bir perspektifin ve kriterin belirlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Çünkü evrensel anlamda geçerli bir tanımın bulunmaması durumunda hangi ülkenin gerçek anlamda kalkındığını veya geri kaldığını belirlemek mümkün olmamaktadır. Buna karşın kalkınma kuramcılarının politik konumları, savunularını geliştirdikleri mekânın özellikleri ile gündelik hayatlarındaki ekonomik, sosyolojik, antropolojik, tarihsel veya coğrafi farklılıklar ortak bir kalkınma anlayışının oluşmasını ihtimal dışı kılmaktadır (Peet ve Hartwick, 2009). Bu nedenle kalkınma çok boyutlu bir kavram olarak kabul görmektedir. Her ne kadar farklı kalkınma tanım ve teorilerinden bahsetmek mümkün olsa da indirgemeci bir yaklaşımla bu konuda temelde iki görüş bulunduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan ilki, kalkınmanın maddi bir süreç başka bir ifadeyle ekonomik büyüme, ikincisi ise onun ötesinde olduğu yönündedir.

Kalkınmayı ekonomik büyüme olarak kabul eden birinci yaklaşım, geleneksel görüş olarak adlandırılmaktadır. Bu anlayışa göre kalkınma, tarımda çalışan işgücünün azalması ve sanayi sektöründe çalışanların oranının artması

şeklindeki üretim ve işgücü yapısında planlanan değişimlerle oluşan bir süreç olarak kabul edilmekteydi. Bu bağlamda kalkınma planları genellikle sanayileşmenin hızlı bir şekilde sağlanmasına odaklanmıştır. Çünkü nüfusun sektörel değişiminin beraberinde üretim artışını getireceği ve buna bağlı olarak da toplam ve kişi başına düşen gelirin artacağı öngörülmekteydi. İşgücünün yapısal değişimi ve gelirin artırılmasına odaklanan bu anlayış günümüzde geleneksel olarak adlandırılrsa da ilgili literatürde kalkınmanın modern çağı olarak kabul edilmektedir. Sembolik başlangıcı ise Amerika başkanı Harry Truman'ın 1949 yılında yaptığı konuşmadır. Truman, konuşmasında, az gelişmiş ülkeleri “*Üçüncü Dünya*” olarak tanımlamış ve bu alanlarda kalkınmanın sağlanmasının, gelişmiş Batı Dünyası'nın bir görevi/sorumluluğu olduğunu ifade etmiştir (Peet ve Hartwick, 2009). Truman'ın konuşmasını takip eden dönemde “*Üçüncü Dünya*” ülkelerinde uygulanmaya başlanan “Batı Modernizasyonu”, literatürde “*modernleşme okulu*” olarak da tanımlanmakta olup 1950 ile 1960'lı yıllarda etkili olmuş yaklaşımlardandır.

Modernleşme teorisinin temel kabulü, gelişmekte olan ülkelerin, Sanayi Devrimini izleyen yüzyılda, gelişmiş ülkelerin yaşadığı değişimlere benzer bir dönüşüm başka bir ifade ile modernleşme sürecinden geçmeleri gerekliliğidir (Mackinnon ve Cumbers, 2007). Buna göre az gelişmişliğin çözümü, Batılı uzmanlara ve ajanslara kalkınma sürecinde anahtar bir rol kazandırmakla mümkündür. Bu yolla yaşanacak ekonomik büyüme ile yoksulların elde edeceği gelirin de artacağı kabul edilmekteydi. Ancak ilerleyen dönemde Batılı değerler ve yöntemlerin gelişmekte olan ülkelerde bulunanlardan daha üstün olduğu Avrupa merkezli modernleşme varsayımı, kibirli ve küçümseyici olarak değerlendirilmiş ve eleştirilmeye başlanmıştır (Mackinnon ve Cumbers, 2007). Buna ek olarak mevcut kalkınma yaklaşımının az gelişmişlikle mücadelede etkili bir yöntemden ziyade eşitsizliğin derinleşmesine neden olacağına yönelik de ciddi eleştiriler ortaya çıkmıştır. Örneğin Hirschman, 1958 yılında “*The Strategy of Economic Development*” isimli çalışmasında, modernleşme fikrini kabul etmekle birlikte bunun “*büyüme kutupları*” meydana getirerek ulusal ya da genel toplumsal kalkınmayı değil, bölgesel gelişmeyi teşvik edeceğini ifade etmiştir. Bu durum bir anlamda, 1945 sonrası dönemde geçerli olan “*dengeli büyüme*”

kavramının bir reddini temsil etmekteydi. Modernleşme teorisi, coğrafya bilimiyle uğraşanlar tarafından da ele alınmıştır. Coğrafyacıların bu konuya katkıları; bölgesel kalkınma, inovasyonun yayılışı ve büyüme kutupları gibi modernleşme ile ilişkilendirilen süreçlerin haritalandırılmasına yöneliktir (Potter vd., 2004).

Az gelişmiş ülkelerdeki Batı modernizasyonu uygulamaları ile birlikte 1950 ve 1960'lar, bu ülkelerin pek çoğunun ekonomik anlamda kalkınma hedeflerine ulaştığı yıllar olmuştur. Ancak ülkelerin ekonomisinin büyümesine rağmen toplumun büyük bölümünde gözle görülür bir değişim yaşanmamıştır (Todaro ve Smith, 2006). Kişi başına düşen gelirin artması, cinsiyet eşitsizliği, sosyal dışlanma, düşük okuryazarlık oranları, bebek ve anne ölüm oranlarının fazlalığı gibi problemlere çözüm olmamıştır. Bu nedenle modernleşme teorisi ile ilişkili mevcut yapının “*Üçüncü Dünya*” ülkelerinin gelişmesini teşvik etmekten ziyade onların gelişimini engellediği fikri, modernleşme anlayışın giderek etkisini yitirmesine neden olmuştur. Bu eleştiriler başta ekonomik kalkınmanın politik-ekonomik yönüne odaklanan Marksist yaklaşım çerçevesinde şekillenmiş olup Latin Amerika ve Küresel Güneyde “*Bağımlılık Teorisi*”ni ortaya çıkartmıştır (Mackinnon ve Cumbers, 2007).

Bağımlılık Teorisi ise dünya ekonomisinin dışında kalan ülkelerin bu ekonomiye dahil olma süreçlerine odaklanarak bu süreci temel bir sömürü kaynağı olarak kabul eder. Bu açıdan bakıldığında, yoksulluk ve az gelişmişlik, gelişmekte olan ülkelere ve onların dünya ekonomisi ile arasındaki ilişkiye bağlı olarak ortaya çıkmış sorunlardandır.

Neoliberal kapitalizm, 1980'lerden sonra, ileri kapitalist toplumlarda, İkinci Dünya Savaşı sonrası yeniden yapılanarak ekonomik büyümenin temelini oluşturan modellerin yerini almıştır ve artık kalkınma politikası neoliberal teoriler tarafından şekillendirilmektedir (Potter vd., 2004). Neoliberalizm, ekonomide devlet müdahalesini azaltma, özel teşebbüs ve rekabetin gelişmesini teşvik etme gerekliliğini vurgulamaktadır. Neoliberalizmin kilit unsurları arasında şunlar sıralanabilir: düşük enflasyon, ticarete engellerin azaltılması, doğrudan yabancı yatırımlara açıklık, finansal sektörün serbestleştirilmesi ve kamu işletmelerinin özelleştirilmesi. Bu dönemde Dünya Bankası ve IMF, az gelişmiş ülkelerin küresel

ekonomi gündemine dahil olabilmelerinde önemli rol oynamıştır. Çünkü az gelişmiş ülkeler borç krizi bağlamında mali yardıma ihtiyaç duyuyorlardı. Bu ihtiyaçları ise yapısal uyum programlarını içeren reformlar aracılığıyla bu kuruluşlar tarafından karşılanmıştır.

Neoliberalizmin de Modernleşme Teorisi'ne benzer bir şekilde, küresel Kuzey kaynaklı yapısal uyum programları gibi mekânizmalar yoluyla bir dizi dış kaynaklı çözümün uygulanmasına dayandığını söylemek mümkündür (Mackinnon ve Cumbers, 2007). Ancak diğer teorilerde olduğu gibi yalnızca ekonomik hedefleri değil aynı zamanda az gelişmiş alanlarda demokrasiyi geliştirmek ve yerel yönetimleri güçlendirmek gibi politik hedefleri de bulunmaktaydı. Buna karşın neoliberal kalkınma anlayışı da Bağımlılık Teorisi'ne benzer şekilde kalkınmanın sağlanmasında dış kaynakların kullanımına öncelik verdiği için ciddi bir şekilde eleştirilmektedir.

Kalkınma kavramı, 1990'lı yıllara kadar ekonomik büyüme kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Günümüzde ise kalkınmayı konu alan araştırmalarda insan yaşamının niteliksel karakteristiklerinin de niceliksel olanlar kadar önemli olduğuna vurgu yapılmaya başlanmıştır. Özellikle 1970'lerde kalkınma kavramı; yoksulluğun giderilmesi, eşitsizlik ve işsizliğin önlenmesi gibi kavramların tekrar ele alınmasıyla birlikte tamamen yeniden tanımlanmıştır. İnsanın gelir gibi maddi ihtiyaçlarındaki iyileştirmeye ek olarak özsaygının sağlanması, seçim özgürlüğünün olması, yaşam hakkının garanti altına alınması; toplumsal mutluluğun ve yaşam memnuniyetinin artırılması gibi öznel refah artışına vurgu yapan çok boyutlu bir kalkınma anlayışı kabul görmeye başlamıştır. Başka bir ifade ile modern kalkınma tanımları, insan yaşamının doğal, ekonomik, sosyal, kültürel ve politik bütün boyutlarında iyileşme anlamını içeren kabuller üzerine şekillenmiştir. Örneğin Peet ve Hartwick'in (2009) tanımı "*Herkes için daha iyi bir hayat sağlamak*" şeklindedir. Ona göre daha iyi hayat ise temel ihtiyaçların karşılanması (sağlık, yeterli gıda, güvenli barınma şartları), temel hizmetlere erişim ile saygı çerçevesinde muamele görmek anlamına gelir (Peet, 2009). Dudley Seers ise kalkınmayı şu şekilde ifade eder:

“Bir ülkenin kalkınmışlığı hakkında sorulması gerekenler şunlardır: Yoksulluk ne durumda? İşsizlik ne durumda? Eşitsizlik ne durumda? Eğer bu üçü azalmışsa kalkınma durumu söz konusudur. Ancak bunlardan bir tanesi dahi azalmamışsa kişi başına düşen gelir iki katına çıksa da kalkınmadan söz edilemez.”(Akt. Todaro ve Smith 2006)

Modern kalkınma anlayışının oluşmasında Amartya Sen’in rolüne de vurgu yapmak gerekir ki Sen, refah konusundaki yenilikçi fikirleri nedeniyle Nobel Ekonomi Ödülüne layık görülmüştür. Ona göre az gelişmişlik yalnızca gelire ifade edilemez (Sen, 1987). Önemli olan kişinin sahip olduğu maddi unsurlar değil, onunla ne yaptığı, onu ne şekilde kullandığı ve ne şekilde kullanabileceğidir. Örneğin okuma yazma bilmeyen bir kişi için kitap bir anlam ifade etmez, der veya alerjik hastalığı olan zengin bir bireyin hastalığı nedeniyle bir gıda ürününü tüketememesini onun yoksulluğu olarak tanımlar. Kısacası önemli olan gelirin niceliği değil onun kullanılabilirliğidir. Sen’in bu düşüncesi “*Kapasite Yaklaşımı*” olarak adlandırılmaktadır. Herkesin kapasitesi birbirinden farklıdır ve bunu belirleyen beş unsur bulunmaktadır. Bunların başında ise yaş, cinsiyet ya da hastalık gibi kişisel özellikler gelir.

Kişi, yaşının beraberinde getirdiği kısıtlılıklar nedeniyle çok yüksek geliri olsa da bunu kendisi için faydaya dönüştüremeyebilir ya da herhangi bir hastalığı olan kişi bu nedenle istediği yerlerde yaşayamayabilir. Kapasiteyi etkileyen bir diğer unsur, doğal çevre özellikleridir. İklim, belki de bunlardan en önemlisidir. Tropikal bölgelerde yaşayan bir birey, maddi imkanları her ne kadar iyi olsa da tropikal bir hastalık nedeniyle hayatını kaybedebilir ki bu durumda Sen, bu bireyin yoksul olduğunu ifade etmektedir. Bu konuda Sen’in verdiği bir diğer örnek ise şu şekildedir: Kırsal bir alanda çok lüks bir konutta yaşayan bir insan düşünün. Bir gün kalp krizi geçirir. Çok yüksek standartlarda sağlık hizmeti alabilecek varlığa sahip olsa da yakında sağlık merkezi olmadığı için hayatını kaybeder. Bu kişinin yoksul olmadığını söylemek mümkün müdür? Üçüncü bileşen sosyal ortamdaki farklılıklardır. Bu konudaki en görünür değişimlerden biri sosyal dışlanmadır. Toplumun geneline göre etnik, ırksal ya da dinsel açıdan azınlık durumundaki bireyler sosyal anlamda dışlanmaya maruz kalabilmektedir. Bu kişiler her ne kadar varlıklı olsa da sosyal olarak dışlanmaları, sosyal sermayelerinin azalmasına neden olmaktadır. Sosyal sermaye yetersizliği ise bir refah eksikliği olarak kabul görmektedir ki bu, o bireyin yoksul olduğunun bir

göstergesidir. Dördüncü bileşen Sen tarafından aile içindeki farklılıklar olarak ifade edilir. Örneğin geleneksel cinsiyet kültürünün hakim olduğu ailelerde kız çocuklarının erkeklere göre eğitim, sağlık ya da kamusal hayata katılımında negatif ayrımcılığa maruz kalmaları onların kapasitelerini düşürücü rol oynamaktadır. Beşinci bileşen ise toplumsal yaşam ve siyasal sistem etkileşimini konu alır. Kuzey Kore ya da iç çatışmaların yaşandığı bazı Afrika ülkelerinde internet yasakları gibi uygulamalarla insanların iletişim haklarının kısıtlandığı hatta temel ihtiyaçlarının bile karşılanamaz hale geldiği durumlar kapasitenin düşmesine neden olmaktadır. Sonuç olarak günümüzde kalkınmanın ne olduğu konusunda değil ancak ne olmadığı konusunda evrensel bir kabul vardır. O da kalkınmanın gelir fazlalığı olmadığıdır. Daha doğru bir ifade ile gelir, refahın kesin ve tek bir göstergesi değildir.

Araştırma kapsamında yapılan ve bulguların bu doğrultuda değerlendirildiği sosyo-ekonomik gelişmişlik kavramsallaştırması şu şekildedir:

- ✓ Bireyin ekonomik
- ✓ Sosyal ve
- ✓ Öznel yönden iyi olma halidir.

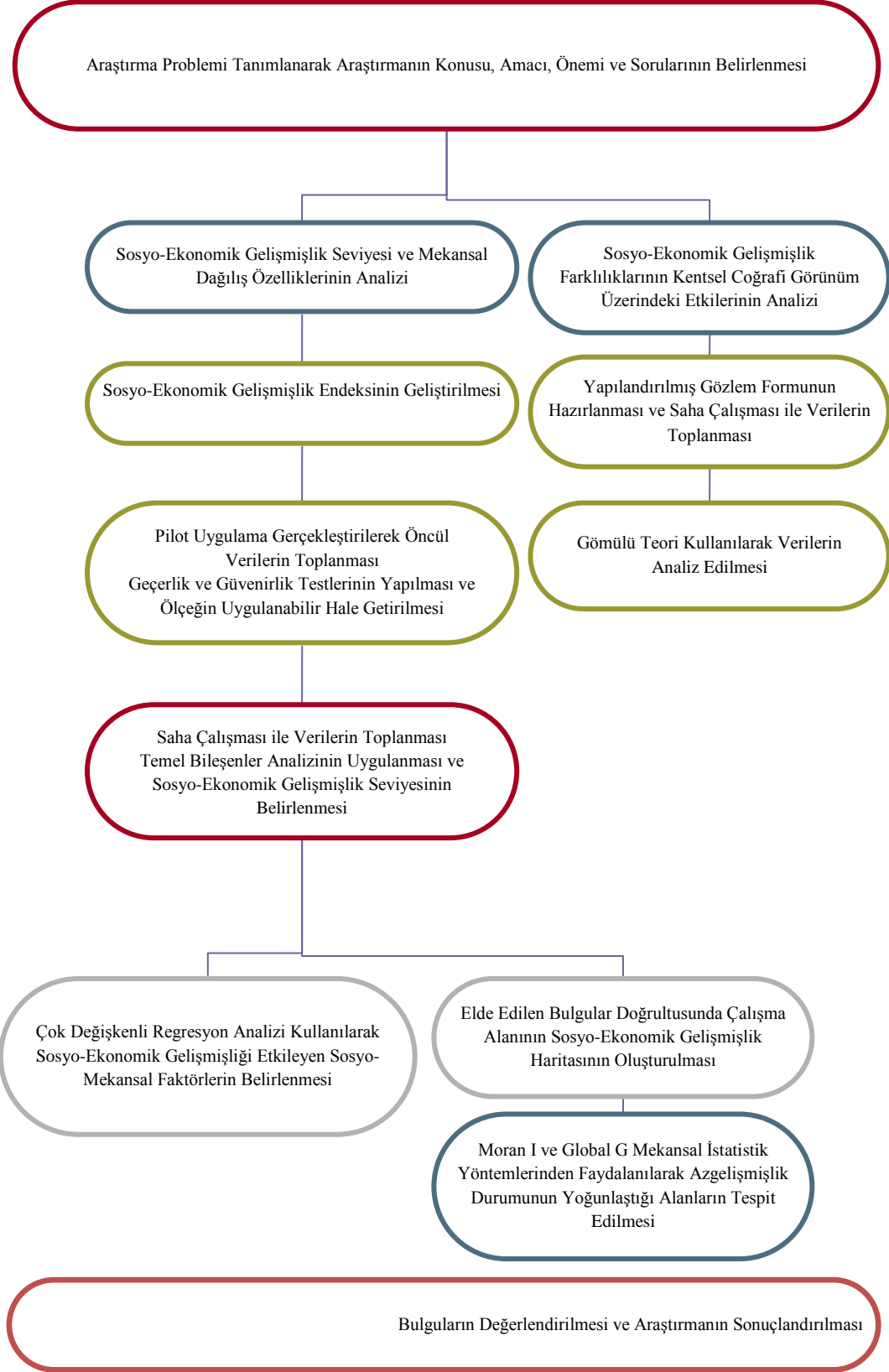
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERİ VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Tasarımı

Çalışma, karma araştırma deseni kullanılarak tasarlanmıştır. Karma desen, nitel ve nicel araştırmaya ek olarak üçüncü bir araştırma yöntemi olarak kabul görmekte ve bu iki yöntem arasında köprü kurmaktadır (Creswell, 2007). Çünkü bu iki yöntemin birlikte kullanılması araştırma probleminin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır (Creswell ve Clark, 2017). Araştırmacıların kullanabilecekleri farklı karma desen tasarımları bulunmaktadır. Bu araştırmada nicel ve nitel verilerin aynı anda toplanıp, analiz edildiği eş zamanlı dönüşümsel tasarım kullanılmıştır.

Karma araştırma yönteminin aynı olayı incelemek için nicel ve nitel verilerin aynı anda kullanımını içeren *üçgenleme*; bir yöntemden elde edilen bulguların detaylandırılmasına yönelik *tamamlayıcılık*; bir yöntemin araştırma sürecinde diğer bir yöntemi şekillendirdiği bu nedenle iki yöntemin sıralı bir biçimde kullanıldığı *gelişim*; araştırmada kullanılan ilk yöntemin farklı bir yöntem kullanılarak araştırılabilir yeni hipotezler veya araştırma soruları doğurduğunda ortaya çıkan *başlangıç* ve araştırmanın farklı bileşenleri için farklı yöntemleri kullanarak çalışmanın kapsamını genişleten *genişletme* gibi kullanım gerekçeleri bulunmaktadır (Greene vd., 1989) (Akt. Baki ve Gökçek, 2012). Bu çalışmada karma desenin kullanılmasında genişletme gerekçesi dikkate alınmıştır. Buna göre araştırma şeması Şekil 2'deki gibidir.

Şekil 2. Araştırma Şeması

3.2. Araştırmanın Ontolojik, Epistemolojik ve Metodolojik Varsayımları

Çalışmanın birinci bölümü sosyo ekonomik gelişmişliğin belirlenmesine odaklanır. Bu bağlamda temel araştırma soruları, belirlenmiş mekansal birimlerde sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyelerinin ve bunu etkileyen unsurların neler olduğu ile gelişmişliğin dağılışında mekansal bir farklılık olup olmadığıdır. Araştırma soruları bağlamında bu bölümün pozitivist epistemoloji ile uyumlu olduğu görülür. Çünkü bu bölümün temel kabulü pozitivist epistemolojide olduğu gibi *“benim dışımda bir gerçeklik vardır ve bu dış gerçeklik duyularla bilinebilir ve duyular yoluyla elde edilen bu bilgi nesnedir”* şeklindeki ontolojik kabuldür. Bu anlamda sosyo-ekonomik gelişmişlik bir dış gerçeklik olarak kabul edilmekte, bu nedenle nicel araştırma yöntemleri kapsamındaki çeşitli ölçüm araçları ile bu fenomen hakkında genellenebilir, geçerli ve güvenilir bilginin elde edilebileceği varsayılmaktadır. Nicel araştırma yöntemlerinin tercih edilme sebeplerinden bir diğeri elde edilecek sonuçların doğrudan faydaya dönüştürülebilir olmasıdır. Çünkü yerel ve bölgesel kalkınmayı amaçlayan plan ve uygulamalarda betimsel çalışmalar yetersiz kalmakta, istatistiksel olarak genellenebilir, geçerli ve güvenilir bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Elde edilecek çıktılar da çalışma alanında, hangi alanların sosyo-ekonomik anlamda daha dezavantajlı olduğunun belirlenmesini ve çalışma alanının gelişmişlik karakteristikleri bağlamında mekansal bir çerçevesinin oluşturulmasını sağlayacaktır. Gelişmişlikle ilgili mekansal ilişkiler görselleştirilecek, bunlar ise gelişmeyi teşvik edici politikalarda öncelikli alanların coğrafi olarak belirlenmesi konusunda yol gösterici olacaktır. Sonuç olarak kaynak dağıtımını daha verimli hale getirecek bilgilere ulaşılabilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümü ise sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarının kentsel coğrafi görünümü üzerine etkilerine odaklanır. Bu bağlamda temel araştırma soruları bu farklılıkların coğrafi görünümü değiştirip değiştirmediği, herhangi bir değişiklik varsa bunları hangi alanlarda (doğal coğrafi görünüm, sosyal/kültürel coğrafi görünüm, algısal coğrafi görünüm) görülebildiğidir. Coğrafi görünüm, Lewis (1979) tarafından *“üzerinde düşünülecek bir şey olmaktan ziyade görülecek bir şeydir. Başka bir ifade ile pek çok kişiye göre coğrafi görünüm sadece "o"dur”* olarak tanımlanır.

Buna göre coğrafi görünüm kavramı, sosyo-ekonomik gelişmişlik kavramının aksine nicelik, kapsam, yoğunluk ya da frekans terimleriyle sınıp ölçülemeyen süreç ve anlamlara vurgu yapar. Bu nedenle çalışmanın bu bölümü pozitivist epistemoloji ile değil deneyimlerin nasıl yaratıldığı ve anlamlandırıldığına vurgu yapan konvensiyonalist (anlamacı) epistemoloji ile uyumludur. Pozitivizmin “benim dışımda bir gerçeklik vardır” şeklindeki ontolojik kabulüne karşın anlamacı epistemoloji, bizden bağımsız olarak var olan dışsal gerçekliğin doğruluğu veya yanlışlıkları yerine, gerçekliği, araştırmayı yürüten kişinin yaratıları veya inşaları olarak görür. Başka bir ifade ile bilgi öznelir. Çünkü burada araştırmacının estetik veya moral değerleri devreye girer. Bu nedenle *“teorilerin doğruluk ve yanlışlığı da ampirik veriler tarafından belirlenemez”* anlayışını savunur. İnsanlar her zaman inanç, eğilim, değer, norm, kural, tasarım türü şeylerin, yani insani ilişkiler bütünüün/yaşamın içindedir ve her şeye bu yaşamın içinden bakarlar. Bu nedenle toplumsal olan, doğa bilimsel açıklama modeli ve nesnellik altında ele alınamaz. Çünkü kültür gerçekliğinde doğa bilimsel yasalar yoktur. Bu bağlamda coğrafi görünümdeki farklılıkların değerlendirilmesinde ampirik verileri kullanan ve neden-sonuç ilişkilerine odaklanan nicel araştırma tekniklerinden değil deneyimin nasıl yaratıldığı ve anlamlandırıldığına vurgu yapan nitel araştırma tekniklerinden faydalanılmıştır (Şekil 3).

Şekil 3. Araştırma Yöntemi

Özetle birinci bölüm ontolojik olarak, araştırma konusunu oluşturan sosyo-ekonomik gelişmişliğin nesnel bir gerçeklik olduğunu varsayar; epistemolojik olarak pozitivistin nesnelci varsayımı nedeniyle sosyo-ekonomik gelişmişliğin ne olduğu ve onu etkileyen unsurlar ile araştırma alanında mekansal olarak nasıl farklılaştığı; metodolojik anlamda ise pozitivistin deneysel metodolojisi kapsamında nicel araştırma tekniklerini kullanarak, sosyo-ekonomik gelişmişliğin ölçülmesine odaklanır (Şekil 4).

İkinci bölüm ise ontolojik olarak, coğrafi görünümün nesnel bir gerçeklik olmadığı, araştırmacı veya gözlemci tarafından gerçekliğin yaratıldığı ve anlamlandırıldığını varsayar. Bilgiyi nesnel değil öznel olarak kabul eder. Bu bağlamda epistemolojik olarak anlamacı epistemolojinin değer-bağımlı sayılması ile kentsel coğrafi görünümün sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları

bağlamında nasıl yaratıldığını; metodolojik anlamda ise anlamacı yaklaşımın diyalektik metodolojisi kapsamında nitel araştırma teknikleri kullanılarak, coğrafi görünüm ve sosyo-ekonomik gelişmişlik ilişkisinin anlaşılmasına odaklanır (Şekil 4).

	Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik ve Mekansal Dağılımın Belirlenmesi	Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Farklılıklarının Kentsel Coğrafi Görünümüne Etkisinin Belirlenmesi
ONTOLOJİ	Sosyo-ekonomik nesnel bir dış gerçekliktir. Duyularla bilinebilir ve duyularla elde edilen bilgi nesnedir.	Coğrafi görünüm nesnel bir dış gerçeklik değildir. Araştırmacı veya gözlemci tarafından yaratılır ve anlamlandırılır. Duyularla bilinemez. Bu nedenle bilgi nesnel değil değerlerle örülmüştür.
EPİSTEMOLOJİ	Sosyo-ekonomik gelişmişlik nesnel bir gerçeklik olarak kabul edildiğinden ölçülebilir. Ölçüm yoluyla fenomen hakkında geçerli ve güvenilir bilgi elde edilebilir. Bu nedenle pozitivist epistemoloji ile uyumlanır.	Coğrafi görünüm nesnel bir gerçeklik olmadığından ölçülemez. Geçerli, güvenilir ve genellenebilir bilgi elde edilemez. Öznele, değerlerle örülmüş bulgular elde edilebilir. Bu nedenle anlamacı epistemoloji ile uyumludur.
METODOLOJİ	Sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri ve mekansal dağılımındaki farklılıklar hakkındaki hipotezlerin gerçekleşmesine odaklanır. Bu nedenle nicel araştırma teknikleri ile uyumlanır.	Coğrafi görünüm ve sosyo-ekonomik gelişmişlik ilişkisini konu alması nedeniyle nitel araştırma teknikleri ile uyumlanır.

Şekil 4. Araştırmanın Ontolojik, Epistemolojik ve Metodolojik Varsayımları

3.3. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırma evrenini Bilecik şehrinde yer alan Bahçelievler, Beşiktaş, Cumhuriyet, Ertuğrulgazi, Gazipaşa, Hürriyet, Orhangazi, Osmangazi, İsmetpaşa, İstasyon, İstiklal, Pelitözü mahalleleri ve bu mahallelerde yaşayan nüfus oluşturmaktadır (Şekil 7).

Bilimsel araştırmalarda doğru bilgi sahibi olmak ve doğru karar vermek esastır. Bu yüzden doğru bilgilere ulaşmak ve elde edilen bilgileri genelleştirmek ihtiyacı vardır (Arıkan, 1994). Bir araştırmanın sonuçları ne kadar fazla genellenebiliyorsa değeri de o oranda artar. Bilim, genellenebilirliği olan bilgiler bütünü olduğu için araştırmalarda geniş bir alanda genellenebilirliği olacak bilgiler elde etmeye çalışmak önemlidir (Karasar, 2005).

Bu bağlamda örneklemin alınmasında, alındığı evreni temsil etmesi önemlidir. Bu durumda ne kadar, hangi büyüklükteki bir örneklemin evreni temsil edebileceği sorunu ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın gerçekleştirileceği Bilecik şehrinde hedef kitledeki birey sayısı TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2017 yılı sonuçlarına göre 65.578'dir. %99 güven düzeyi ve %5 hata payı dikkate alındığında 659 kişiye ölçek uygulanması yeterlidir. Buna karşın sosyo-ekonomik gelişmişliğin mekânsal dağılışı özelliklerinin belirlenmesinde kullanılacak olan mekansal kümelene analizinin uygulanabilmesi için en az 30 mekansal birime ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışma alanında 12 mahalle olması analizin uygulanmasında bu anlamda kısıtlılıktır. Bu nedenle çalışma alanını oluşturan 12 mahalle, cadde ve konut yoğunluğu dikkate alınarak 35 mekansal alt birime ayrılmıştır (Şekil 5). Her bir mekânsal birim içinde de en az 30 örneklem bulunması gerektiği düşünüldüğünde 659 değil 1110 kişiye ölçek uygulaması gerektiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda 2019 yılı Mayıs ve Haziran aylarında 1154 ölçek uygulanmıştır. Katılımcılardan 51'i, 18 yaş altı olması nedeniyle analizlere dahil edilmemiştir.

3.3.1. Çalışma Alanının Seçilme Nedenleri

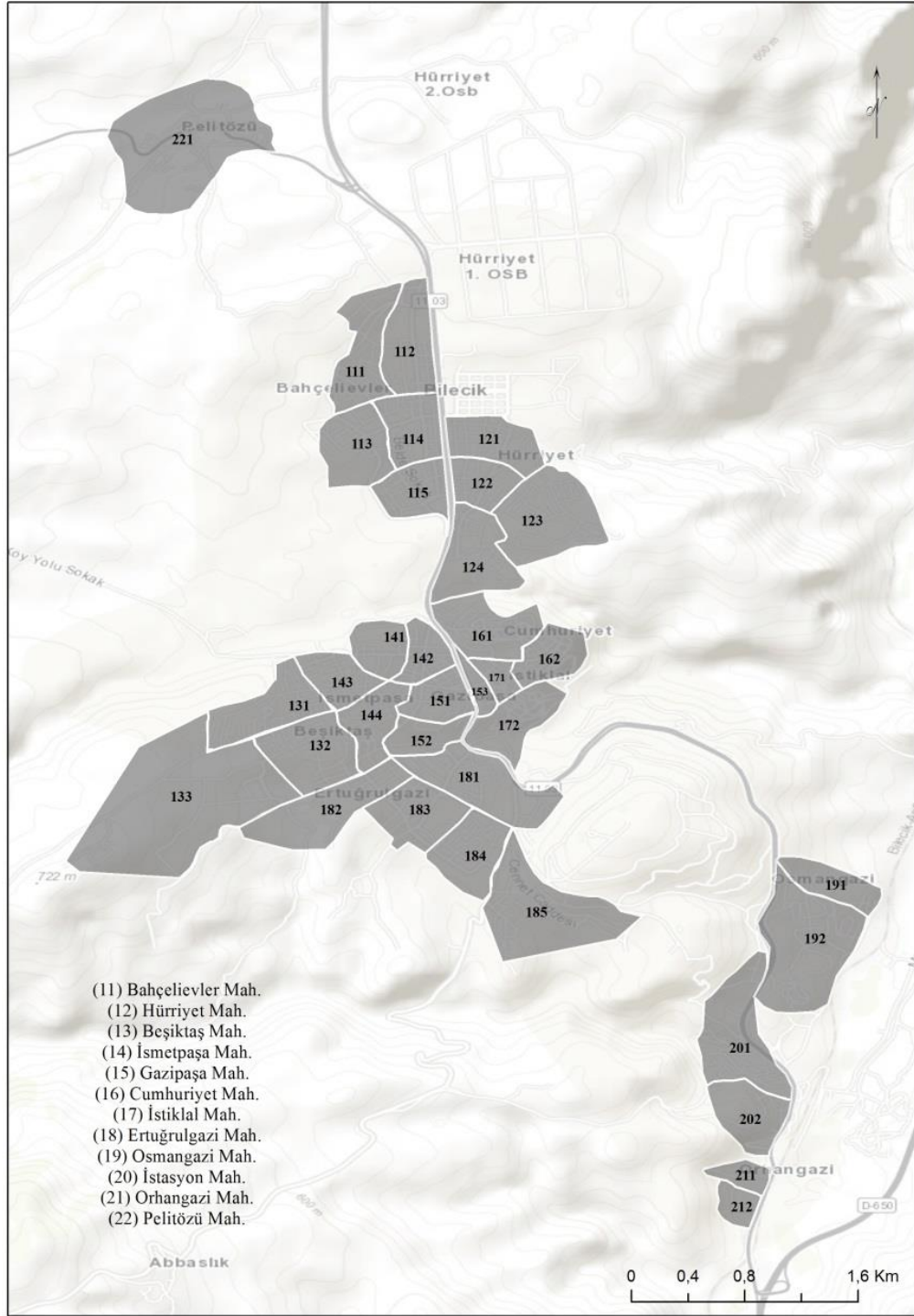
Bilecik ili sahip olduğu konum itibarıyla İstanbul, Ankara ve Bursa gibi büyük merkez ve pazarlara oldukça yakındır. Bu durum ulaşım konusundaki avantajlı konumu ile birleştiğinde Bilecik'in sosyo-ekonomik gelişmişlik anlamında pek çok ile göre avantajlı durumda bulunduğu açıktır. Buna karşın Bilecik, komşuları olan Bursa, Eskişehir, Sakarya ve Kütahya illeri arasında gelişmişlik seviyesi en düşük olan il durumundadır. Bu tablo Bilecik ili ve şehrini gelişmişlik bağlamında önemli bir araştırma sahası kılmaktadır.

Coğrafi görünümün doğal, sosyal ve algısal olmak üzere çeşitli boyutları bulunmaktadır. Bilecik şehri, coğrafi görünümün her üç boyutunda da kendine has özellikler barındırmaktadır. Bunlardan ilki doğal boyuta ilişkindir. Şehrin görünümünde dikkat çekici unsurlardan ilkini engebeli topografyası oluşturmaktadır. Bu durum Hüdavendigar Salnamesinde şu şekilde ifade edilmiştir:

“Kuzeyinde Yenişehir, doğusunda Söğüt, batısında İnegöl kazaları, güneyinde Domaniç ve Bozüyük nahiyeleri ile çevrilidir. Kasabanın bir kısmı iki tepe üzerine yerleşmiş bir şekilde; diğer kısmı da iki tepe arasında, vadi ve kayalık bir mahallede bulunur. Bundan dolayı evler ve diğer yapılar bir bakışta görülemez. Geniş ve düzgün mezarları ve tarlaları az olduğundan ziraat çok fazla gelişmiş değildir”. (Hüdavendigâr Vilayet Salnamesi: akt. İter, 2007)

“Kazadan Söğüt’e kadar uzanan Telal-i Sagire vadisi garip manzaraları ve ilginç yerleri kendisinde barındırmaktadır. Vadide çeşitli büyüklüklerde küçük tepeler yer alır. Ancak burası baştan aşağı çam ve fıstık ağaçları; bağ, bahçe ve mezarlarla kaplıdır”. (Hüdavendigâr Vilayet Salnamesi; akt. İter, 2007)

İkinci özgün yanı şehrin sosyal yapısına ilişkindir. Bilecik ili göç veren illerden biridir. Bununla birlikte aldığı göç miktarı da oldukça fazladır ve nüfusun yarısından fazlasını göçmen nüfus oluşturmaktadır. Bu durum şehirde farklı sosyo-kültürel yaşam pratiklerinin gelişmesine imkan kılmaktadır ve bu farklılıklar coğrafi görünüme doğrudan yansımaktadır. Son olarak şehrin sosyo-kültürel farklılıkları ve doğal çevre özelliklerinin çeşitliliği şehre ilişkin algıda da farklılaşma yarattığından Bilecik şehrinin coğrafi görünüm ve sosyo-ekonomik gelişmişlik ilişkisinin incelenmesine yönelik uygun bir saha olduğuna karar verilmiştir.

Şekil 5. Araştırma Alanının Büyük Sokak ve Caddeler Dikkate Alınarak Belirlenmiş 35 Bölgesi

3.4. Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksinin Belirlenmesi

Nicel teknikler genellikle pozitivist epistemoloji ile aynı çizgidedir. Pozitivist epistemolojinin belirli bir ontolojik kabulü vardır. Bu “benim dışımda bir dış gerçeklik vardır” kabulüdür. Bu temel üzerine pozitivist epistemoloji bu dış gerçekliklerin duyularla bilinebileceğini ve duyular yoluyla elde edilen bu bilginin nesnel olduğunu savunmaktadır (Kuş, 2012).

“Benim dışımda bir dış gerçeklik vardır” kabulünden hareketle günlük yaşamda insanlar çevresindeki diğer canlı ya da cansız varlıkları duyuları ile algılayarak onları bazı değerler atayabilir. Bu bağlamda tarihteki ilk ölçme araçları olarak ayak, karış, adım, kulaç vb. gibi unsurlar örnek gösterilebilir. Ancak ölçme işlemi belirli kural ve standartlar çerçevesinde yapılmazsa değerler kişiden kişiye farklılık gösterebileceğinden bilimsel anlamda geçerli sonuçlara ulaşamaz (Karakoç ve Dönmez, 2014). Bu nedenle ölçülmek istenilen konu hakkındaki özelliklerin sınıf, sıra, miktar veya derecelerinin belirlenmesinde belirli araçlar kullanılmaktadır. Bunlara ölçek ismi verilmekte olup nicel araştırma tekniklerinden biri olarak kabul görmektedir.

Özdamar (2016) tarafından ölçme şu şekilde tanımlanır:

“Ölçme, değeri bilinmeyen bir niceliği/niteliği, sayısal ya da kategorik özellikleri bilinen bir nicelikle/nitelikle, kodlarla ya da kategorilerle belirtme işlemidir” (Özdamar, 2016: 1).

Son yıllarda, özellikle gözlenemeyen, ancak varlığı hissedilen ve yaşamımızı yönlendiren, bireylerin duygu-durum, tutum, davranış, beğeni, sosyal, ekonomik, sağlık ve eğitimsel özelliklerini bilimsel yöntemlerle sayısallaştırma çalışmaları büyük önem kazanmıştır. Bu anlamda ölçekler sosyal bilimlerin pek çok alanında önemli bir araştırma aracı durumundadır.

3.4.1. Ölçme Aracının Geliştirilmesi

Geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı hazırlanırken izlenilmesi gereken bazı aşamalar bulunmaktadır. Bu çalışmada kullanılacak ölçeğin geliştirilmesine yönelik sırasıyla şu işlemler uygulanmıştır:

- Öncelikle ölçülmek istenilen konu hakkında mevcut bir ölçek olup olmadığı belirlenmeli, bir ölçek varsa uyarlamamı yapılacağı yoksa yeni bir ölçme aracı mı geliştirileceği belirlenmelidir. Bu bağlamda araştırma konusunu ölçmeye yönelik araçların var olduğu ancak bu araçların çalışma alanının sosyo-ekonomik yapısına uygun olmaması nedeniyle yeni bir ölçek geliştirilmesine karar verilmiştir. Bu amaçla öncelikle konu hakkındaki yayın dizini incelenmiş, ölçüm formatı belirlenerek soru havuzu oluşturulmuştur. Ölçüm formatı olarak sıralama tercih edilmiştir.
- Yeni ve özgün bir ölçme aracı geliştirilirken yapılması gereken diğer işlem fenomenin yapısal özelliklerinin (alt boyut/bileşen) belirlenmesidir. Bu bağlamda fenomen sosyo-ekonomik gelişmişlik olarak tanımlanmış; fenomen sosyal, ekonomik ve öznel olmak üzere üç boyutlu kabul edilmiştir. Bu alt boyutlardan her biri için en az dört madde olacak şekilde soru havuzu oluşturulması gerekliliğinden hareketle 39 sorudan oluşan havuz oluşturulmuştur.
- Sonraki aşama, madde seçeneklerinin puanlamasının yapılmasıdır. Çalışmada kullanılan seçenekler pozitif yargıyı temsil edecek şekilde artan sıralı puana göre hazırlanmıştır. Ölçme araçlarının toplanabilir özellikte olması gerekmektedir. Bu nedenle seçeneklerin puanlamasında en az beş puan seçeneği yer almalıdır (Özdamar, 2016). Bu bağlamda çalışmada seçenekler beş puanlı olarak belirlenmiştir.
- Tutum belirlemeye yönelik sorularda kullanılan “kararsızım” seçeneği, belirsizliği, çekinceyi, yanlılığı yansıtan bir cevap olarak kabul görür. Bu nedenle verilerde olması gereken rastgelelik, bağımsızlık, yansızlık ve normal dağılım gösterme varsayımlarının yerine getirilememesine neden olmaktadır. Bununla birlikte daha önce ifade edilmiş olan toplanabilirlik özelliğini de bozmaktadır. Bu nedenle tutuma yönelik sorularda “kararsızım” seçeneği kullanılmamıştır.

- Yapılan bu işlemler sonucu denemelik ölçme aracı elde edilmiştir. Son olarak soru ve madde seti gözden geçirilmiş, uzman görüşü alınmış, ön elemenden geçirilmiş ve pilot uygulama gerçekleştirilmiştir.

3.4.2. Geçerlik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Pilot uygulama sonucu elde edilen verilerin analizinde SPSS 20 istatistik programından faydalanılmıştır. Öncelikle güvenilirlik ve madde analizi uygulanarak madde, ölçek belirtici istatistikleri, veri yapısına uygun olarak güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alfa) ve soru silinirse oluşacak güvenilirlik katsayısı (If Item Deleted Cronbach Alfa) istatistikleri hesaplanmıştır.

Cronbach Alfa katsayısı sürekli, aralıklı ya da ardışık dört ya da 5 seçeneekli cevaplar içeren k maddenin yer aldığı bir ölçeğin sorgulandığı fenomeni ölçmedeki gücünü, yeterliliğini ve güvenilirliğini ölçen genel güvenilirlik katsayısıdır. Bu katsayı, ölçekte yer alan maddelerin türdeş bir yapıyı sorgulamak ya da açıklamak üzere bir bütün oluşturup oluşturmadıklarını, ölçeğin genel güvenilirliğini sorgular (Özdamar, 2016). Cronbach alfa değeri 0 ve 1 arasında değişim gösterir. Elde edilen değere göre ölçeğin güvenirliliği Tablo 2'deki gibi değerlendirilir.

Tablo 2. Cronbach Alpha Değerine Göre Ölçek Güvenirliğinin Değerlendirilmesi

α Sınırları	Karar
$\alpha < 0.40$	Ölçek güvenilir değildir. Ölçek yeniden düzenlenmelidir.
$0.40 \leq \alpha < 0.50$	Ölçek, çok düşük güvenilirlik düzeyine sahiptir. Ölçeğin yeniden düzenlenmesi ya da modifiye edilmesi gerekmektedir.
$0.50 \leq \alpha < 0.60$	Ölçek düşük güvenilirlik düzeyine sahiptir. Prototip ölçek olarak kullanılmaması, ancak iyileştirme çalışmalarının yapılması uygun olur.
$0.60 \leq \alpha < 0.70$	Ölçek düşük güvenilirlik düzeyine sahiptir. Ölçek fenomen ile ilgili toplum taramalarında kullanılabilir.
$0.70 \leq \alpha < 0.90$	Ölçek yüksek güvenilirlik düzeyine sahiptir. Ölçek, fenomen ile ilgili toplum taramalarında ve bilimsel yargıların oluşturulmasında güvenle kullanılabilir.
$\alpha \geq 0.90$	Ölçek çok yüksek güvenilirlik düzeyine sahiptir. Fenomen ile ilgili yüksek geçerlik ve güvenirlikte bilimsel yargıların oluşturulmasında güvenle kullanılabilir.

Buna göre Cronbach Alfa değeri başka bir ifade ile güvenilirlik düzeyinin 0,635 olduğu hesaplanmıştır. Elde edilen bu değere göre ölçek düşük güvenilirlik

düzeyine sahiptir. Bu şekli ile uygulanması doğru değil şeklinde kabul edilmiştir (Ek 1. Tablo 1 ve 2)

Daha sonra Madde Silinirse Ölçeğin Güvenirlik Katsayılarındaki Değişimler (Cronbach Alpha If Item Deleted) incelenmiştir (Ek 1, Tablo 3). Buna göre 1, 2, 3, 5, 8, 13, 17, 24 ve 25 numaralı maddelerin çıkarıldığında ölçeğin güvenilirliğinin artacağı belirlenmiştir. Bu nedenle bu maddeler ölçekten çıkarılmış ve işlem tekrarlanmıştır. Buna göre yukarıda ifade edilen maddeler ölçekten çıkarıldığında ölçeğin güvenirlilik düzeyi 0,757'ye yükselmiştir. Elde edilen bu sonuca için ölçeğin yüksek güvenirlilik düzeyine sahip olduğunu söylemek mümkündür (Ek 1. Tablo 4 ve 5).

Toplanabilirliğe ilişkin Tukey testi sonuçlarına göre maddeler birbirinden önemli düzeyde farklıdır ((F_{21,1})=41,525, P<0.001). Bu sonuç ölçekteki maddelerin en az iki farklı boyutu açıklayacak bir yapıda olduğunu gösterir. Nonadditivity (Toplanabilirlik) olasılığı 0,384'dür. Buna göre ölçekte maddeler toplanabilir özelliktedir (Ek 1. Tablo 6).

Ölçek değerlendirilmesinde bir diğer aşama açıklayıcı faktör analizi yardımıyla ölçek maddelerinin yeniden değerlendirmeye alınmasıdır. Bu analiz ile ölçek maddelerinin kaç faktöre ayrılacağına ilişkin ön bilgiler elde edilir. Bunun için Kaiser-Mayers-Olkin Örnek Yeterlik Ölçüsü istatistiğinin 0,50'nin üzerinde (KMO \geq 0.50) olması gerekmektedir (Field, 2000; Özdamar, 2016). Buna göre geliştirilen ölçekte KMO testi gereklilikleri sağlanmıştır (Ek 1, Tablo 7).

Bartlett küresellik testi ile maddelere verilen cevapların birbirinden bağımsız ya da ilişkili olup olmadığı test edilmektedir. Küresellik testi önemli ise ($p \leq 0.05$) maddelerin tümünün ya da belirli bir bölümünün birbiri ile önemli korelasyon gösterdiği ve ölçekte en azından bir faktör yapısının bulunduğu anlamı çıkarılır ve ölçeğin fenomeni ölçmede spesifik bir ölçme aracı olduğu görüşüne varılır. Eğer küresellik testi önemsiz ise ($p > 0.05$) maddelerin birbirinden bağımsız olduğu ve ölçeğin bir anket yapısında olduğuna karar verilir. Elde edilen sonuçlara göre küresellik testinin önemli olduğu belirlenmiştir (Ek 1. Tablo 7).

Son olarak elde edilen faktörlerin toplam varyansın %77,9'unu açıkladığı görülmektedir (Ek 1, Tablo 8).

Sonraki aşama hangi bileşen ya da bileşenlerin sosyo-ekonomik gelişmişlik göstergesi olarak dikkate alınacağı sorusudur. Konu hakkındaki yayın dizini incelediğinde sosyo-ekonomik gelişmişlik ölçeği geliştirildikten sonra birinci temel bileşen değeri dikkate alınarak incelenen il ya da ilçenin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinin belirlendiği tespit edilmiştir (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2014; Ahiler Kalkınma Ajansı, 2013; Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı, 2013; Dinçer ve Özaslan, 2004). Başka bir ifade ile her mekânsal birim için birinci temel bileşen değeri hesaplanacaktır.

Birinci temel bileşeni elde etmeye yönelik pilot uygulama sonucu elde edilen rastgele değişken ve ağırlıklar kullanılarak geliştirilmiş olan örnek eşitlik şu şekildedir:

$$y_{i=} (0,819 * \text{yeşil alan miktarından duyulan memnuniyet}) + (0,785 * \text{ulaşım hizmetlerinden duyulan memnuniyet}) + (0,658 * \text{sağlık hizmetlerinden duyulan memnuniyet}) + (0,648 * \text{asayiş hizmetlerinden duyulan memnuniyet}) + (0,520 * \text{yaşanılan yerde kendini güvende hissetme durumu}) + (-0,76 * \text{hanedeki toplam araç sayısı})$$

(=tüm mekânsal birimler (1, 24) olmak üzere)

Katılımcıların sosyo-ekonomik gelişmişliklerinin belirlenmesine yönelik pilot uygulama sonucu 24 maddelik ölçek geliştirilmiştir. 1103 katılımcıya uygulanan ölçeğe veri ve yöntem bölümünde detaylı bir şekilde açıklanan geçerlik ve güvenilirlik analizleri tekrar uygulanmıştır. Ölçekte yer alan 3 maddenin ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini düşürdüğünden bu maddelerin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Bunlar eğitim seviyesi, haftalık spor yapma sıklığı ve konut büyüklüğüdür. Analiz sonucu Cronbach Alpha katsayısı 0,724 olarak hesaplanmış, ölçeğin yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3). Buna ek olarak maddelerin toplanabilirlik özellikleri de tekrar incelenmiş ve Tukey testi sonuçlarına göre maddelerin toplanabilir özellikte olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Araştırmada Geliştirilen Ölçeğe İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N
0,724	0,754	21

Bir sonraki aşamada açıklayıcı faktör analizinden faydalanılarak ölçek yeniden değerlendirilmeye alınmıştır. Bu şekilde maddelerin kaç faktöre ayrılacağı belirlenmesi amaçlanmıştır. KMO değeri 0.785 ($KMO \geq 0.50$) olarak hesaplanmıştır. Buna göre KMO testi gereklilikleri sağlanmıştır (Tablo 4). Küresellik testi sonuçlarına göre de $p > 0,05$ olarak hesaplanmış buna göre ölçekte en az bir faktör yapısının bulunduğu yargısına varılmıştır (Tablo 4). Son olarak açıklanan toplam varyans değerlerine göre ölçekte yer alan faktörlerin toplam varyansın %52'sini açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Örneklem Yeterlilik ve Küresellik Testi Sonuçları

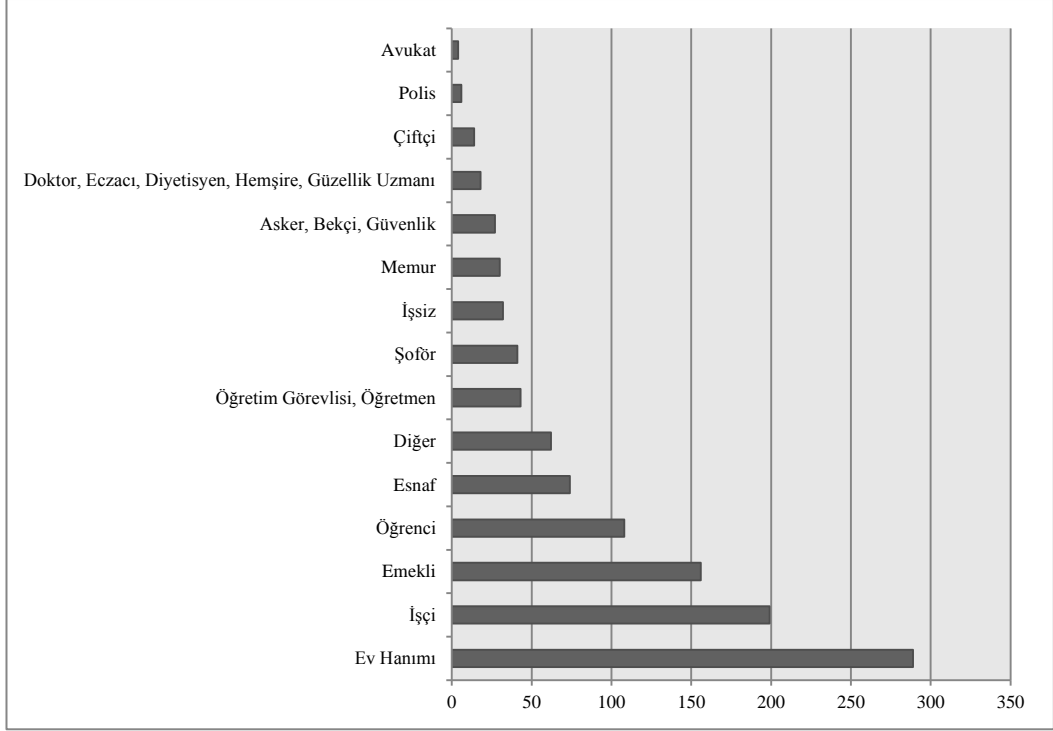
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		,785
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	3787,783
	df	210
	Sig.	,000

3.4.3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Profili

Katılımcıların 615'ini (%56) erkekler, 488'ini (%44) kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcıların ortalama yaşı 40,37 olup en düşük yaş 20, en büyük yaş ise 90'dır. Yaş gruplarına göre dağılım ise şu şekildedir: katılımcıların %16'sı 25 yaş ve altı, %28'ini 25 ve 35 yaş arası, %33'ü 35 ve 50 yaş arası, %17'si 50 ve 65 yaş arası ve %6'sı 65 yaş ve üstüdür.

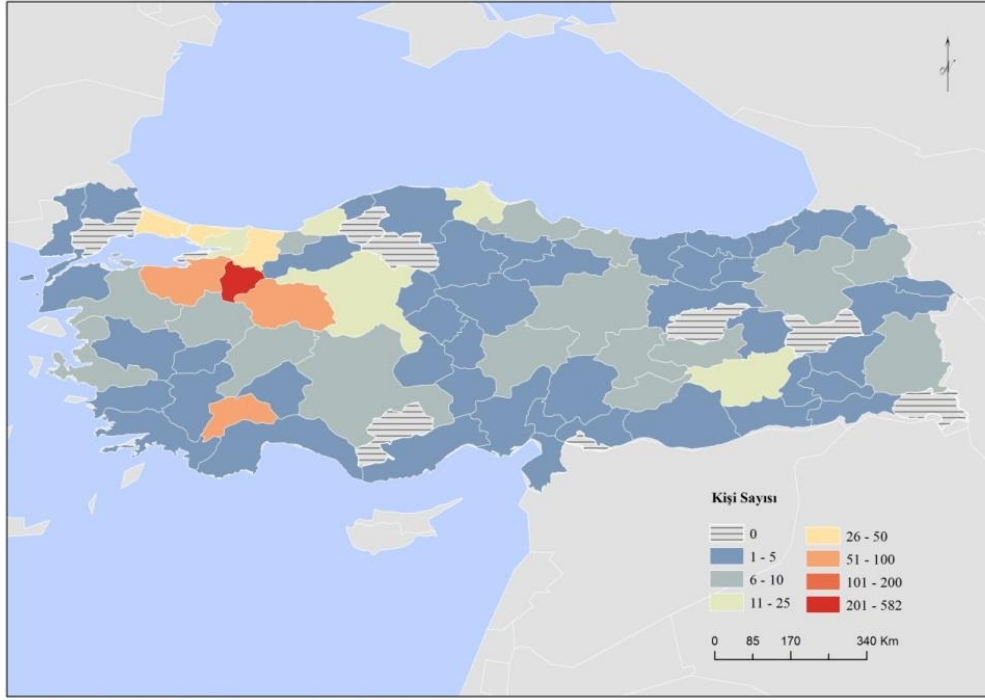
Mesleklerine göre katılımcılar içinde en büyük grubu ev hanımları (%26) oluşturmaktadır. Ev hanımlarından sonra ise işçiler (%18) ve emekliler (%14) gelmektedir. Bu gruplar ise sırasıyla öğrenciler (%10), esnaflar (%7), diğer (%6), öğretim görevlileri ve öğretmenler (%4), şoförler (%4), işsizler (%3), memurlar

(%3), güvenlik personelleri (%2) ve sağlık personelleri (%2) izlemektedir (Şekil 5).

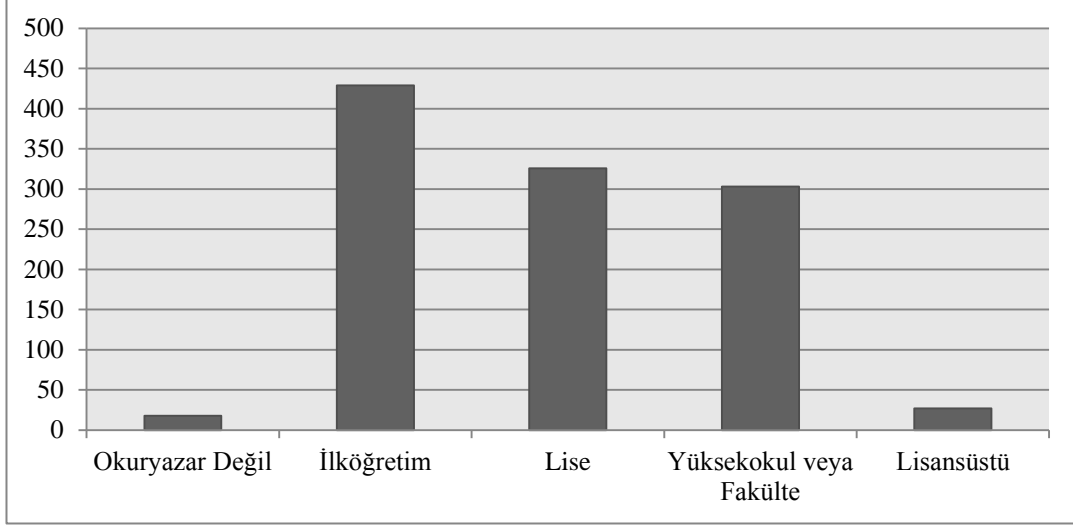
Şekil 6. Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılışı

Katılımcıların 582 (%53)'sinin doğum yeri Bilecik, 503 (%45)'ünün diğer illerdir. Yurt dışında doğan katılımcıların sayısı ise 18 (%2)'dir. Yurtdışında doğanların dağılışı şu şekildedir: Afganistan (6), Almanya (3), Bulgaristan (4), Fransa (1), Irak (4), Suriye (2). Doğum yeri Türkiye olan katılımcıların dağılışı Şekil 7'de gösterilmiştir.

Şekil 7. Katılımcıların Doğum Yerlerine Göre Dağılışı

Katılımcıların eğitim seviyeleri değerlendirildiğinde en büyük grubu ilköğretim mezunu olanların oluşturduğu görülmektedir. Bu grup katılımcıların %37'sini oluşturmaktadır. İkinci sırada lise mezunları yer alır. Lise mezunları katılımcıların %29'unu oluşturmaktadır. Üçüncü sırada ise yüksekokul veya fakülte mezunu olanlar (%27) gelmektedir. En küçük gruplar ise okuryazar olmayanlar ile lisansüstü eğitim mezunlarıdır. Okuryazar olmayan ve lisansüstü mezunları katılımcıların %4'ünü oluşturmaktadır (Şekil 8).

Şekil 8. Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı

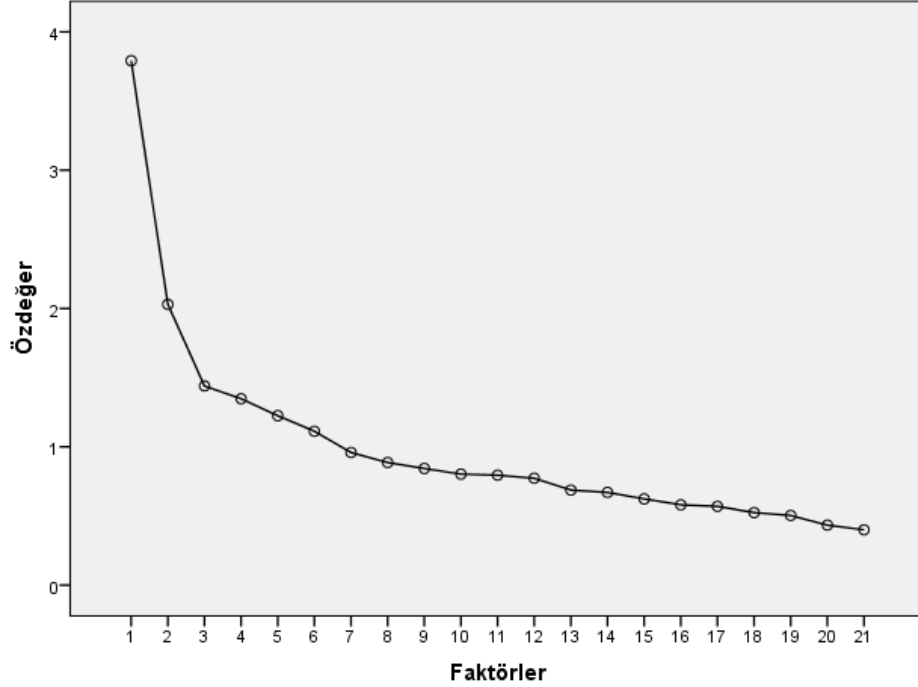
Katılımcıların %16'sının hane halkı geliri asgari ücretin altındadır. Asgari ücretle çalışanlar ise katılımcıların %20'sine karşılık gelmektedir. Aylık hane halkı geliri asgari ücret ile 2500 TL arasında değişenlerin oranı %23'tür. Gelir grupları içinde en büyüğü 2500-5000 aralığıdır. Bu aralıkta gelire sahip olanların oranı %32'dir. Gelirinin 5000 TL üzerinde olduğunu belirtenler ise katılımcıların %9'una karşılık gelmektedir.

Katılımcıların ortalama hane büyüklüğü 2,66'dır. Bu hanelerin 282'si "1" kişiden oluşmaktadır. İfade edilen tek kişilik haneler katılımcıların %19'una karşılık gelmektedir. En büyük grubu 335 ile "2" kişilik haneler oluşturmakta olup örneklem grubunun %30'unu oluşturmaktadırlar. "3" kişilik hanelerin sayısı 293'tür. Bu grupta yer alan haneler de katılımcıların %26'sını oluşturmaktadırlar. Hanehalkı büyüklüğünün "4" olduğu hanelerin sayısı 204 olup oranı %27'dir. En büyük hane ise "5" kişiden oluşmaktadır. Bu grup ise toplamın %5'ine karşılık gelmektedir.

3.4.4. Faktör Analizine İlişkin Sonuçlar

Faktör analizi sonuçlarına göre, sosyo-ekonomik gelişmişliğe ilişkin 21 maddenin özdeğeri 1'in üzerinde olan 6 faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu anlamda faktörlerin anlamlılığını öz değerlerine göre çizilen grafiğe bakarak da açıklamak mümkündür (Şekil 9). Buna göre 6'ncı faktörden sonra grafiğin

düze yakın bir duruma geldiği görülür. Bu nedenle de ölçeğin 6 faktörlü bir yapıda olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 9. Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Ölçeği Faktörlerine Ait Özdeğer Grafiği

Değerlendirmeye alınan değişkenlerin 6 faktör altında toplandığı görülmektedir (Tablo 6). Birinci faktörde yer alan maddelerin tamamı kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyete ilişkindir. Bu nedenle bu faktör **“kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyet”** olarak adlandırılmıştır. Kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyet faktörünün özdeğeri 2,736 olup bu faktörün toplam varyansın %13’ünü açıkladığı görülmektedir.

İkinci faktörde yer alan maddelerin tamamı kişisel sosyo-ekonomik yaşam ve özelliklerden duyulan memnuniyete ilişkindir. Bu nedenle bu faktör **“sosyo-ekonomik yaşamdan duyulan memnuniyet”** olarak adlandırılmıştır. Bu faktörün özdeğeri 2,413 olup toplam varyansın %11’ini açıklamaktadır.

Üçüncü faktörde yer alan maddeler hane ekonomisine ilişkindir. Bu nedenle bu faktör **“hane ekonomisi”** olarak adlandırılmıştır. Bu faktöre ilişkin özdeğer 1,569’dur. Toplam varyansın ise %7’sini bu faktör ile açıklamak mümkündür.

Dördüncü faktör, üçüncü faktöre benzerdir. Büyük ölçüde hane ekonomisi ile ilişkili olup buna ek olarak sosyal ağ varlığı ve büyüklüğünü de içermektedir. Üçüncü maddeden farkı borçluluk gibi “yokluğu” değil yalnızca sahipliği içermesidir. Bu nedenle bu faktör “*sosyo-ekonomik sermaye*” olarak adlandırılmıştır. Bu faktörün özdeğeri 1,438 olup toplam varyansın %7’sini açıklamaktadır.

Beşinci faktör iki maddeden oluşmaktadır. Birisi alkol diğeri ise sigara tüketimini içermektedir. Her iki maddede tehlikeli maddeler grubunda yer aldığından bu faktör “*tehlikeli madde kullanımı*” olarak adlandırılmıştır. Bu faktöre ilişkin özdeğer 1,437 olup faktör toplam varyansın %7’sini açıklamaktadır.

Son faktör olan altıncı faktör de iki maddeden oluşmaktadır. Maddelerin ikisi de hane halkı büyüklüğüne ilişkin olduğundan bu faktör “*hane halkı büyüklüğü*” olarak adlandırılmıştır. Altıncı faktörün özdeğeri 1,354 olup bu faktör toplam varyansın %6’sını açıklamaktadır.

Tablo 5. Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Değişkenler/Faktörler	F1	F2	F3	F4	F5	F6
F1. KAMUSAL HİZMETLERDEN DUYULAN MEMNUNİYET						
Ulaşım hizmetlerinden duyulan memnuniyet	,682					
Yeşil alan miktarından duyulan memnuniyet	,666					
Eğitim hizmetlerinden duyulan memnuniyet	,593					
Asayiş hizmetlerinden duyulan memnuniyet	,569					
Yaşanılan yerde kendini güvende hissetme	,564					
F2. SOSYO-EKONOMİK YAŞAMDAN DUYULAN MEMNUNİYET						
Kişisel sağlıktan duyulan memnuniyet		,696				
Kişisel eğitimden duyulan memnuniyet		,683				
Aylık hane halkı gelirinden duyulan memnuniyet		,553				
Genel mutluluk düzeyi		,548				
Seyahat sıklığı		,528				
F3. HANE EKONOMİSİ						
Sahibi olunan toplam araç sayısı			,721			
Borç miktarı			,639			
Hane halkı geliri			-,520			
F4. SOSYO-EKONOMİK SERMAYE						
Tarımsal arazi sahipliği				,716		
Arsa sahipliği				,599		
Sosyal ağ (komşu/arkadaş)				,560		
F5. TEHLİKELİ MADDE KULLANIMI						
Alkol kullanımı					,818	
Sigara kullanımı					,690	
F6. HANE HALKI BÜYÜKLÜĞÜ						
Hane halkı büyüklüğü						,796
Hanedeki toplam çocuk sayısı						,760
Açıklanan Toplam Varyans						%52,12

3.4.5. Sosyo-Ekonomik Gelişmişliğin Mekansal Dağılımının Belirlenmesi

Coğrafi bir bakış açısıyla yapılacak kalkınma araştırmaları az gelişmişlik durumunun nedenleri ve bu sorunla mücadelede alınacak önlemler konusunda büyük önem taşır (Henninger ve Snel, 2002; Hyman vd., 2005). Özellikle az gelişmişlik konusunda hazırlanacak olan haritalar sorunun nerelerde yoğunlaştığını ifade ettiğinden, kaynakların hangi alanlara aktarılması gerektiği konusunda ipuçları sağlamaktadır (Fujii, 2008). Bu bağlamda araştırmanın en önemli çıktılarından olacak olan haritalar; anket, görüşme veya gözlem ile edilen sosyal, ekonomik ve çevresel göstergelerin bir araya getirilmesine imkan tanınması, verilerin analizi konusunda yeni alternatifler yaratması, yoksun olma durumuna ilişkin mekânsal modeller geliştirilerek sorunun nedenlerinin anlaşılmasında özgün bakış açıları kazandırmasına imkan vererek politika üretilmesine yardımcı olacaktır (Baker ve Grosh, 1994; Henninger ve Snel, 2002). Bu nedenle araştırma kapsamında hazırlanam haritaların kartografik bir çalışmadan çok daha fazlası olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırma sahasında sosyo-ekonomik gelişmişlik konusundaki dezavantajlı alanların belirlenmesine yönelik elde edilen bulgular doğrultusunda Bilecik şehrinin gelişmişlik haritası elde edilmiştir. Elde edilen bu harita şehirdeki az gelişmiş grupların yoğunlaştığı yerleri göstermesi açısından oldukça önemlidir. Haritanın geliştirilmesinde Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) yazılımlarından olan ArcGIS 10 programından faydalanılmıştır.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik durumunun mekânsal oto-korelasyonu Global G İstatistiğinden faydalanılarak incelenmiştir. Global G İstatistiği (G) ise sıcak alanları (hot spot) ve soğuk alanları (cold spot) ortaya koymaktadır (Getis ve Ord, 1992). Sıcak alanlar ve soğuk alanlar, mekânsal yoğunlaşmayı göstermektedir (Akt. Menteşe ve Tağıl, 2016).

3.5. Coğrafi Görünümün Analizi

3.5.1. Gömülü Teori

İlgili literatür incelendiğinde coğrafi görünüm kavramının temelde üç boyutu tanımlanabilir. Bunlar doğal, sosyo-kültürel ve algısaldır. Doğal boyut jeolojik ve jeomorfolojik özellikler, iklim özellikleri ile flora ve fauna özellikleri gibi doğal çevreyle ilişkili değişkenleri kapsar. Sosyo/kültürel özellikler genellikle yerleşmelerin kuruluş ve gelişimi, konut tipleri, ulaşım sistemleri gibi değişkenlerle karakterize edilir. Bu boyut aynı zamandan nüfusun demografik özelliklerini de kapsar. Demografik özellikler içinde etnik yapı, yaş, cinsiyet, hane büyüklüğü, eğitim ve sağlık göstergeleri en yaygın kullanılan değişkenlerdir. Yine sosyal boyut başlığı altında hemşehrlik, komşuluk, arkadaşlık gibi bireyin sosyal sermayesinin göstergeleri olan sosyal ağları üzerinde de okumalar yapmak mümkündür. Algısal boyut ise doğal ve beşeri çevrenin nasıl algılandığına ilişkindir. Buna göre çevredeki çeşitli unsurlar insanlarda korku, mutluluk, tedirginlik gibi farklı hisler uyandırabilir ve bu durum kişiden kişiye değişebilir. Kişinin yaşı, cinsiyeti, inanç sistemleri gibi faktörler bu değişimin sebebi olabilir.

Buraya kadar anlatıldığı üzere coğrafi görünüm çok boyutlu ve karmaşık ilişkilerden oluşan bir kavramdır. Kavramın bileşenleri olan doğal, sosyal ve algısal değişkenler sürekli birbiri ile ilişki halinde olup birbirini yeniden üretmekte ve farklılaştırmaktadır. Bu nedenle kavramın çok boyutlu olmasının yanı sıra dinamik olduğunu da ifade etmek mümkündür. Bu durum coğrafi görünümün analizini de zorlaştırmaktadır.

Coğrafi görünümün, tanımlanan özellikleri çerçevesinde nicelik, kapsam, yoğunluk ya da frekans terimleriyle sınıp ölçülemeyen süreç ve anlamlara vurgu yapar. Bu durum coğrafi görünümün analizinde nicel değil nitel araştırma tekniklerinin kullanımını gerekli kılmaktadır.

Nitel araştırma teknikleri içinde kültür analizi, olgu bilim, durum çalışması, eylem araştırması ve gömülü teori gibi farklı araştırma teknikleri bulunmaktadır. Bu tekniklerin tamamı coğrafi görünüm analizinde kullanılabilir yöntemlerdir.

Harris ve Wahba (2002) “İlginçtir ki bütün 2. Dünya Savaşı sonrası dönemde hiçbir yazar üçüncü dünya kentlerinden birinde bile düşük gelirli yerleşmelerin değişen görünümünün izini sürmemiştir” der. Gerçekten de gelişmişlik ve coğrafi görünüm arasındaki ilişkiyi konu alan kuram ve çalışmalar neredeyse yok denecek kadar azdır. Literatürde, kuram geliştirme ihtiyacından bahsedilse kuram geliştirme ya da nasıl geliştirilmesi gerektiğine değinilmez. Nitel araştırma yöntemlerinden olan gömülü teori doğrudan bununla ilişkilidir.

Gömülü teori bir kuram değil, kuram türetme amacı taşıyan bir yöntemdir. Bu yöntem araştırmacıya veri toplama, analiz etme ve analiz sürecinde verilerin içine gömülü olan teorileri ortaya çıkarma imkanı verir (Gençoğlu, 2014; Onat, 2011). Çalışmanın ikinci bölümünün konusu ve konu hakkındaki literatürde kuram eksikliği dikkate alındığında coğrafi görünümün analizinde gömülü teorisinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Creswell (2013) araştırmacıların benimseyebileceği dört nitel veri toplama tekniğini belirlemiştir. Bunlar saha çalışması, gözlem, görüşmeler (grup görüşmeleri ve odak grupları dahil) ve belge analizidir. Bu bağlamda, gömülü teori yaklaşımında, yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler ve odak grup görüşmeleri en fazla kullanılan veri toplama araçlardır (Khan, 2014). Ancak bu noktada önemli olan çalışmanın amacı ve önceliklerinin tanımlanmasıdır.

Araştırma konusunu oluşturan coğrafi görünüm, en kısa ifadeyle mekanın görüntüsüdür. Bu anlamda coğrafi görünüm, görülmesi, hissedilmesi, dokunulması gerektirir. Bu özellikler dikkate alındığında coğrafi görünümün değerlendirilmesine yönelik en uygun veri toplama aracının gözlem olduğuna karar verilmiştir.

Bu amaçla yapılandırılmış etnografik gözlem formu oluşturulmuştur. Formda insan, aktivite, duygu-durum ve mekan olmak üzere dört kategoriye ilişkin 9 açık uçlu soru bulunmaktadır. Gözlem formu kullanılarak biri tez yazarı, 19’u gönüllü olmak üzere toplam 20 gözlemciyle etnografik gözlem yapılmıştır.

Gönüllü gözlemciler Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Coğrafya Programı 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Gözlem formu kullanılarak 2018 yılı Mart ve Mayıs aylarında arasında 20 gözlemciyle 35 saha çalışması

yapılmıştır. Saha çalışması sonucunda 39.891 kelimededen oluşan gözlem notu elde edilmiştir. Gömülü teoride veri elde etme ve işleme süreci bir anda ilerlemesi gerekmektedir. Bu nedenle gözlem boyunca elde edilen veriler anında satır satır kodlanmış, yeni bir kod verilecekse en başa dönülmüştür. Toplam 3370 satır kodlama yapılmıştır.

Gömülü teori ile elde edilecek coğrafi görünüm bileşenlerine ek olarak kentsel mekanın görüntüsüne ilişkin ipuçlarını gösterecek olması açısından, gözlem notlarından kelime bulutları oluşturulmuştur. En fazla tekrarlanan kelimeler de tematik haritalara dönüştürülerek şehrin coğrafi görünümünün belirlenmesinde hangi ifadelerin en fazla tercih edildiği görsel hale getirilmiştir.

3.5.2. Gözlemcilerin Sosyal Lokasyonları

Yeryüzündeki manzaraları ya da insanlığın ifadesi olan resim ve metinleri okumak, dünyayı ve kişinin kendisini tanıma hedefi doğrultusunda yapılacak onurlu bir katkı olarak yorumlanmaktadır. Bu katkı ise hem somut hem de soyut olan coğrafi görünümün okunması ile mümkündür (Cosgrove, 2012). Onun aracı ise görüştür. Görüş/bakış, hem dış dünyayı kayıt etme eylemini hem de somut ve soyut mekana ilişkin imgeleri oluşturma ve yansıma sürecini ifade eden karmaşık bir kelimedir. “Görüşü” etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Tarihsel ve sosyal anlamda ele alındığında, bireylerin cinsiyet, ırk, etnik köken gibi özellikleri tarafından şekillendirilen “görme biçimlerinden” bahsetmek mümkündür. (Cosgrove, 2012). Bu anlamda “görüş” coğrafya pratiğinin ayrılmaz parçasıdır.

Bir araştırma sürecinde, araştırmayı yürüten kişi, verilerin toplandığı ve yorumlandığı “mercek” gibidir ve Cosgrove’un ifade ettiği gibi herkesin farklı “görüşü” vardır. Nitel araştırma sürecinde ise katılımcıların bu farklılıklarını ifade etmede sosyal lokasyon kavramı kullanılmaktadır.

Sosyal lokasyon, insanların toplumdaki konumları nedeniyle işgal ettiği lokasyonlar olarak tanımlanabilir (Henslin, 2009). Irk, sınıf, cinsiyet, din, etnik köken, zevkler gibi unsurlar sosyal lokasyonun bileşenlerine örnek olarak gösterilebilir. Bunlara ek olarak kız kardeş, öğrenci, arkadaş gibi sosyal roller de sosyal lokasyon içinde yer alır (Hamilton, 2003).

Sosyal lokasyon, kişinin “görüşünü” etkileyerek araştırmanın sonuçlarını etkilediğinden gözlemcilerin sosyal lokasyonlarının tanımlanmasının, araştırma bulgularının değerlendirilmesi ve eleştirilmesi süreçlerinde faydalı olacağı düşünölmektedir. Buna yönelik etnografik gözleme katılacak kişilerin sosyal lokasyonları Tablo 3’de ve Ek’2de belirtilmiştir.

Tablo 6. Gözlemcilerin Sosyal Lokasyonları

G 1	<i>21 yaşında, bekar, erkek. Memleketi Van. Ailesi Kocaeli de yaşıyor kendisi ise 3 yıldır Bilecik'te yaşıyor. Üç kardeşi daha var. Kendini eğlenceli ve pozitif olarak tanımlıyor. İnsanları, gülmeyi ve müzik dinlemeyi, voleybol ve futbol oynamayı seviyor.</i>
G 2	<i>23 yaşında, bekar, erkek. Memleketi Elazığ. 3 yıldır da Bilecik'te yaşıyor ama aşık olduğu kent Eski Foça. Bir abisi bir de ablası var. Gözlemci kendini ılımlı ve ön yargısı yok denecek kadar az olan biri olarak tanımlıyor. Roman okumayı ve müzik dinlemeyi çok seviyor. Müzik konusunda seçici değil kulağına güzel gelen her şeyi dinliyor. Başta doğa fotoğrafları olmak üzere fotoğraf çekmeyi ve yabancı dizi izlemeyi seviyor.</i>
G 3	<i>23 yaşında, evli, kadın. Doğum yeri ve memleketi Sakarya Taraklı. 4 yıldır ise Bilecik'te yaşıyor. Bir kız kardeşi var. Kendini titiz, stresli ve endişeli olarak tanımlıyor. Bunun nedeninin de yoğun ve tempolu hayatı olduğunu belirtiyor. Daha önce üniversite eğitimi için 2 yıl Uşak'ta yaşamış ve fırsatı oldukça yeni şehirler görmeyi seviyor.</i>
G 4	<i>21 yaşında, bekar, kadın. Doğum yeri ve memleketi İzmir. 4 yıldır Bilecik'te yaşıyor. Kendini sıcak kanlı, sakin, üşengeç ve komik olarak tanımlıyor. Gezmeyi seviyor. Vejeteryan. Yabancı dizi ve film izlemeyi, futbolu ve hayal kurmayı çok seviyor.</i>
G 5	<i>22 yaşında, bekar, kadın. Memleketi Bolu. İstanbul'da doğmuş ve 3 yıldır Bilecik'te yaşıyor. 3 kardeşi var. Akrabalık ilişkilerini seviyor çünkü birlikten kuvvet doğacağına inanıyor. İnsanlarla iletişim kurmayı çok seviyor. Lisede çocuk gelişimi bölümünden mezun olmuş bu nedenle çocuklara karşı ilgisi oldukça fazla. Kendini duygusal ve merhametli olarak tanımlıyor. Kır yaşamını kent yaşamından daha çok seviyor. Çükü karsal alandaki samimiyet ve komşuluk ilişkileri onu mutlu ediyor. Ayrıca kendini de burada daha özgür hissediyor.</i>
G 6	<i>24 yaşında, bekar, kadın. Memleketi Adıyaman, İstanbul'da doğmuş ve 4 yıldır Bilecik'te yaşıyor. Gözlemci kendini özgürlüğüne düşkün, açık sözlü ve şanssız olarak tanımlıyor. Film izlemeyi, voleybol oynamayı, gezmeyi ve kitap okumayı çok seviyor.</i>
G 7	<i>22 yaşında, bekar, kadın. Doğduğu yer Ağrı. Ailesi İstanbul'da kendisi ise 3 yıldır Bilecik'te yaşıyor. 3 kardeşi var. Kendini çok şanssız ve feminist olarak tanımlıyor. Yeşil ve mavi renkleri ve kedileri çok seviyor. Uyumayı, sessizliği ve etraftı seyretmeyi çok seviyor. Ayrıca o bir Fenerbahçe taraftarı.</i>
G 8	<i>22 yaşında, erkek, bekar. Memleketi Bitlis ve 3 senedir Bilecik'te yaşıyor. Çok duygusal ve ailesini çok seviyor. Çok da kalabalık bir ailesi var ve onlarla vakit geçirmekten hoşlanıyor. Hemen her hafta futbol oynuyor. Kitap okumayı sevmiyor ama doğada yürüyüş yapmayı ve müzik dinlemeyi seviyor.</i>
G 9	<i>21 yaşında, bekar, erkek. Memleketi Bitlis, 3 yıldır Bilecik'te yaşıyor. Galatasaray taraftarı ve arabalara karşı ilgisi var. Yeni teknolojik aletleri kullanmayı, yüzmeyi ve müzik dinlemeyi seviyor.</i>
G 10	<i>21 yaşında, bekar, erkek. Memleketi Adıyaman, Ailesi İstanbul'da yaşıyor kendisi ise 3 yıldır Bilecik'te yaşıyor. Üç kardeşi var. Kendini girişken, özgüvenli, pozitif, diyaloga açık ve bulunduğu ortama kolay uyum sağlayan biri olarak tanımlıyor. Sessiz ortamlarda daha özgür olduğunu ifade ediyor. Adrenalin seviyor ama denemiyor. Kamp yapmayı seviyor, sıradanlığı sevmiyor ve kişisel gelişim ilgi duyduğu bir alan.</i>
G 11	<i>22 yaşında, bekar, kadın. Memleketi Mardin ama ailesi İstanbul'da yaşıyor kendisi ise 3 yıldır Bilecik'te yaşıyor. Kendini çok disiplinli ve eleştiriye açık olarak tanımlıyor. Beklemeyi ve bekletmeyi sevmiyor ayrıca kasıtlanmayı da sevmiyor. Gözlemci iyimser olduğunu, hayatta hep umutla baktığını ve umudu sevdiğini ifade ediyor. Bu nedenle özgürlüğüne oldukça düşkün olduğunu belirtiyor. Aile hayatına çok önem veriyor ve tüm insanların birbirini sevmesini istiyor.</i>
G 12	<i>21 yaşında, bekar, erkek. Memleketi Mardin ve 3 yıldır Bilecik'te yaşıyor. 3 kardeşi var. Kendini zeki olarak tanımlıyor. Teknoloji kullanmayı, müzik dinlemeyi ve gezmeyi seviyor.</i>
G 13	<i>22 yaşında, bekar, erkek. Kahramanmaraş doğumlu ve 3 yıldır Bilecik'te yaşıyor. 6 kardeşi daha var bir tanesini on yıldır görmüyor. Ona göre kendisi Kahraman kentin Kahraman çocuğu hatta bozkırdaki bir ağaç. Babası çiçekçi hatta Türkiye'nin en iyi çiçekçisi kendisinin ise çalışmadığı meslek kalmamış. O aynı zamanda Galatasaray taraftarı. Anadolu rock tarzı müzikleri ve klasik arabaları seviyor. Özellikle Chevrolet GS modeli. Hatta bu model bir araçla dünyayı gezmeyi hayal ediyor.</i>
G 14	<i>23 yaşında, bekar, erkek. Mersin doğumlu 4 yıldır Bilecik'te yaşıyor. Balık tutmayı ve uyumayı çok seviyor. Yükseklikten, kaybetmekten ve yalnızlıktan korkuyor.</i>
G 15	<i>23 yaşında, bekar, erkek. Galatasaray taraftarı olduğunu belirtiyor. Doğum yeri Bingöl olmakla birlikte 4 yıldır Bilecik'te ikamet ediyor. Gözlemcinin dört kardeşi var ve en çok tek kız olduğundan kız kardeşini seviyor. Kendini özgüvenli, yönetici ruhlı ve şanslı olarak tanımlıyor. Gezmeyi, doğayı, bilim kurgu filmlerini, insanları dinlemeyi aynı zamanda da eleştirmeyi seviyor ve saçları onun için çok önemli.</i>
G 16	<i>21 yaşında, bekar, kadın. Kendini sessiz, evcimen ve içine kapamık olarak tanımlıyor ayrıca çok duygusal olduğunu da belirtiyor. Resim çizmeyi, müzik dinlemeyi ve şarkı söylemeyi çok seviyor.</i>
G 17	<i>21 yaşında, bekar, kadın. Memleketi Ağrı. Kendisi ise Bursa'da doğup büyümüş. Şiir ve düzyazı yazmayı seviyor. Kitap okumayı, farklı kültürleri tanımayı, gökyüzünü seyretmeyi ve belgesel izlemeyi seviyor.</i>
G 17	<i>22 yaşında, bekar, erkek. Doğum yeri Ağrı. 3 yıldır Bilecik'te yaşıyor. Kendini pozitif ve şanssız bir insan olarak tanımlıyor. Hayattan en büyük beklentisi ise güven ve sadakat. Duygusal değil. Batıl inanç ve hurafelere inanmıyor. Kitap okumayı çok seviyor. En sevdiği yazarlar ise Dostoyevski, Napoleon Hell, Sabahattin Ali, Tarık Tufan. Fenerbahçe taraftarı ama fanatik değil. Spor yapmayı çok seviyor ve hayatının vazgeçilmezi. Bir diğer vazgeçilmezi de prensipleri. "Kitle içinde kaybolmuş bireyleriz" diyor bu nedenle nüfusu az illerde yaşamayı tercih ediyor.</i>
G 19	<i>21 yaşında, bekar, erkek. Memleketi Aksaray. 3 yıldır Bilecik'te yaşıyor. Kendini pozitif ve eğlenceli bir kişi olarak tanımlıyor. Futbolu çok seviyor ve Konya sporunun için çok değerli. Bilgisayar oyunlarını ve mütevasi insanları seviyor ama en çok uyumaktan zevk alıyor.</i>

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyleri: Mekansal Dağılım ve Belirleyiciler

Bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinin hesaplanmasında birinci temel bileşen değeri dikkate alınmıştır. Sayfa 27’de yer alan eşitlikten faydalanılarak her bir bölge için gelişmişlik endeksi değeri elde edilmiştir. Düşük değerler az gelişmişliği, yüksek değerler ise gelişmişliği ifade etmektedir.

Şehrin sosyo-ekonomik anlamda en gelişmiş bölgesi Bahçelievler mahallesine bağlı 113 kodlu bölgedir. Gelişmişlik endeksi değeri en yüksek bölgelere de bakıldığında Bahçelievler mahallesinde yer alan bölgelerin dikkat çekici olduğu görülür ki en gelişmiş on bölgeden beşi Bahçelievler mahallesinde yer almaktadır. En gelişmiş ikinci bölge İsmetpaşa mahallesinin kuzeyinde yer alan 143 numaralı bölge, en gelişmiş üçüncü bölge ise Hürriyet mahallesinin en güneyinde yer alan 124 numaralı bölgedir (Tablo 7).

Sosyo-ekonomik gelişmişliğin en düşük olduğu bölge ise Hürriyet mahallesinin doğusunda yer alan 123 numaralı bölgedir. Onu sırasıyla Gazipaşa mahallesinde yer alan aynı zamanda şehrin Merkezi İş Alanında (MİA) yer alan 151 numaralı bölge ve İstasyon mahallesinin kuzeyinde kalan 201 numaralı bölge izlemektedir. Aynı mahalle içinde yer almasına rağmen sosyo-ekonomik gelişmişlik anlamında belirgin farklılık gösteren mahallelerin bulunması örneklem gruplarının mahallelere göre değil de daha detaylı bir şekilde ele alınması kararının doğruluğunu ifade etme açısından önemlidir.

Sosyo-ekonomik anlamda az gelişmiş bölgelerin (2,84-3,28) mekânsal dağılımında belirgin bir karakteristik yoktur. Çünkü şehrin hem güney hem de kuzeyinde bunlara ek olarak merkezi iş alanı çevresinde az gelişmiş bölgeler tespit edilmiştir. Benzer şekilde orta düzey gelişmişliğe sahip (3,72-4,25) bölgelerinde mekânsal dağılımında belirgin bir mekânsal desen gözlenmemiştir. Buna karşın gelişmiş bölgeler az gelişmiş ve orta düzey gelişmiş bölgelere göre daha belirgin

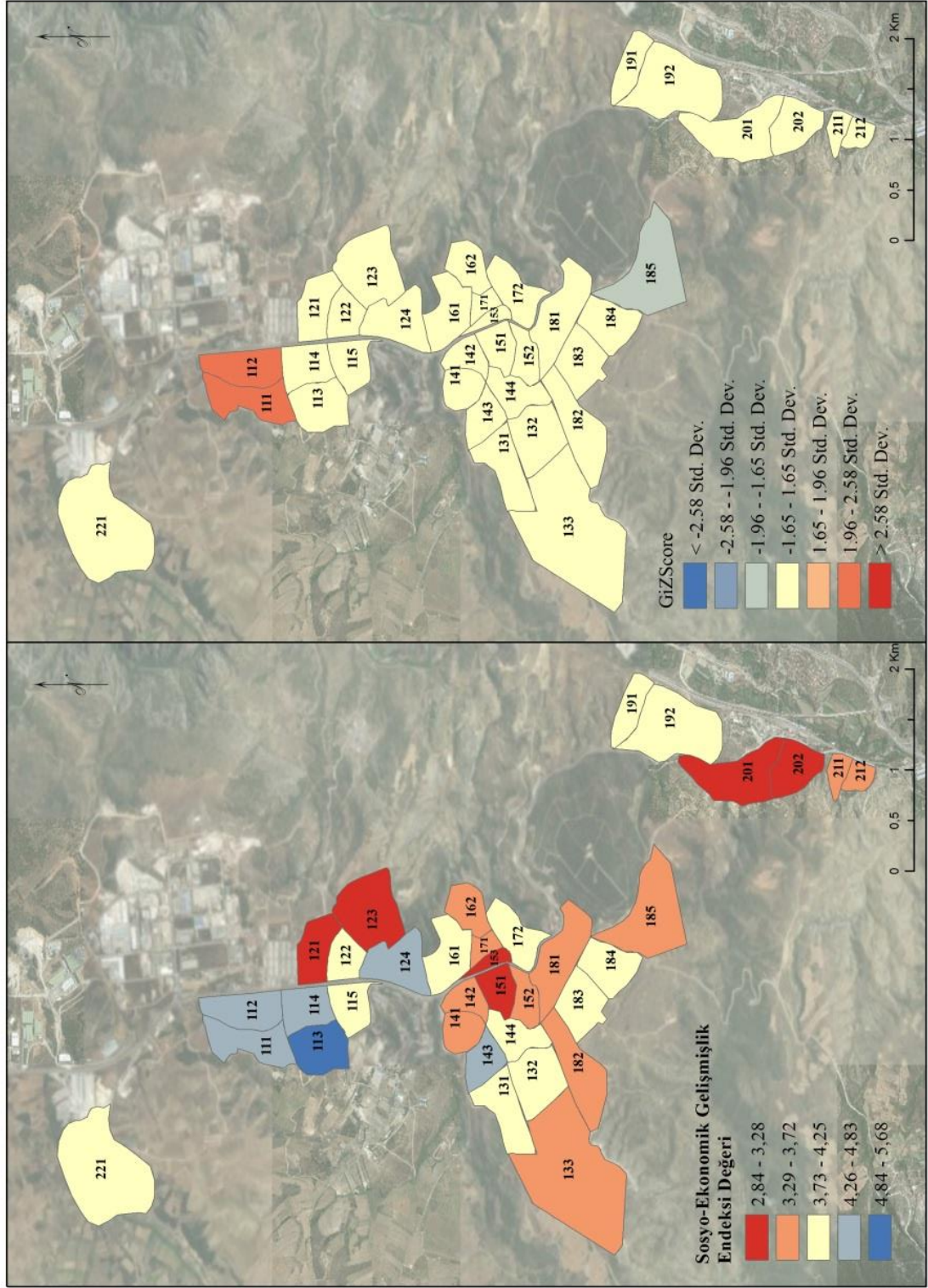
bir dağılışa sahiptir. Şehrin kuzeybatısında yer alan Bahçelievler mahallesi gelişmiş bölgelerin yoğunlaştığı alana karşılık gelmektedir (Şekil 10).

Bahçelievler mahallesi 5 bölgeden oluşmaktadır. Bu bölgelerden 1'i çok yüksek, 3'ü yüksek 1'i ise orta düzey sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahiptir. Bu anlamda şehrin en gelişmiş mahallesini oluşturmaktadır. Hürriyet mahallesi 4 bölgeden oluşmaktadır. Gelişmişliğin mahalle içindeki dağılışı türdeş olmaktan uzaktır. Mahallede yer alan 2 bölge çok düşük, 1'i orta, 1'i ise yüksek gelişmişliğe sahiptir. Buna göre eşitsizliğin en fazla olduğu mahallelerden birinin Hürriyet mahallesi olduğunu söylemek mümkündür. İsmetpaşa mahallesi 4 bölgeden oluşmaktadır. Eşitsizlik karakteristikleri açısından Hürriyet Mahallesi benzetmek mümkündür. Çünkü mahallede yer alan 2 bölge düşük, 1 bölge orta, 1 bölge ise yüksek gelişmişliğe sahiptir. Gazipaşa mahallesi şehrin en eski yerleşimlerinden olup 3 bölgeden oluşmaktadır. Bu bölgelerin 2'si çok düşük, 1'i ise düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine sahiptir. İstiklal mahallesi 2 bölgeden oluşmaktadır. Bu bölgelerin 1'i düşük diğer ise orta düzey gelişmişliğe sahiptir. Ertuğrulgazi mahallesi şehrin en yeni yerleşim alanlarından olup 5 bölgeden oluşmaktadır. Mahallede yer alan bölgelerin 3'ü düşük, 2'si orta düzey gelişmişliğe sahiptir. Osmangazi mahallesi de Ertuğtulgazi mahallesi gibi şehrin yeni gelişen yerleşim yerlerindedir. Mahalle 2 bölgeden oluşmakta olup her 2 bölgede orta düzey gelişmişliğe sahiptir. İstasyon mahallesi 2 bölgeden oluşmakta olup her ikisi de çok düşük gelişmişlik düzeyine sahiptir. Orhangazi mahallesi de İstasyon mahallesi gibi 2 bölgeden oluşmakta olup düşük gelişmişlik düzeyine sahiptir. Son olarak Pelitözü mahallesi 1 bölgeden oluşmakta olup orta düzey gelişmişliğe sahiptir (Şekil 10).

Tablo 7. Çalışma Alanında Yer Alan Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi Değerleri ve Sıralamaları

Mahalle Adı	Bölge Kodu	Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi Değeri	Gelişmişlik Sıralaması
Bahçelievler	113	5,68	1
İsmetpaşa	143	4,83	2
Hürriyet	124	4,55	3
Bahçelievler	111	4,5	4
Bahçelievler	112	4,47	5
Bahçelievler	114	4,43	6
Bahçelievler	115	4,25	7
Pelitözü	221	4,22	8
Ertuğrulgazi	184	4,14	9
Hürriyet	122	4,12	10
Osmangazi	192	4,11	11
İstiklal	172	4,07	12
İsmetpaşa	144	4,05	13
Osmangazi	191	4,05	14
Cumhuriyet	161	4,01	15
Beşiktaş	132	3,99	16
Ertuğrulgazi	183	3,92	17
Beşiktaş	131	3,91	18
Gazipaşa	152	3,72	19
Ertuğrulgazi	185	3,71	20
Orhangazi	212	3,62	21
İsmetpaşa	142	3,58	22
İstiklal	171	3,56	23
Ertuğrulgazi	182	3,54	24
Orhangazi	211	3,45	25
Ertuğrulgazi	181	3,39	26
Beşiktaş	133	3,38	27
Cumhuriyet	162	3,38	28
İsmetpaşa	141	3,34	29
İstasyon	202	3,28	30
Hürriyet	121	3,23	31
Gazipaşa	153	3,22	32
İstasyon	201	3,12	33
Gazipaşa	151	3,1	34
Hürriyet	123	2,84	35

Sosyo-ekonomik gelişmişliğin mekânsal kümelenme gösterip göstermediğinin belirlenmesine yönelik mekânsal istatistiksel araçlarından olan Sıcak-Soğuk Nokta Analizinden (Hot Spot Analysis) faydalanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre sosyo-ekonomik gelişmişliğin dağılışı büyük ölçüde rastgeledir. Bununla birlikte bir noktada kümelenme görülür. Burası şehrin kuzeybatısında yer alan sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesi yüksek olan bölgeye karşılık gelmektedir. Bu bölge yüksek değerlerin kümelendiği %95 güven düzeyinde sıcak noktaya karşılık gelmektedir (Şekil 10).

Şekil 10. Sosyo-Ekonomik Gelişmişliğin Bölgelere Göre Dağılışı ve Kümelendirme Analizi Sonuçları

Faktör analizi sonucu elde edilen faktörler ile sosyo-ekonomik gelişmişlik arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik basit doğrusal regresyon analizinden faydalanılmıştır. Bağımsız değişkenleri sosyo-ekonomik gelişmişlik, bağımlı değişkeni ise ilişkisi incelenen faktörler oluşturmaktadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik değişkeni yüksek, düşük ve orta derecelerinden oluşan sınıflamalı bir değişken olduğu için analize dahil edilmeden önce k-1 kuralından faydalanılarak iki kukla değişken üretilmiştir. Bağımlı kukla değişkenlerin üretilmesinde yüksek sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi sabit tutulmuştur. Kukla değişkenler Tablo 8’de ifade edilmiştir.

Bölgeler arasında kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyet açısından fark bulunup bulunmadığı belirlemeye yönelik basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Regresyon denklemi şu şekildedir:

$$\text{Faktor1} = 4,09 - 0,543 \text{ C7} - 0,993 \text{ C8}$$

Kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyet bağımlı değişken olarak kabul edilmiştir. Yüksek sosyo-ekonomik gelişmişlik sabit olmak üzere orta ve düşük sosyo-ekonomik düzey kukla değişkenlerle ifade edilmiştir. Analiz sonuçları hem orta hem de düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik için anlamlıdır. Katsayılarına bakıldığında ise hem orta hem de düşük sosyo-ekonomik gelişmişlikte kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyet oranlarının düşük olduğu görülmektedir. Düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinde bu hizmetlerden duyulan memnuniyet orta gelişmişliğe göre daha düşüktür (Tablo 9).

Kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyete benzer şekilde ikinci faktör olan sosyo-ekonomik yaşamdan memnuniyette bölgelere göre fark bulunup bulunmadığını yönelik yapılan analize göre regresyon denklemi şu şekildedir:

$$\text{Faktor2} = 3,65 - 0,506 \text{ C7} - 0,658 \text{ C8}$$

Sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerine ilişkin üretilen iki kukla değişken bağımsız değişkenler, sosyo-ekonomik yaşamdan duyulan memnuniyet ise bağımlı değişken olarak kabul edilmiştir. Analiz sonuçları hem düşük hem de orta sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri için anlamlıdır. Hem orta hem de düşük sosyo-ekonomik grubunda yer alan bölgelerde sosyo-ekonomik yaşamdan

duyulan memnuniyet düşüktür. Düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik grubunda yer alanlarda ise sosyo-ekonomik yaşamdan duyulan memnuniyet orta düzeye göre daha düşüktür (Tablo 9).

Yukarıda ifade edilen faktörler dışındaki dört faktör olan hane ekonomisi, sosyo-ekonomik sermaye, tehlikeli madde kullanımı ve hane büyüklüğü açısından çalışma alanını oluşturan bölgeler arasında bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

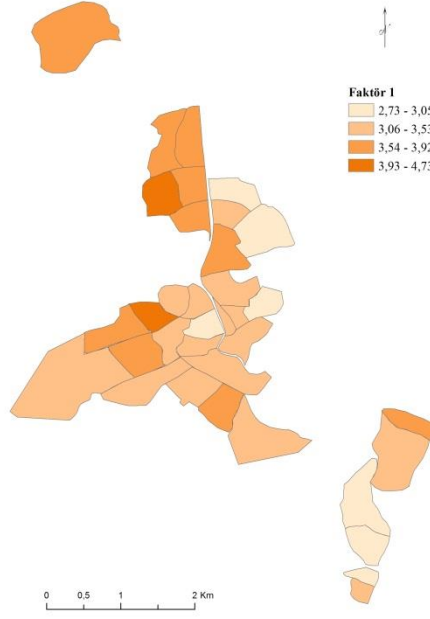
Tablo 8. Yüksek Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyi Sabitliğinde Üretilen Kukla Değişkenler

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyi	Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeks Değeri	Kukla Değişken 1	Kukla Değişken 2
Yüksek Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik	5,68	0	0
	4,83	0	0
	4,55	0	0
	4,5	0	0
	4,47	0	0
	4,43	0	0
Orta Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik	4,25	1	0
	4,22	1	0
	4,14	1	0
	4,12	1	0
	4,11	1	0
	4,07	1	0
	4,05	1	0
	4,05	1	0
	4,01	1	0
	3,99	1	0
	3,92	1	0
	3,91	1	0
3,72	1	0	
3,71	1	0	
Düşük Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik	3,62	0	1
	3,58	0	1
	3,56	0	1
	3,54	0	1
	3,45	0	1
	3,39	0	1
	3,38	0	1
	3,38	0	1
	3,34	0	1
	3,28	0	1
	3,23	0	1
	3,22	0	1
	3,12	0	1
	3,1	0	1
2,84	0	1	

Tablo 9. Regresyon Analizi Sonuçları

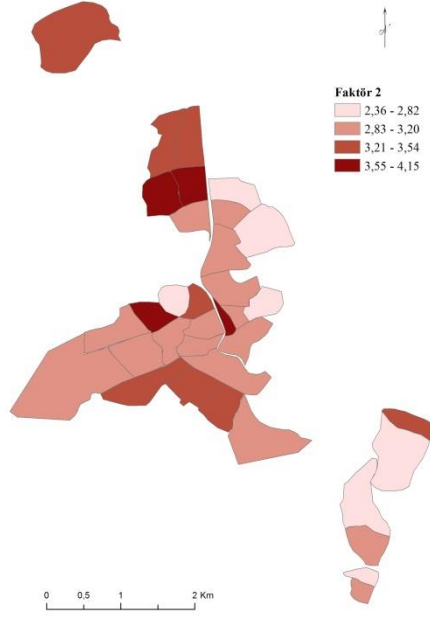
Bağımlı Değişken (Faktörler)		Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar		Sig
		B	Std. Error	Beta	t	
Kamusal Hizmetlerden Duyulan Memnuniyet	Constant	4,086	,088		46,313	,000
	dummy_orta	-,544	,105	-,646	-5,160	,000
	duummy_dusuk	-,995	,104	-1,192	-9,529	,000
Sosyo-Ekonomik Yaşamdan Duyulan Memnuniyet	Constant	3,652	,123		29,591	,000
	dummy_orta	-,506	,148	-,670	-3,428	,002
	duummy_dusuk	-,658	,146	-,880	-4,505	,000
Hane Ekonomisi	Constant	3,091	,106		29,104	,000
	dummy_orta	-,166	,127	-,315	-1,308	,200
	duummy_dusuk	-,193	,126	-,371	-1,539	,134
Sosyo-Ekonomik Sermaye	Constant	2,167	,136		15,876	,000
	dummy_orta	-,225	,163	-,331	-1,382	,177
	duummy_dusuk	-,272	,161	-,404	-1,686	,102
Tehlikeli Madde Kullanımı	Constant	4,436	,163		27,192	,000
	dummy_orta	-,084	,195	-,106	-,431	,670
	duummy_dusuk	-,182	,193	-,232	-,941	,354
Hane Büyüklüğü	Constant	3,218	,149		21,668	,000
	dummy_orta	-,154	,178	-,214	-,869	,391
	duummy_dusuk	-,054	,176	-,075	-,306	,762

Sosyo-ekonomik gelişmişlik ile ilişkili alt boyutların mekânsal deseninin belirlenmesine yönelik faktör haritaları üretilmiştir. Bu yöntem ilk kez Günay Aktaş (2017) tarafından kullanılmış olup ele alınan fenomene dair detaylı çıkarımlar yapmayı ve mekânsal ilişkilerin görünür hale gelmesini mümkün kılmaktadır. Faktör analizi bulgularına göre çalışmada elde edilen birinci faktör kamusal hizmetlerden memnuniyettir. Bu faktör eğitim, ulaşım yeşil alan ve asayiş hizmetlerinden memnuniyet oranı ile ikamet edilen bölgede kendini güvende hissetme durumunu içermektedir. Kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyetin dağılışına bakıldığında şehrin en gelişmiş mahallesi olan Bahçelievler'e bağlı bölgelerin en yüksek değerleri aldığı görülmektedir. Şehrin azgelişmiş bölgelerinde ise memnuniyet oranları düşüktür (Şekil 11).

Şekil 11. Kamusal Hizmetlerden Duyulan Memnuniyetin Dağılışı
(1: Düşük Memnuniyet, 5: Yüksek Memnuniyet)

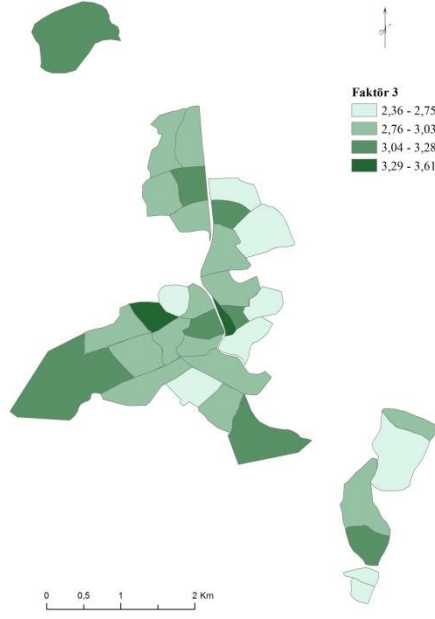
İkinci faktör sosyo-ekonomik yaşamdan duyulan memnuniyettir. Genel mutluluk düzeyi, kişisel sağlık ve eğitimden memnuniyet, aylık hane halkı gelirinden memnuniyet ve son üç yılda gerçekleştirilen seyahat sayısı yer almaktadır. Sosyo-ekonomik yaşamdan duyulan memnuniyetin dağılışına bakıldığında bir önceki faktöre benzer şekilde Bahçelievler mahallesine bağlı bölgelerde yüksek olduğu görülür. Ancak bu faktörün dağılışını doğrudan gelişmişlik ile ilişkilendirmek mümkün görünmemektedir. Çünkü Merkezi İş Alanı ve yakın çevresinde yer alan az gelişmiş bölgeler ile Ertuğrulgazi mahallesinin güneyindeki az ve orta düzey gelişmiş bölgelerde de sosyo-ekonomik yaşamdan duyulan memnuniyetin yüksek olduğu görülmektedir (Şekil 12).

Şekil 12. Sosyo-Ekonomik Yaşamdan Duyulan Memnuniyet

(1: Düşük Memnuniyet, 5: Yüksek Memnuniyet)

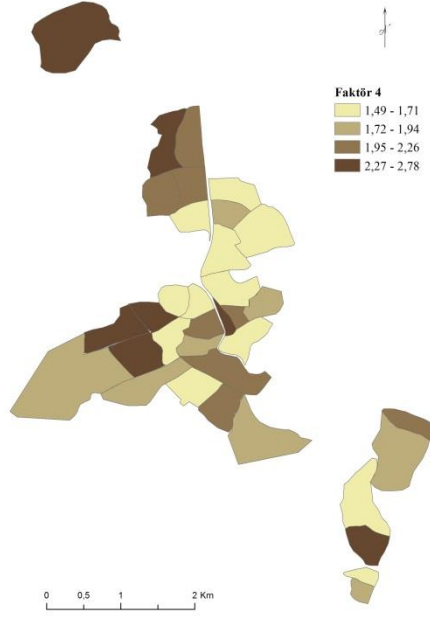
Üçüncü faktör hane ekonomisidir. Hane ekonomisi içinde sahip olunan toplam araç sayısı, herhangi bir kurum ya da kişiye olan borç ile aylık gelir değişkeni yer almaktadır. Hane ekonomisine ilişkin karakteristiklerin dağılışına bakıldığında ekonomik anlamda gelişmişliğin belirgin bir mekânsal deseni olmadığı dikkat çeker. Başka bir ifade ile ekonomik gelişmişlik rastgele dağılış göstermektedir. Şehre bağlı mahallelerin neredeyse tamamında ekonomik anlamda hem azgelişmiş hem de gelişmiş hanelerin yoğunlaştığı bölgelerden söz etmek mümkündür (Şekil 13).

Şekil 13. Hane Ekonomisi Özellikleri

(1: Düşük Ekonomik Gelişmişlik, 5: Yüksek Ekonomik Gelişmişlik)

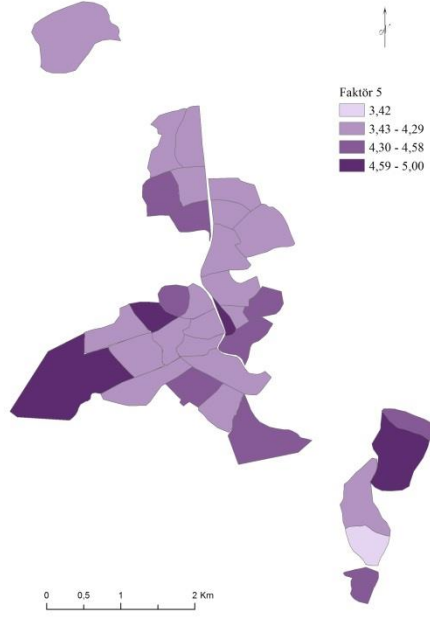
Bir sonraki faktör sosyo-ekonomik sermayedir. Bu faktör içinde tarımsal arazi ve arsa sahipliği ile miktarı ve ihtiyaç duyulduğunda yardım talep edilebilecek komşu sayısı değişkenleri yer almaktadır. Sosyo-ekonomik sermayenin dağılışına bakıldığında belirgin mekânsal farklılıktan söz etmek mümkündür. Sermayenin yüksek olduğu alanlar Bahçelievler, Ertuğrulgazi ve Beşiktaş mahalleleri yer almaktadır. En düşük olduğu alanlar ise Hürriyet mahallesi, Merkezi İş Alanı ve yakın çevresindeki bölgeler ile şehrin en güneyinde yer alan Orhangazi mahallesidir (Şekil 14).

Şekil 14. Sosyo-Ekonomik Sermaye

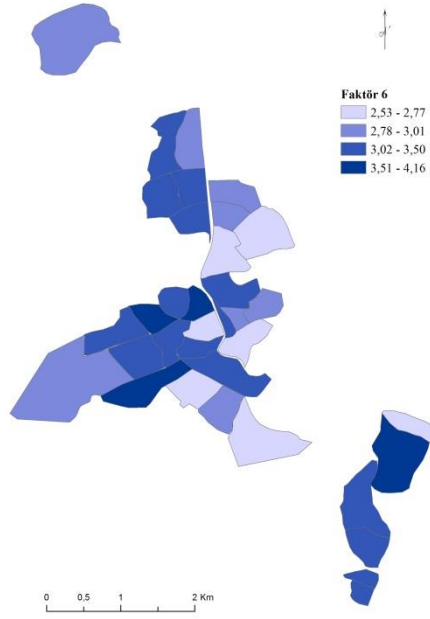
(1: Düşük Sosyo-Ekonomik Sermaye, 5: Yüksek Sosyo-Ekonomik Sermaye)

Bir sonraki faktör tehlikeli madde kullanımınıdır. Bu faktör içinde alkol ve sigara kullanımı değişkenleri yer almaktadır. Her iki maddenin de kullanımının en fazla olduğu mahalle İstasyon, en fazla olduğu bölge bu mahallenin güneyinde yer alan 202 numaralı bölgedir. Kullanımın fazla olduğu bir diğer mahalle ise Hürriyet mahallesidir. Tehlikeli madde kullanımının en düşük olduğu bölgeler ise Osmangazi mahallesine bağlı 192 numaralı bölge ile Beşiktaş mahallesine bağlı 133 numaralı bölgedir (Şekil 15).

Şekil 15. Tehlikeli Madde Kullanımı
(1. Yüksek Kullanım, 5: Düşük Kullanım)

Son faktör hane halkı büyüklüğüdür. Faktör, toplam hane halkı büyüklüğü ve hanedeki toplam çocuk sayısından oluşmaktadır. Hane halkı büyüklüğünün en fazla olduğu bölgeler Hürriyet mahallesinin güneyinde yer alan mahalleler ile benzer şekilde Ertuğrulgazi mahallesinin güneyinde yer alan bölgelerdir (Şekil 16).

Şekil 16. Hane Halkı Büyüklüğü
(1: Büyük Hane, 5: Küçük Hane)

4.2. Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Coğrafi Görünümleri

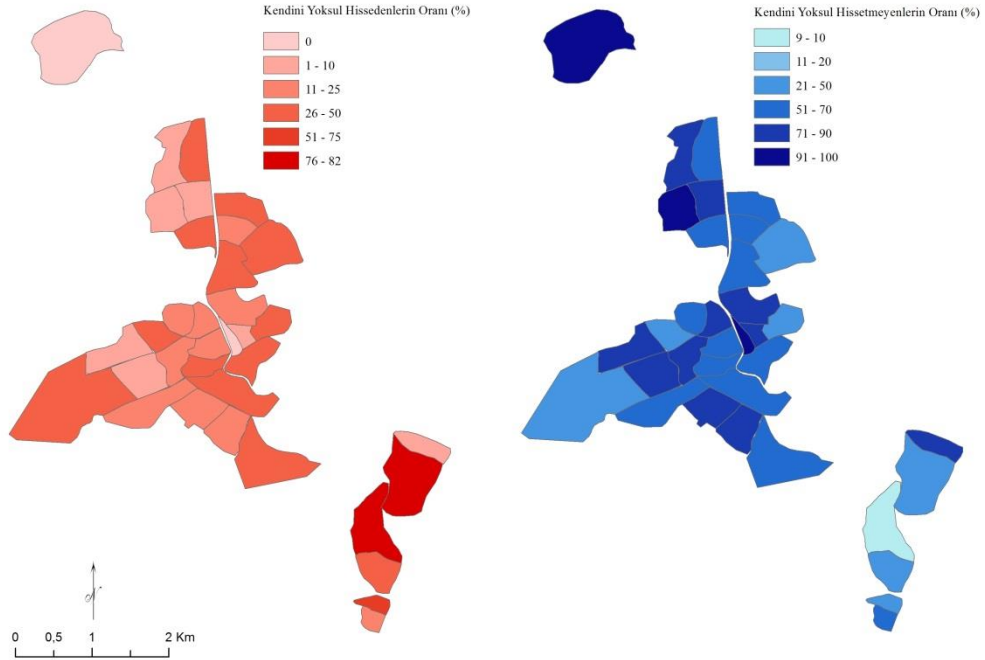
4.2.1. Bahçelievler Mahallesi

Bahçelievler Mahallesi, çalışma alanının kuzeybatısında yer almakta olup 5 alt bölgeden oluşmaktadır. Mahallede üçü Mart, ikisi Nisan aylarında olmak üzere 5 saha çalışması yapılmıştır. Sosyo-ekonomik gelişmişliğe ilişkin bulgulara göre Bahçelievler şehrin en yüksek gelişmişliğe sahip mahallesidir. Mahalleye bağlı bölgelerden üçü yüksek gelişmişlik, biri çok yüksek gelişmişlik, biri ise orta gelişmişlik düzeyine sahiptir.

111. Bölge

Bu bölgeyi şehrin diğer yerlerinden ayıran aynı zamanda en belirgin karakteristiği sosyo-ekonomik anlamda gelişmiş bir yer olduğu varsayımdır. Bu varsayımı ise gözlemciler tarafından konut ve araç özellikleri, giyim kuşam ile alanda geri dönüşümlü çöp kutularının varlığı gibi çeşitli unsurlar üzerine temellendirilmiştir. Konutlar genellikle yeni ve nitelikli olarak tanımlanmış olup

inşa faaliyetleri de yoğun bir şekilde devam etmektedir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulguları ile karşılaştırıldığında da gözlemciler tarafından yapılan varsayım doğrulanmıştır. 111. bölge yüksek gelişmişlik düzeyine sahip oluş şehrin en gelişmiş 4. bölgesidir. Hane halkı gelirinin dağılımına bakıldığında ise 35 bölge içinde 17. sırada bulunduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak katılımcıların %50 son beş yıl içinde gelirlerinin arttığını ve %62'si gelirlerinde gelecek beş yılda herhangi bir değişiklik olmayacağını ifade etmişlerdir. Gelirden duyulan memnuniyet sorusuna ise katılımcıların %58'i memnunum, %12'si orta düzeyde memnunum yanıtını vermiştir. Aylık hane halkı gelirinden memnun olmayanların oranı ise %12'dir. Bölgeye ilişkin gelişmişlik algısı bu bölgede ikamet edenlerin algıları ile de uyumludur. Çünkü katılımcıların %91'i kendinizi yoksul hissediyor musunuz sorusuna hayır yanıtını vermiştir. Benzer şekilde yaşadığınız çevre yoksul mu sorusuna da katılımcıların %94'ü hayır yanıtını vermiştir (Şekil 17). Buna göre araştırma bulgularının tamamının birbiri ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Şekil 17. Yoksulluk Algısının Bölgelere Göre Dağılışı

Bölgenin büyük bölümü yeni konutlar ve sitelerden oluşmaktadır. Bunlara ek olarak bölgede nadirde olsa eski konutlara da rastlamak mümkündür.

Konutların önemli bölümünün yeni olması katılımcıların konutlara ilişkin sorunlarının daha az olacağını düşündürmektedir. Ancak katılımcıların %71'i konutlarıyla ilgili çeşitli sorunlar yaşadığını ifade etmişlerdir.

Bu bölgenin bir diğer belirgin karakteristiği günlük yaşamın sıradanlığıdır. Gözlem notlarındaki anlatılar genellikle parkta oynayan çocuklar, balkonlarından etrafı izleyen insanlar, yurtlarına gitmekte olan öğrenciler gibi günlük ritüelleri içermektedir. Bu durum aynı zamanda bölgenin “sakin” olarak tanımlanmasına da neden olmuştur.

Bölgede diğer alanlara kıyasla şiddetli olmasa da altyapı yetersizliği dikkat çeken özelliklerdendir. İki tip altyapı sorunu olduğu ifade edilmiştir. Birincisi çöp toplama hizmetleriyle ilişkili olup (kamusal hizmet yetersizliği olarak da değerlendirilebilir) konteyner sayısının yetersiz olması, ikincisi ise hem sokaklarda hem de ana caddelerin bazı alanlarında yayalara yönelik kaldırımın bulunmayışıdır. Sosyo-ekonomik gelişmişliğe ilişkin bulgularda da katılımcıların ulaşım hizmetlerinden duydukları memnuniyetin oldukça düşük olduğu görülmüştür. Bu bölgede katılımcıların %73'ü ulaşım hizmetlerinden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. Orta derecede memnun olduğunu belirtenlerin oranı ise %10 olup bu hizmetten yalnızca katılımcıların %20'si memnundur. Kamusal hizmetlere ilişkin bölgenin bir diğer belirgin özelliği yeşil alan ve parkların fazlalığıdır. Buna karşın katılımcıların %45 yeşil alan park miktarından memnun olduğunu ifade ederken, %65 yeterli bulmadığını ifade etmiştir.

Bu alanda yaşayan nüfusa ilişkin bulgularda ise iki temel grup ile karşılaşılır. Birincisi gözlemcilerin de ifade ettiği gibi “beyaz yakalılar” ikincisi ise öğrencilerdir. Bölgede akademisyen, memur, polis gibi meslek gruplarına dahil kişilerin yoğunlukta olması daha önce ifade edilmiştir ki bu durum bölgenin ekonomik anlamda gelişmiş olmasının da nedeni olarak yorumlanmıştır. Gözlemin katılımcı bir özelliğe dönüşmesi ile gözlemciler bu alanda ikamet edenlerin meslekleri konusunda da bilgi sahibi olmuştur. Katılımcıların sosyo-demografik profillerine bakıldığında katılımcıların %70'ini öğretmen, memur, asker, doktor ve emeklilerin oluşturduğu tespit edilmiştir. %30'u ise işçiler ve öğrencilerden oluşmaktadır. Buna göre yüksek gelir elde edebilecek işlerde

nüfus değil bölgedeki konutlarda türdeşlikten uzaktır. Siteler, apartmanlar, villalar ve müstakil konutlar bu alanda bir arada bulunmaktadır.

111. bölgeye benzer şekilde bu alanda da en dikkat çekici özellik bölgenin şehrin geri kalanına göre gelişmiş olduğu algısıdır. Gelişmişlik varsayımı bu alanda ise köhne konutların bulunmaması ve hususi araç sayısının fazlalığı ile ilişkilendirilmiştir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre bölge yüksek gelişmişlik düzeyine sahiptir ve şehrin en gelişmiş 5. bölgesi olduğu tespit edilmiştir. Bölgede ikamet eden katılımcılarında %70 kendini yoksul hissetmediğini ifade etmiştir. Yaşadığı bölgenin yoksul olmadığını düşünenlerin oranı da %73'tür.

Hane halkı gelirin bakıldığında bölgenin 25. sırada bulunduğu görülmektedir. Bu anlamda ekonomik gelişmişliğin düşük olduğu, sosyo-ekonomik gelişmişliğin yüksek olması durumunun ise sosyal ve öznel gelişmişliğin yüksek olmasından kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bölgede ikamet eden katılımcıların %42'si gelirden memnun olduğunu, %28'i orta düzeyde memnun olduğunu ve %30'u memnun olmadığını ifade etmiştir. 111. Bölgede katılımcıların önemli bölümü geçen beş yılda gelirinin arttığını ifade etmişken bu bölgede ikamet eden katılımcıların %50'si son beş yılda gelirlerinde herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmiştir. Gelirinde artış olanların oranı %22, azalma olanların oranı ise %28'dir. Benzer şekilde katılımcıların %48'i gelecek beş yılda gelirlerinde herhangi bir değişiklik olmayacağını ifade etmiştir.

Her ne kadar gelişmişlik algısı en belirgin bulgulardan olsa da yerli nüfusun göçmenlere göre daha yoksul olduğu da gözlem notlarında vurgulanan unsurlardandır. Bunun nedeni olarak da göçle gelen nüfusun siteler veya diğer nitelikli konutlarda ikamet ederken yerli nüfusun daha niteliksiz konutlarda ikamet etmesi gösterilmektedir.

Bölgede günlük yaşamda çocuklar görünümünün önemli bir parçasıdır ki bu bölgede çocukların kullanımına yönelik parkların sayısı da oldukça fazladır. Sosyo ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların %13'ü hanede 3'ten fazla, %8'i 3, %55'i 2 ve %11'i 1 çocuk olduğunu ifade etmiştir. Hanede çocuk olmadığını belirtenlerin oranı %13'tür. Bu anlamda gözlem bulguları ile

sosyo ekonomik gelişmişlik bulgularının uyumlandığını ifade etmek mümkündür. Yine bir önceki bölgeye benzer şekilde bu alanda da beyaz yakalı nüfusun baskınlığı dikkat çeker. Bölgede ikamet eden katılımcıların da %26'sını memurlar oluşturmaktadır. Bu anlamda coğrafi görünümü belirli bir meslek grubu ile ilişkilendirmek mümkündür değildir. Buna ek olarak bölgenin genellikle aileler tarafından tercih edilen bir yerleşim yeri olduğunu da söylemek mümkündür. Gün içerisinde de bölgede insan sayısı ve hareketliliği oldukça az olduğundan sakin bir bölge olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle günlük yaşam da oldukça sıradandır.

111. bölge çeşitliliği ile karakterize edilebilir. Çünkü gözlem notları bu alanda yaşayan nüfusun hem sosyal hem de ekonomik anlamda çeşitliliğine vurgu yapmaktadır. Yerli nüfus ve göçmenler, gençler ve yaşlılar, nitelikli konutlara karşın eski konutlar, kimi zaman sıklaşan kimi zaman ise seyrekleşen yerleşme dokusu, bu ikiliklere örnek gösterilebilir. Sosyo ekonomik gelişmişliğin belirlenmesine yönelik uygulanan ölçeklerde de benzer bir tabloya rastlamak mümkündür. Katılımcıların yaşları 21 ve 70 arasında değişmektedir. Doğum yeri Bilecik, Van, Sinop, Siirt, Ağrı, Aydın, İzmir, Konya ve daha pek çok il olan katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların mesleklerine göre dağılımında da bu çeşitliliği görmek mümkündür. Bölgede ikamet eden katılımcıların %26'sını yukarıda ifade edildiği üzere memurlar, %24'ünü öğrenciler, %18'ini esnaflar, %16'sını işçiler ve %16'sını ev hanımları oluşturmaktadır. Bölgenin çeşitliliği, duygu-durumda da farklılaşma yaratmaktadır Alandaki sakinlik gözlemcilerde olumlu duygu-durumların oluşmasına neden olurken, inşa faaliyetleri dolayısıyla yaşanan gürültü ve çevre kirliliği olumsuz duygu durumların oluşmasına neden olmuştur.

Bölgede altyapı yetersizlikleri dikkate değer bir diğer görünüm unsurudur. İki tip altyapı sorunundan bahsetmek mümkündür. Birincisi yolların bozuk olmasıdır. Her ne kadar şehrin yeni gelişen alanlarından olsa da inşa faaliyetleri ve fiber internet altyapısı oluşturulması nedeniyle yollar oldukça kötü durumdadır. Bu noktada gözlem notları ile sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularının farklılaştığı görülmektedir. Çünkü bu bölgede ikamet eden katılımcıların %63'ü ulaşım hizmetlerinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Orta düzeyde memnun olduğunu belirtenlerin oranı %25, memnun olmadığını belirtenlerin

oranı ise %13'tür. Bölgede gözlenen bir diğer sorun ise doğrudan altyapı veya kamusal hizmetlerle ilişkili olan yeşil alan miktarının yetersizliğidir. Mahalle genelinde yeşil alan miktarı oldukça fazladır ancak bu alanda gün içindeki boş zamanların değerlendirilmesine yönelik alanların yetersizliği dikkate değerdir. Bu gözlem, ulaşım hizmetlerine yönelik uyumsuzluğa karşın göre sosyo ekonomik gelişmişlik bulguları ile daha uyumludur. Bölgede ikamet eden katılımcıların %40'ı yeşil alan/park miktarından memnun olmadığını ifade etmiştir.

Şekil 19. 112. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

113. Bölge

Bu bölgenin coğrafi görünümüne ilişkin en dikkat çekici unsur inşa faaliyetleridir. Şehrin yeni gelişen bir mahallesi olmasının yanı sıra bu yeni mahallenin de yeni bir alanında bulunması nedeniyle inşa faaliyetleri yoğun olarak gerçekleşmektedir. Bu faaliyetler ve onlarla ilişkili gürültü, inşa ekipmanları, moloz vb. malzemelerin sokaklarda bulunuşu belirgin bir görüntü kirliliği yaratmaktadır. Buna karşın yeni konutların estetik açısından iyi durumda oluşu olumlu duygu durumların oluşması sonucunu doğurmuştur. Buna ek olarak inşa faaliyetlerinin fazla olması beraberinde emlak piyasası açısından da bölgeyi hareketli hale getirmektedir. Çok sayıda kiralık ve satılık daire bulunmaktadır.

Şekil 20. 113. Bölgedeki Konutlara İlişkin Örnekler

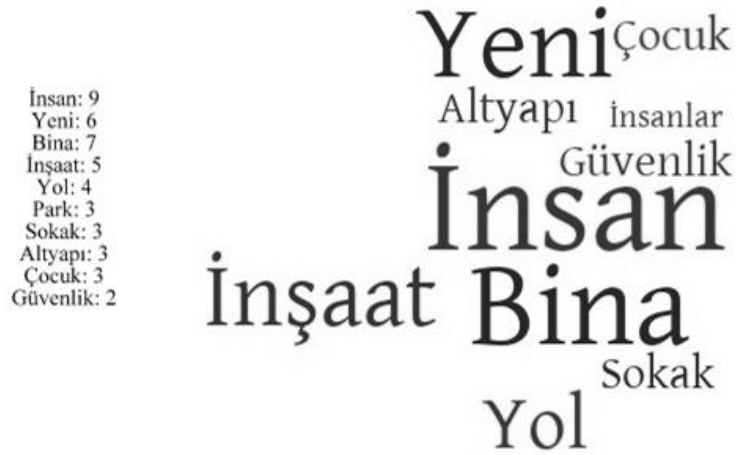
Konutlar karma tipte olarak değerlendirilebilir. Hem yeni inşa edilen yüksek katlı konutlar ve siteler, hem de müstakil, az katlı ve bahçeli konutlar bir arada bulunmaktadır. Şehrin diğer alanlarına kıyasla eğimin az olduğunu söylemek mümkündür.

Bölgenin güneyinde 9. Jandarma Eğitim Alay Komutanlığı bulunmaktadır. Askeriye mahallenin gelişiminde yapay bir sınır oluşturmaktadır. Bu nedenle görünümü belirgin şekilde etkilemektedir. Çünkü askeriye varlığı beraberinde askerlerin ihtiyaçlarına yönelik işletmelerinde açılmasına neden olmuştur. Kahvehaneler bunlardan biridir ki bu alanda sayıları oldukça fazladır.

Genel anlamda bu alanın gelişmiş olduğu varsayımı hakimdir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de bölge çok yüksek gelişmişlik düzeyine sahip olup Bilecik şehrinin en gelişmiş bölgesini oluşturmaktadır. Bölgede ikamet eden katılımcıların da %97'si kendini yoksul hissetmediğini ifade etmiştir. Yaşadığınız çevre yoksul mu sorusuna ise katılımcıların %7'si evet, %70'i hayır, %23'ü ise fikrim yok yanıtını vermiştir. Bölge gelir sıralamasında 27'inci sırada yer almaktadır. Başka bir ifade ile ekonomik gelişmişlik bağlamında pek çok bölgenin oldukça gerisindedir. Buna göre bölgenin gelişmişlik durumunun sosyal ve öznel değişkenlerden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bahçelievler mahallesine bağlı daha önce ifade edilen iki bölgede gelişmişlik algısı konut ve araç özellikleri üzerine temellenmekte iken bu alanda insanların dış görünüşleri ve davranışları üzerine temellenmiştir. Burada ikamet eden nüfus modern giyimli ve kibar davranışlı olarak tanımlanmaktadır.

Bu alandaki altyapı sorunları genellikle ulaşım kaynaklı olanlardır. Diğer bölgelere benzer şekilde fiber internet altyapısının kurulması yolların bozulmasına sebep olmuştur. Buna ek olarak hala toprak yolların bulunması, otobüs/minibüs

duraklarının azlığı ve yeni inşa edilen konutların otoparklarının bulunmaması var olan ve olması muhtemel sorunları oluşturmaktadır. Gözlemciler yollar başta olmak üzere ulaşım kaynakları hizmetlerde gördükleri yetersizliklere karşın sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre bölgede ikamet eden katılımcıların %100 ulaşım hizmetlerinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 21. 113. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

114. Bölge

114. bölge Bilecik-Eskişehir yolu üzerinde bulunmakta olup Bahçelievler Mahallesi'nin doğusunda yer alır. Coğrafi görünümüne ilişkin en dikkat çekici özellik şehir merkezinden uzakta olmasına rağmen merkezi iş sahasına benzer şekilde işletme sayısının fazlalığıdır. Her ne kadar merkezi iş sahasında olduğu kadar yoğun olmasa bile çok sayıda market, bakkal, fırın, kuaför, eczane gibi işletme bulunmaktadır. Ayrıca yeni inşa edilen konutlarında zemin katları dükkan olarak planlanmıştır ki tamamlanan konutlarda bunların çoğu satılık veya kiralıktır. Bu anlamda işletme sayısının yakın gelecekte artacağını söylemek mümkündür.

Gözlemciler tarafından bu alan gelişmiş olarak tanımlanmıştır. Sosyo ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de bölge yüksek gelişmişlik düzeyine

sahip olup gelişmişlik açısından 35 bölge içinde 6'ncı sırada yer almaktadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların %94'ü kendilerini yoksul hissetmediklerini ifade etmişlerdir. Yaşadığımız çevre yoksul mu sorusuna ise katılımcıların %81'i hayır, %19'u ise fikrim yok yanıtını vermiştir. Bölgeye ilişkin gelişmişlik algısının nedeni başta araç ve konutların lüks olmasıdır. Her ne kadar gözlemciler tarafından konutlarla ilgili olumlu ifadeler kullanılmış olsa da katılımcıların %58'i konutları ile ilgili çeşitli sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Bölgenin gelişmiş bir bölge olarak yorumlanmasında bir diğer etkili sebep yukarıda ifade edildiği gibi işletme sayısının fazla olmasıdır. Buna ek olarak yeni inşa edilen bu alanda kişilerin sahip olduğu arazilerin müteahhitlere verilmesi, karşılığında mülk edinmeleri de yaşayan kişilerin ekonomik anlamda iyi olarak yorumlanmasına neden olmuştur. Çünkü burada yalnızca şehre sonradan gelen göçmenlerin değil yerli nüfusun yaşadığına ilişkin değerlendirmeler bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulguları göre de katılımcıların %26'sı 25 ve 100 metre kare arasında değişen arsa sahibi olduğunu ifade etmiştir. Aynı şekilde kimisi arsa sahipleri ile ortak olacak şekilde katılımcıların %26'sı tarımsal arazi sahibi olduğunu ifade etmiştir. Hem arsa hem de tarımsal arazi sahibi olduğunu belirten katılımcıların tamamının doğum yeri Bilecik'tir.

Yerli nüfus genellikle yaş ortalaması yüksek, geleneksel giyimli olarak karakterize edilmiştir. Bölgede ikamet eden ve doğum yeri Bilecik olan katılımcıların yaş ortalaması 34'tür. Bu anlamda gözlem bulguları ile sosyo-ekonomik gelişmişlik bulguları arasında farklılık bulunmaktadır. İfade edilen kişilerin kentsel dönüşüm faaliyetleri ile eski konutlardan vazgeçip karşılığında birden fazla daire sahibi olmaları bu kişilerin sosyal anlamda olmasa bile ekonomik anlamda yüksek refah seviyesine sahip kişiler olarak yorumlanmasına neden olmuştur. Ancak araştırmanın sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre bölgenin sosyal gelişmişlik seviyesi, ekonomik gelişmişlik seviyesine göre daha yüksektir.

Şekil 22. 114. Bölgedeki Konutlar ve Devam Eden İnşa Faaliyetleri

Şekil 23. 114. Bölgeye İlişkin Görünümler

Bölgede kentsel dönüşüme uğramamış konutlar da bulunmaktadır. Bu anlamda bölgede karma konut tipinden bahsetmek mümkündür ve yerleşme dokusu genel anlamda seyrekdir.

Eğimin şehrin diğer yerlerine göre az olduğunu söylemek mümkündür. Sokaklar genellikle geniştir. Ancak önceki üç bölgede olduğu gibi altyapı çalışmaları nedeniyle yollar bozuktur. Yine mahallenin diğer bölgelerinde olduğu gibi yol ve altyapıya ilişkin çeşitli olumsuzlar gözlenmesine rağmen bölgede ikamet eden katılımcıların %60'ı ulaşım hizmetlerinden memnun olduğunu, %30'u orta düzeyde memnun olduğunu, %10'u ise memnun olmadığını ifade etmiştir. Duygu durum açısından ise olumlu ya da olumsuz bir değerlendirme yapmak mümkün değildir. Alandaki kimi özellikler olumlu kimisi ise olumsuz duygular uyandırmaktadır.

Şekil 24. 114. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

115. Bölge

115. bölgede yer alan konutlar türdeş olmaktan oldukça uzaktır. Bu alanda hem yeni inşa edilmiş çok katlı konutları hem de müstakil, kimi zaman köhne konutları görmek mümkündür.

Mahallede yer alan diğer alt bölgelerde olduğu gibi bu alanda da yollar altyapı çalışmaları nedeniyle bozuktur. Diğer bölgelerden farklı olarak bu durum 115. Bölge de halk tarafından aldığı politik tepkiler nedeniyle görünür hale gelmektedir. Gözlem sürecinde alanda ikamet edenlerin büyük bölümü gözlem çalışmasının bozuk yolları konu aldığını düşünerek kendi görüşlerini belirtmiştir. Bölge sakinlerinin bir bölümü ki genellikle genç ve orta yaşlılar yolların bozuk olmasını bahane göstererek yerel yönetimden hem altyapı hem de diğer yetersizlikler konusundaki şikayetlerini dile getirmiştir. Yaş ortalaması yüksek olanlarsa bu eleştirilerin yersiz olduğunu geçmişe kıyasla ülkenin ve Bilecik'in sosyo-ekonomik anlamda çok iyi yerlere geldiğini vurgulamıştır. Bu bölgede ki altyapı çalışmalarının mekanın siyasallaşmasında önemli bir argüman durumunda olduğunu söylemek mümkündür. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre ise bölgede ikamet eden katılımcıların %63'ü sağlık hizmetlerinden, %49'u eğitim hizmetlerinden, %80'i asayiş hizmetlerinden memnundur. Bunlara ek olarak gözlemler sırasında en dikkat çekici yetersizliklerden olan aynı zamanda halkın en

şikayetçi olduğu hizmet olan ulaşım hizmetlerinden memnun olanların oranı %69'dur.

Şekil 25. 115. Bölgede Kent İçi Tarım Faaliyetleri

Askeriyenin bu alanda bulunması 113. Bölgede olduğu gibi askerlerin ihtiyaçlarına yönelik işletmelerinde yoğunlukta bulunmasına neden olarak coğrafi görünümü etkilemiştir. Bunlar içinde en görünür olanları kahvehanelerdir. Öyle ki kahvehanelerin daha kolay bulunabilmesine yönelik bilgilendirici tabelalar bile bulunmaktadır. Kahvehanelere ek olarak internet kafeleri de bu bağlamda gelişen işletmeler olarak yorumlamak mümkündür. 114. Bölgeye benzer şekilde bu alanda da bakkal, market vb. işletme sayısı oldukça fazladır.

Şekil 26. 115. Bölgeden Ev Eklentileri Örnekleri

Bölgeye ilişkin belirgin bir gelişmişlik algısı vardır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre 115 numaralı bölge gelişmişlik sıralamasında 7'inci sırada yer almaktadır. Şehrin geneli değerlendirildiğinde orta düzey sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Bağlı olduğu Bahçelievler mahallesi içinde ise en düşük gelişmişliğe sahip bölge durumundadır. Bölgede ikamet eden katılımcıların %69'u kendini yoksul hissetmediğini ifade ederken %31'i kendini yoksul hissettiğini belirtmiştir. Kişisel yoksulluk algısı bulgularına benzer şekilde katılımcıların %73'ü ikamet ettikleri bölgenin yoksul olmadığını

ifade ederken %27'si yoksul olduğunu düşünmektedir. Bölgenin gelişmişliğine yönelik kriterler ise gözlemciler göre farklılık göstermektedir. Örneğin bazı gözlemciler binaların girişindeki “dikkat köpek var” tabelasını güvenlik ile ilişkilendirerek insanların koruması gereken eşyaların varlığı ve zenginlik ile ilişkilendirmiş, kimisi araç sayısının fazlalığını gelişmişlik göstergesi olarak yorumlamıştır. Şehir genelinde katılımcıların %56'sı araç sahibi olduğunu ifade etmiştir. Sahip olunan araç sayısının bir olduğunu belirtenlerin oranı %48'dir. Katılımcıların %7'si ise birden fazla aracının olduğunu ifade etmiştir. Bölgede ikamet eden katılımcıların ise %52'si araç sahibi olduğunu ifade etmiştir. Bunlardan %43'ü bir aracı olduğunu %8'i ise birden fazla aracının olduğunu belirtmiştir. Bu anlamda bölgedeki araç sahipliği şehir ile benzerdir. Normalin üzerinde araç sahipliği durumu söz konusu değildir. Yukarıda ifade edilen işaretleyicilere ek olarak konutların yeni ve kat sayısının fazla olması da diğer gelişmişlik göstergeleri olarak dikkat çeker. Yeni konut ve araç sahipliği gelir ile doğrudan ilişkilidir. Gözlem bulgularına göre bölgede gelir seviyesinin yüksek olduğu düşünülebilir. Bölgelerin gelir seviyelerine göre dağılımına bakıldığında 115 numaralı bölgenin 10'uncu sırada yer aldığı görülmektedir. Çalışma sahasında 35 bölge yer aldığı düşünüldüğünde bu bölgede gelir seviyesinin yüksek olduğu yorumu yapılabilir.

Şekil 27. 115. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

4.2.2. Hürriyet Mahallesi

Hürriyet Mahallesi çalışma alanının kuzeydoğusunda yer almakta olup 4 alt bölgeden oluşmaktadır. Bölgede Mart ayında toplam 4 saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre mahallede belirgin bir eşitsizlik bulunmaktadır. Mahalleye bağlı bölgelerden biri yüksek, biri orta ve ikisi çok düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine sahiptir.

121. Bölge

Bu mahalle de Bahçelievler Mahallesi gibi şehrin yeni gelişen mahallelerindedir. Bahçelievler mahallesinde coğrafi görünüme ilişkin en dikkat çekici unsurlar somut görünümle ilişkili olanlardır. 121. Bölgede ise somut coğrafi görünümünden kaynaklanan olumsuz duygu durumudur. Bu duygu durumu yaratan kaynaklar ise oldukça çeşitlidir. Ana yola yakınlık nedeniyle gürültünün fazla olması, Organize Sanayi Bölgesine yakınlık nedeniyle hafriyat araçlarının fazlalığı, “*hapishaneye benzeyen korkunç evlerin varlığı (G.15)*”, konutlarda kullanılan malzemelerin yarattığı görüntü kirliliği bu kaynaklardan bazılarıdır.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulguları da gözlem bulguları ile benzerdir. Bölgede ikamet eden katılımcıların %64’ü konutlarından memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu neden katılımcıların öznel refah bileşenlerine ilişkin değerlerin düşük olması beklenmektedir. Bu değişkenlerden en önemlisi de mutluluktur. Bölgede ikamet eden katılımcıların %57’si mutsuz ya da orta düzeyde mutlu olduğunu belirtmiştir. Şehir genelinde bu oran %44’tür. Bunlara ek olarak katılımcıların %23’ü asayiş hizmetlerinden memnun olmadığını ve %26’sı ikamet ettiği yerde kendini güvende hissetmediğini ifade etmiştir. Diğer kamusal hizmetlerden olan yeşil alan miktarının yetersiz olduğunu düşünen katılımcıların oranı %55’tir. Ayrıca ulaşım hizmetlerinden memnun olmayanların oranı %41, eğitim ve sağlık hizmetlerinden memnun olmayanların oranı sırasıyla %29 ve %40’tir.

Bölgede kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyetsizliğe benzer durum kişisel yaşamdan duyulan memnuniyet oranlarında da görülür. Kişisel sağlığından memnun olmayanların oranı %27, eğitim seviyesinden memnun olmayanların oranı %36 ve gelirinden memnun olmayanların oranı %64’tür. Buna göre

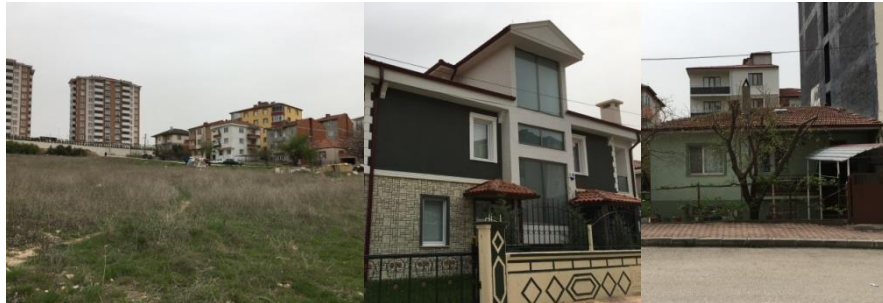
özellikle gelirden duyulan memnuniyet oldukça düşüktür. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de bölgenin gelir sıralamasında 35 bölge içinde 31'inci sırada yer aldığı görülmektedir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında da 31'inci sırada yer almaktadır. Bu anlamda yaşam memnuniyetinin bölgede düşük olduğunu ifade etmek mümkündür.

Bölgeye ilişkin olumsuz duygu durum her ne kadar en önemli karakteristik olsa da eğimin az olması, sokakların geniş olması ve bazı konutların yapısal özellikleri olumlu duygu durum yaratan özelliklerdir.

Şekil 28. 121. Bölgedeki Kent İçi Tarımsal Faaliyetler

Bu bölgede de karma tipte konutlar bulunmaktadır. Sitelerden oluşan çok katlı konutlar ve müstakil evler bir arada bulunmaktadır. Coğrafi görünüme ilişkin en belirgin özelliklerden bir diğeri kent içi tarımsal faaliyetlerdir. Bu alanda da hem günlük tüketime yönelik ürün ve hem de kümes hayvanları yetiştiriciliği yapılmaktadır. Yine aynı şekilde bu amaçla kullanılan ev eklentileri burada da bulunmaktadır. Bölgede belirgin bir altyapı sorunu yoktur. Ancak mahallenin yerleşmeye yeni açılan yerlerinde yaya kaldırımı yapımı devam etmektedir.

Şekil 29. 121. Bölgedeki Konut Farklılığı

Şekil 30. 121. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

122. Bölge

122. bölgenin en dikkat çekici özelliği günlük hayatın sıradanlığıdır. Bu durumun oluşmasında bölgenin şehrin en büyük pazarına olan yakınlığıdır. Dolayısıyla Pazar alışverişini gerçekleştirenler görünümün en önemli bileşeni haline gelmektedir. Bunlara ek olarak gözlem sırasında okula giden öğrenci ve veliler, temizlik yapan kadınlar, balkonlarından çevreyi izleyen insanlar da günlük ritüellerine devam etmektedir. Bu nedenle 122. Bölgeyi sakinliği ile karakterize etmek mümkündür. Sakinlik ve yeni konutlar bu alanda olumlu duygu durumlarının gelişmesi sonucunu yaratmıştır. Bunlara ek olarak bölgede yer alan fırından gelen taze ekmek kokuları ile sokak hayvanları da olumlu duygu durum kaynaklarıdır.

Bölgede de inşa faaliyetleri yoğun bir şekilde devam etmektedir. Bu nedenle çevrede inşaat malzemeleri belirgin bir görüntü ve gürültü kirliliği yaratmaktadır. Yeni inşa edilen konutlar genellikle çok katlı olma eğiliminde iken bu alandakiler 4-5 kat aralığındadır ki bunlar bölgeye nitelikli bir görüntü kazandırmaktadır. Buna karşın müstakil, tek katlı, boyasız eski konutlarda bu alanda bulunmaktadır. Eski konutların tamamı bahçelidir ve bu bahçelerde de ev eklentilerini görmek mümkündür. Yine bu evlerin bazılarının bahçesinde ekili alanlar da bulunmaktadır. Eski evlerin dışında yeni konutlarda binaların önündeki küçük boş alanlarda veya balkonlarda ürün yetiştirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Şekil 31. 122. Bölgeye İlişkin Konut ve Kent İçi Tarım Alanları

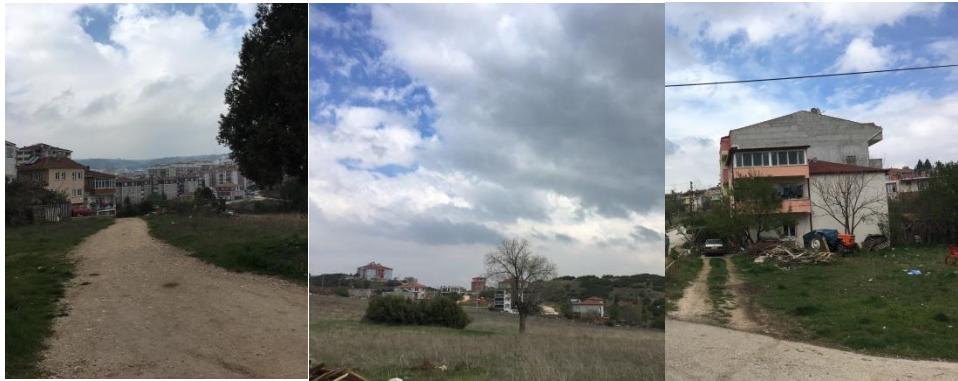
Alanda şehrin geneline göre eğimin oldukça az olduğu ve sokakların geniş olduğu ifade edilebilir. Bu durum, şehrin bu kısmında yerleşmenin daha planlı olduğu şeklinde yorumlanmasına neden olmaktadır. Buna karşın ara sokakların bazıları oldukça dar olup yayalara yönelik kaldırım bulunmamaktadır. Bu alana ilişkin net bir gelişmişlik ya da azgelişmişlik çıkarımı yapılamamaktadır. Gerek konut ve araç özellikleri, gerek bölge sakinlerin giyim ve davranış özellikleri belirgin bir refah kriteri oluşturmamaktadır. Bölge kendi içinde sosyo ekonomik anlamda çeşitliliğe sahiptir. Bu durumu sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularında da görmek mümkündür. Bölgede ikamet eden katılımcıların %58'inin doğum yeri Bilecik, %42'sinin diğer illerdir. Katılımcıların mesleklerine göre dağılışına da bakıldığında %28'ini ev hanımları, %28'ini işçiler, %22'sini emekliler, %11'ini esnaflar ve %11'ini ise memurların oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların farklılıklarını eğitim seviyeleri üzerinden de okumak mümkündür. Çünkü katılımcıların %3'ü okuryazar değil, %47'si ilköğretim mezunu, %42'si lise mezunu ve %8'i üniversite mezunudur. Bu nedenle sosyo-ekonomik anlamda türdeş bir yapıdan bahsetmek mümkün değildir. Sosyo-ekonomik gelişmişliğe ilişkin bulgularda bu anlamda benzerlik taşır. Çünkü bölge orta düzey gelişmişlik düzeyine sahiptir. Gelişmişlik sıralamasında ise 10'uncu sırada yer almaktadır. Katılımcıların gelirleri de diğer göstergeler gibi oldukça çeşitlidir. Bölge her ne kadar orta düzey gelişmişlik seviyesine sahip olsa da gelir sıralamasında ise bölge 8'inci sırada yer almaktadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların 534'ü gelirlerinden memnun olduğunu, %37'si orta düzeyde memnun olduğunu, %29'u ise memnun olmadığını ifade etmiştir.

Bölgenin gelişmişliğine ilişkin coğrafi görünümüne yansıyan belirli bir işaretleyici yoktur. Ancak katılımcıların %69'u kendini yoksul hissetmediğini

Bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişliğine ilişkin en olumsuz tablo öznel refaha ilişkin göstergelerde ifade bulunmaktadır. Bunların başında mutluluk oranı gelmektedir. 123 numaralı bölge şehrin en mutsuz 2'inci bölgesi durumundadır. Bölgede ikamet eden katılımcıların %40'ı kendini mutlu hissetmediğini, %40'ı ise orta düzeyde mutlu hissettiğini belirtmiştir. Katılımcıların kamusal hizmetlerden memnuniyet oranları da çok düşüktür. Sağlık hizmetlerinden memnun olanların oranı %24, eğitim hizmetlerinden memnun olanların oranı %29, yeşil alan miktarından memnun olanların oranı %33 ve ikamet edilen bölgede kendini güvende hissedenlerin oranı %43'tür.

123 numaralı bölgenin coğrafi görünümüne ilişkin en belirgin özellik seyrek yerleşme dokusudur. Bu alan da şehrin yeni gelişen bölgelerinden biridir. Ancak yeni konutların sayıca azlığı inşaa faaliyetlerinin bu alanda diğerlerine göre daha sonra başlamış olma ihtimalini göstermektedir. Bu nedenle boş arazi oldukça fazladır ve bunların bazılarında konutların temelleri atılmıştır. Bu durum altyapıda da eksiklikler yaratmaktadır. Toprak yolların varlığı, yaya kaldırımlarının bulunmaması, engellilere yönelik yürüyüş bantlarının bulunmaması gözlemciler tarafından ifade edilen eksikliklerdir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulguları da gözlem bulguları ile benzerlik gösterir. Bölgede ikamet eden katılımcıların %57'si bu hizmetten memnun olmadığını, %14'ü orta düzeyde memnun olduğunu, %29'u ise memnun olduğunu ifade etmiştir.

Seyrek yerleşme dokusuna ek olarak bu alanda bakkal, market gibi işletmelerin hiç bulunmaması da coğrafi görünümün dikkate değer bir diğer bileşenidir.

Şekil 33. 123. Bölgede Yerleşme Dokusunun Seyrekliği

Bölgede ikamet edenlerin giyim kuşamları ve günlük ritüellerine bakıldığında diğer bölgelerden farklı olarak geleneksele daha yakın bir yaşam tarzının hakim olduğu söylenebilir. Bu görüşün oluşmasında kent içi tarımın bu alanda daha görünür şekilde yapılması ve kömür tüketiminin yaygınlığı etkili olmuştur. 122. Bölgede olduğu gibi günlük yaşamda kadınlar önemli bir görüntü durumundadır.

123. bölgenin doğusuna gidildiğinde yerleşme bir anda bitmektedir. Bu alanlarda ekimi yapılmış tarlalar bulunmaktadır. Bu tarım alanları olumlu duygu durum yaratan manzaralar olarak ifade edilmektedir.

Şekil 34. 123. Bölgeye İlişkin Görünümler

Ev: 15
Sokak: 8
Geniş: 5
Seyrek: 5
Yeni: 5
Kaldırım: 5
Araba: 4
Eski: 3
Toprak: 3
Büyük: 3
Tarım: 3
Tarla: 3
Küçük: 3
Bakkal: 3
Kömür: 3
Yol: 3
Çocuk: 3

Seyrek
Sokak Kömür
Bakkal Yol Geniş
Yeni **EV** Küçük Büyük
Tarla Tarım Toprak
Eski Çocuk
Kaldırım
Araba

Şekil 35. 123. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

124. Bölge

124 numaralı bölge Hürriyet mahallesine bağlı tek yüksek sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesine sahip olmaktadır. Bölge gelişmişlik sıralamasında 3'üncü sırada yer almaktadır. Bölgede gelir seviyesi çok yüksek değildir ki gelir sıralamasında 20'inci sırada yer almaktadır. Buna ek olarak en fazla borcu olan katılımcıların ikamet ettiği bölgelerdendir. Borçluluk sıralamasında 8'inci sırada yer almaktadır.

Ekonomik gelişmişlik göstergeleri iyi olmamakla birlikte bölgenin öznel gelişmişlik değerleri oldukça yüksektir. Bunlardan biri mutluluk düzeyidir. Bölge şehrin en mutlu 7'inci bölgesi durumundadır. Bölgede ikamet eden katılımcılar içinde mutsuz olduğu ifade eden yoktur. Orta düzeyde mutlu olduğunu belirtenlerin oranı %33, mutlu olduğunu ifade edenlerin oranı ise %67'dir. Kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyet oranları da oldukça yüksektir. Sağlık hizmetlerinden memnun olanların oranı %52, eğitim hizmetlerinden memnun olanların oranı %67, asayiş hizmetlerinden memnun olanların oranı %90'dır. Ulaşım hizmetlerinden duyulan memnuniyet bölge çevresinde düşük olmakla birlikte katılımcıların bu hizmetten memnuniyet oranı %83'tür.

124. bölgenin en belirgin özelliği yeni ve nitelikli konutların varlığıdır. Bu binaların kat sayısı fazla olup estetik açıdan iyi durumda olarak kabul edilmektedir. Yeni konutlara ek olarak alanda çok yeni olmayan siteler de yer almaktadır. Konut tipinde türdeşlikten söz etmek mümkün değildir. Mahalle içindeki diğer bölgelerde olduğu gibi bu alanda da müstakil, az katlı ve eski konutlar da bulunmaktadır. Eski konutlarda da kent içi tarımsal faaliyetler devam ettirilmektedir.

Şehrin en büyük pazarı bu alan içinde yer almaktadır. Bu nedenle pazar çevresinde güvenlik kameraları bulunmaktadır. Güvenlik ile ilişkili konular bu alanda gündem oluşturabilecek niteliktedir. Gözlem esnasında da bir sitenin önündeki çöp kutusunda şüpheli bir paket ihbarında bulunulmuş ve bomba uzmanlarınca patlatılmıştır. Buna karşın daha önce ifade edildiği gibi asayiş hizmetlerinden duyulan memnuniyet oldukça yüksektir.

Şekil 36. 124. Bölgede Yer Alan Konutlardan Görünümler

Diğer bölgelerden farklı olarak bu alandaki olumlu duygu durum daha görünürdür. Bunu yaratan ise bu alanda ikamet edenlerin gözlem sürecindeki davranışlarıdır. İnsanların gözlem hakkında bilgi sahibi olmak istemeleri, yaşadıkları mahalle ile ilgili bilgilerini aktarmaları ve yardım talebinde bulunmaları bu davranışlardandır. Olumlu davranışlara ek olarak sakin bir alan olması, kuş seslerinin duyulması, bölgenin bazı alanlarının köy yaşamına benzetilmesi de huzur verici olarak nitelendirilmiştir. Buna karşın bu alanın eğim nedeniyle ana yolun altında kalması şehirden kopuk olma hissi yarattığından olumsuz duygu durumların da oluşmasına neden olmuştur.

Şekil 37. 124. Bölgede Yer Alan Siteler ve Pazar Alanı

Bölgede yer alan sitelerin büyük bölümü 1+1 dairelerden oluşmaktadır. Bu konutlar genellikle öğrenciler tarafından tercih edildiğinden 124. Bölgenin coğrafi görünümünde öğrenciler de ayrılmaz bir parça durumundadır. Sitelere ek olarak yeni inşa edilen konutlar içinde de öğrencilere yönelik küçük olanların fazla olduğunu söylemek mümkündür. Öğrencilerin konaklama hareketliliği de fazla olduğundan satılık ve kiralık daire sayısının fazla olduğunu, emlak piyasası açısından buranın aktif bir yer olduğu görülmektedir.

Şekil 38. 124. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

4.2.3. Beşiktaş Mahallesi

Beşiktaş Mahallesi çalışma alanının kuzeydoğusunda yer almakta olup 3 alt bölgeden oluşmaktadır. Bölgede Nisan ayında 3 saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre bölgeye bağlı bölgelerden ikisi orta düzey gelişmişliğe, biri ise düşük gelişmişliğe sahiptir.

131. Bölge

Bu bölgenin en dikkat çekici özelliği konutların büyük bölümünün az katlı olmasıdır. Kat sayısı 3-4 arasında değişmektedir. Bu durum somut coğrafi görünümde türdeş bir durum yaratmaktadır. Az katlı bu konutlar çoğunlukla eski olup bazılarının dış cephesi yenilenmiştir. Buna karşın sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de bölgede ikamet eden katılımcıların %79'u konutları ile ilgili hiçbir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bölgede yer alan konutların tamamının bahçesi bulunmaktadır. Aynı şekilde hepsinin bahçesinde ev eklentileri yer almaktadır. Bunları genellikle kömürlük, depolama gibi amaçlarla kullanılmaktadır. Ancak çok büyük bölümü garajdır ki bu bölgede konutların kat sayısına ek olarak her evin garajının bulunması bir diğer karakteristik özelliktir. Bu özellik nedeniyle bölgede ikamet edenlerin sahip olduğu araç sayısının fazla olduğu düşünülebilir. Ancak sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre katılımcıların %70'i araç sahibi değildir. Bir araca

sahip olduğunu ifade edenlerin oranı %25, birden fazla araca sahip olanların oranı ise %5'tir.

Şekil 39. 131. Bölgede Yer Alan Konutlara İlişkin Görünümler

Bilecik'teki liselerin büyük bölümü şehrin doğusundaki tepelik alanda yoğunlaşmıştır. Okullar bölgesine yakın olduğu için bu alanda öğrenci sayısı çok fazladır. Öğrencilere ek olarak çocuk sayısının da fazla olması hane büyüklüğü konusunda da bir gösterge olarak kabul edilebilir. Bu anlamda sosyo-ekonomik gelişmişlik bulguları gözlem bulguları ile uyumludur. Bölgede ikamet eden katılımcıların %17'si hane büyüklüğünün dörtten fazla olduğunu belirtmiştir. Hane büyüklüğü dört olanlar katılımcıların %40'ını, üç olanlar %31'ini ve iki olanlar %12'sini oluşturmaktadır.

Bölge sakinleri arasındaki ilişkilerin iyi, bu nedenle sosyal ağların güçlü olduğunu söylemek mümkündür. Komşusuna seslenmek için cam tıklama yolunun seçilmesi de bunun bir kanıtı olarak sunulabilir. Sokakta sohbet eden kadınlar bölgeye gelen yabancıları hemen tanımakta ve bunu hissettirmektedir. Ama bu kişilere karşı olumsuz bir tutum sergilememektedirler. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulguları da bu gözlem ile paraleldir. Bölge ikamet eden katılımcıların tamamı ihtiyaç duyduklarında yardım talep edebilecekleri komşu/arkadaşlarının olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların %77'si ise yardım talep edebilecekleri kişi sayısının 10'dan fazla olduğunu belirtmiştir.

Güçlü sosyal ağlara ek olarak mekânsal aidiyetin de kuvvetli olduğu ifade edilebilir. Sembolik bir anlatımla evlerin büyük bölümünün önünde kapı önleri ve sokakların süpürülmesinde/temizlenmesinde kullanılan çalı süpürgeleri bulunmaktadır. Başka bir ifade ile burada ikamet edenler yaşam alanlarını sahiplenmektedirler. Bu durum bölgede ikamet eden katılımcıların mutluluk

oranlarında da gözlenmektedir. Katılımcılar içinde kendini mutsuz hisseden bulunmamaktadır. Orta düzeyde mutlu hissedenlerin oranı %30, mutlu hissedenlerin oranı ise %70'dir.

Şekil 40. 131. Bölgeye İlişkin Görünümler

Yerleşme dokusunda net bir ayırım yapmak mümkün değildir. Kimi alanlarda yerleşme çok sık iken bazı alanlar da boş arazilerin fazla dolayısıyla yerleşmenin seyrek olduğu görülür. Türdeş konutlara ek olarak bu bölgede eski bir sitede bulunmaktadır.

Bölge içinde sosyal aktivite imkanı kısıtlıdır. Yalnızca çocuklara yönelik küçük bir park bulunmaktadır. Yetişkinlere yönelik herhangi bir faaliyet alanı yoktur. Daha doğru bir ifade ile yetişkin kadınlara yönelik faaliyet alanı yoktur. Çünkü erkekler için köşe başlarında çok sayıda kahvehane bulunmaktadır. Bu durumda kadınlar sosyal yaşamdan dışlanmakta onlar da sokakların sahibi haline gelmektedirler. Yeşil alan, park miktarında gözlenen yetersizliğe benzer şekilde katılımcıların %33'ü yeşil alan miktarından memnun olduğunu ifade etmiştir. Orta derecede memnun olanların oranı %46, memnun olmayanların oranı ise %21'dir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik konusunda az gelişmiş ya da gelişmiş gibi net bir çıkarım yapmak mümkün değildir. Gözlemciler tarafından da bölgede yaşayanların orta düzeyde bir gelişmişlik seviyesine sahip olabilecekleri varsayımı yapılmıştır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de bölgenin orta düzey gelişmişliğe sahip olduğu tespit edilmiştir ve gelişmişlik sıralamasında 18'inci durumdadır.

Şekil 41. 131. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

132. Bölge

132. bölge, orta düzey sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahip olup sıralamada 16'ncı sırada yer almaktadır. Bölgede en dikkat çekici özellik inşaa faaliyetleridir. Bu bölgedeki inşaa faaliyetlerinin diğer alanlardan farkı yeni binaların inşaa edilmesinin yanı sıra var olanlara da yeni katlar ekleniyor olmasıdır. Bu nedenle sokaklarda hafriyat araçları ile inşaat malzeme ve ekipmanlarını sıkça görmek mümkündür. Gelişmişlik bulgularına göre katılımcıların önemli bölümünün doğum yeri Bilecik'tir. Başka bir ifade ile katılımcılar arasında yerli nüfus oldukça fazladır. Bu nedenle uzun yıllardır bölgede ikamet ettiklerini söylemek mümkündür. Doğum yeri Bilecik olan katılımcıların %32'si 100 ve 150 metre kare arasında değişen arsa sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Gözlemler sırasında yapılan sohbetlerde de sahibi olunan arazilerin bölge içinde olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir ki bunların bir kısmı aynı zamanda inşaa faaliyetlerinin devam ettiği alanlara karşılık gelmektedir. Yerleşme dokusu genellikle seyrek ancak sık olduğu alanlar da bulunmaktadır. Sık yerleşmeler yeni inşaa edilen konutların bulunduğu alandır.

Şekil 42. 132. Bölgeye İlişkin Görünümler

Bu bölgede de eski konutların bahçelerinde ev eklentilerini görmek mümkündür. 131. Bölgeye benzer şekilde bu alanda da bu eklentiler garaj olarak kullanılmaktadır. Kent içi tarımsal üretim bu alanda da sürdürülmektedir ki bu bölgedeki ekim alanları diğer bölgelere göre çok daha geniştir. Ürün yetiştiriciliğinin yanı sıra kümes hayvanları da yetiştirilmektedir. Ayrıca birkaç konutta da güvercin yetiştirilmektedir. Tarım faaliyetlerinin yaygın sürdürülüyor oluşu bölgede ikamet edenlerin birincil ya da ikinci gelir kaynağı olarak bu faaliyeti gerçekleştirdikleri anlamına gelebilir. Ancak gerek katılımcıların meslekleri gerekse tarımsal arazi sahipliği bulgularına bakıldığında böyle bir durum tespit edilmemiştir.

Şekil 43. 132. Bölgede Eğimin Fazlalığı ve Kent İçi Tarım Faaliyetleri

Nüfusun türdeşliğinden söz etmek mümkün değildir. Gerek yaşadığı konutlar gerek giyim kuşamları gerek insan ilişkileri açısından değerlendirildiğinde farklı grupların olduğu görülmektedir. Buna karşın gelişmişlik bulgularına göre bölgede ikamet eden katılımcıların türdeş karakteristikleri sahip olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %89'unun doğum yerinin Bilecik olması, %68'inin mesleğinin emekli, işçi ve ev hanımı olması, %95'inin eğitim seviyesinin ilköğretim ve lise olması bu duruma ilişkin bazı

örneklerdir. Bölgede gözlemlenen sosyal çeşitlilik bu kadar fazla olmasına rağmen sosyal ağlar güçlüdür. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların %62'si ihtiyaç duyduklarında yarım talep edebilecekleri 10'dan fazla kişi olduğunu belirtmiştir. Sosyal ağların güçlü olması durumu kadınlar üzerinden daha görünür hale gelmektedir.

Bölgenin bir diğer özelliği eğimin çok fazla olmasıdır. Binaların arasından çok dik patikalar bulunmaktadır. Sokakların arasında erişime yönelik dik uzun merdivenler bulunmaktadır. Bu durum günlük kullanımda zorluk yaratsa bile manzara açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Ulaşımında yaşanan zorluk bölgede ikamet eden katılımcıların ulaşım hizmetlerinden memnuniyet oranlarına da yansımaktadır. Katılımcıların %43'ü ulaşım hizmetlerinden memnun olduğunu, %24'ü orta derecede memnun olduğunu, %33'ü ise memnun olmadığını ifade etmiştir.

Şekil 44. 132. Bölgede Manzara

Bölge gözlemcilerde olumsuz duygu durum yaratmıştır. Bu alanda ikamet bir kadın tarafından gözlemin farklı amaçlara yönelik olabileceğinin belirtilmesi, suç amaçlı keşiflerle ilişkilendirilmesi bunun temel nedenidir. Bu durum bölgede asayişle ilgili olumsuzlukların yaşanıyor olması ve insanların asayiş hizmetlerinden memnun olmadıkları ihtimalini akla getirmektedir. Ancak bölgede ikamet eden katılımcıların tamamı asayiş hizmetlerinden memnun olduklarını belirtmiştir.

Boş: 11
Ev: 10
Yeni: 9
Sohbet: 7
İnsan: 6
Yüksek: 6
Bahçe: 6
Oyun: 6
Çocuk: 5
Bahçe: 5
Eski: 4
Küçük: 4
Sokak: 4
Güzel: 4
Müzik: 3
Lüks: 3
Bahçe: 3
Konut: 3

Ev Yüksek
Çocuk Müzik Küçük
Lüks Konut
Kadın BOŞ Yeni
Sokak Bahçe İnsan
Oyun Güzel
Sohbet

Şekil 45. 132. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

133. Bölge

133. bölgede belirgin özellik somut değil soyut coğrafi görünüme ilişkin gelişmişlik algısıdır. Şehrin geri kalanına göre bu alanda sosyo-ekonomik anlamda refahın yüksek olduğu hissi bu alanı özgün kılmaktadır. Öyle ki gözlemciler tarafından bu alanın Bilecik şehrine ait olmadığı şeklinde değerlendirmeler bulunmaktadır. Bu bölgede beş büyük site bulunmaktadır. Sitelerin dışında herhangi bir yapı bulunmamaktadır. Bu sitelerin büyük bölümü güvenli olduğundan 133. bölge gözlemcilerde gelişmiş bir alan izlenimi uyandırmıştır. Şehrin diğer yerlerinde bulunan siteler nitelikli durumda değilken bu alanda olanların bahçe düzenlemeleri (diğer mahallelerde bahçelerinde zirai faaliyetlerle uğraşan insanlara karşın bu alanda bahçesindeki çimleri biçen insanların olması), kameralarla güvenliğin sağlanması, sitelerden birinin villa tipinde olması en dikkat çekici özelliklerindedir. Gelişmişliğe ilişkin algının bir diğer nedeni site içinde bulunan ve siteye giriş çıkış yapan araçların lüks ve şoförlerinin büyük bölümünün kadın olmasıdır. Gözlem saati okulların çıkış saatinde denk geldiğinden sitelere öğrenci taşıyan servislerin de özel eğitim kurumlarına ait oluşu bir başka gelişmişlik göstergesi olarak yorumlanmıştır. Ancak bu varsayımlar araştırma bulguları ile tamamen çelişmektedir. 133 numaralı bölge Beşiktaş mahallesine bağlı tek düşük gelişmişlik seviyesine sahip bölgedir. Şehrin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında da 27'inci sırada yer almaktadır.

Ekonomik göstergeler bağlamında değerlendirildiğinde bölge gelişmiştir. Örneğin hane halkı geliri sıralamasında 3'üncü sırada yer almaktadır. Başka bir ifadeyle şehirdeki gelir seviyesi en yüksek 3'üncü bölgedir. Buna karşın katılımcıların gelirlerinden duydukları memnuniyet oranı %26 olup oldukça düşüktür. Gelir değişkenine benzer şekilde sahip olunan araç sayısı bağlamında da bölge 8'inci sırada yer almaktadır. Ekonomik anlamdaki bu gelişmişlik örneklerine karşın borçluluğun da en fazla olduğu 7'inci bölge durumundadır.

Bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin düşük olması öznel refah göstergelerine ilişkin değerlerin düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Bunlardan biri mutluluk düzeyidir. Bölge şehrin en mutsuz 10'uncu bölgesidir. Gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların %40'ı kendini mutsuz hissettiğini ifade etmiştir.

Şekil 46. 132. Bölgede Yer Alan Siteler

133 numaralı bölge her ne kadar sitelerden oluşan gelişmiş bir bölge olarak gözlemlense de bu alandaki site kültürü genel kabulün biraz dışındadır. Siteler arasında toprak patika yolların bulunması, geleneksel yaşamla ilişkilendirilen çeşmelerin bulunması, dairelerin balkonlarında çeşitli bitkilerin yetiştirilmesi ve kurutulması, boş arazilerde güvercin kafesleri ve arı kovanlarının bulunması buna ilişkin örneklerdendir. Bölgede gerçekleştirilen bu tarımsal faaliyetlerle ilişkili olarak bölgede ikamet eden katılımcılarında %20'si tarımsal arazilerinin olduğunu ifade etmiştir.

133. bölge çalışmada oluşturulan alan bakımından en büyük bölgedir. Buna karşın yalnızca birkaç site bulunduğundan yerleşme dokusu oldukça seyrek. Gözlem süresince kent içi ulaşımı sağlamaya yönelik minibüs gibi araçların bu alanda oldukça yetersiz olduğu görülmüştür. Bu durumu bir

yoksunluk olarak yorumlamak doğru olmayabilir çünkü bu araçları bekleyen birine de rastlanılmamıştır. Ancak sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre bölgede ikamet eden katılımcıların sadece %15'i ulaşım hizmetlerinden memnun olduğunu belirtmiştir. Orta düzeyde memnun olduğunu belirtenlerin oranı %55, memnun olmadığını belirtenlerin oranı %30'dur.

Şekil 47. 133. Bölgede Manzara

Gelişmişlik algısına ek olarak neredeyse onun kadar belirgin bir diğer coğrafi görünüm unsuru somut coğrafi görünümle ilişkili olan manzaradır. Bu alan şehir merkezine göre daha yüksekte bulunmaktadır. Eğim de oldukça fazladır. Ancak manzara da bir o kadar güzel olup yoğun bir bitki örtüsü dikkat çekmektedir. Bu bölge sakin bir bölge olarak karakterize edilebilir. Ağaçlar, kuş sesleri, trafiğin ve gürültünün olmaması olumlu duygu durum yaratıcı özelliklerdir.

Şekil 48. 133. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

4.2.4. İsmetpaşa Mahallesi

İsmetpaşa Mahallesi, çalışma alanının doğusunda yer almakta olup 4 alt bölgeden oluşmaktadır. Mahallede Mart ayında 4 saha çalışması yapılmıştır. Mahalle içinde sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları oldukça belirgindir. Mahalleye bağlı bölgelerden ikisi düşük gelişmişlik, biri yüksek gelişmişlik, biri ise orta düzey gelişmişliğe sahiptir.

141. Bölge

141. bölge düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine sahiptir ve gelişmişlik sıralamasında 29'uncu sırada yer almaktadır. Buna karşın katılımcıların %81'i kendini yoksul hissetmediğini belirtmiştir. Yaşanılan bölgenin yoksul olduğunu düşünenlerin oranı ise %42'dir. Ekonomik gelişmişlik göstergelerine bakıldığında gelir sıralamasında 15'inci sırada yer aldığı görülmektedir ve katılımcılarının en fazla borcu olduğu 14'üncü bölge durumundadır. Katılımcıların hane halkı gelirinden memnuniyet oranları da oldukça düşüktür. Gelirinden memnun olanların oranı %31, orta düzeyde memnun olanların oranı %27, memnun olmayanların oranı ise %42'dir.

141. bölgenin en belirgin özelliği çeşitlilik ve eşitsizliktir. Örneğin bölgede ikamet eden katılımcıların doğum yerleri çeşitliliğin görülebildiği alanlardandır. Buna göre katılımcıların doğum yerlerine bakıldığında Bilecik, Ardahan, Balıkesir, Kocaeli, İzmir ve Malatya illeri görülmektedir. Çeşitlilik durumu katılımcıların meslekler üzerinden de görünürdür. Bölgede ikamet eden katılımcılar içinde memurlar, işçiler, öğrenciler, ev hanımları, emekliler ve çeşitli özel sektör kuruluşlarında çalışanlar bulunmaktadır. Yine bölgedeki çeşitlilik konutlar üzerinden görünür hale gelmektedir. Bu bölge eski kent çekirdeğini oluşturmakta olup şu anda kentsel dönüşüm sürecindedir. Bu nedenle eski ve yeni konutlar bir arada bulunmaktadır. Eski konutlar genellikle tek katlı olup kerpiç kullanılarak yapılanların sayısı oldukça fazladır. Bu konutların büyük bölümü terk edilmiş durumdadır.

Şekil 49. 141. Bölgede Yer Alan Eski Konutlar

Bölge kentsel dönüşüm sürecinde olduğundan inşa faaliyetleri de görünümün önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Yeni konutlar genellikle çok katlıdır. Merkezi iş alanına yakın olması nedeniyle öğrenciler tarafından fazlaca tercih edilen bu alanda inşa edilen konutlar içinde küçük daireler şeklinde olanların sayısı da oldukça fazladır. Yerleşme dokusu çok sıktır ve şehirleşme plansızdır. Ara sokaklar çok dar olup şehri tanımayan birinin yolunu kaybetmesi de olasıdır. Yeni inşa edilen binaların daire sayısı fazladır ancak neredeyse tamamının otoparkı bulunmamaktadır. Buna bağlı olarak araçların kapı önlerine park edilmesi mecburiyeti zaten dar olan sokakları daha da kullanışsız hale getirmektedir. Bu durum katılımcıların kamusal hizmetlerden memnuniyet oranlarına da yansımaktadır. Katılımcıların %54 ulaşım hizmetlerinden memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Orta derecede memnun olanların oranı %35, memnun olanların oranı ise %11'dir. Ulaşım hizmetlerine benzer şekilde yeşil alan miktarından memnun olmadığını ifade edenlerin oranı da %66'dır.

141. bölgenin konutlar haricindeki bir diğer karakteristik özelliği eğimin fazla olmasıdır. Bu durum şehrin bazı alanlarında sakinlere manzara sunarken bu alandaki sık yerleşme dokusu nedeniyle böyle bir durumdan bahsetmek mümkün değildir. Eğimin fazla olması nedeniyle sokak aralarında yağmur sularını drene etmek için arklar bulunmaktadır. Ayrıca sokaklar arasındaki bağlantıyı sağlamaya yönelik merdivenler bulunmaktadır.

Şekil 50. 141. Bölgedeki İnşa Faaliyetleri ve Yeni Konutlar

Bu bölge merkezi iş alanına yakınlığı ve bir bölümünün bu alan içinde kalması nedeniyle bünyesinde market, bakkal, kırtasiye, kargo şubesi, berber, kuaför, terzi, mobilyacı, elektrikçi, veteriner ve çeşitli kafeler gibi pek çok işletme bulundurmaktadır.

Şekil 51. 141. Bölgede Eğimin Fazla Olması ve Bununla İlişkili Gelişen Kentsel Görünüm

Şehrin periferi/çevresindeki alanlarda nüfus sosyo-ekonomik özellikleri açısından daha türdeş iken bu alanda farklıdır. Merkezi iş alanına olan yakınlığı nedeniyle insanların hareketliliği daha fazladır. Dolayısıyla bölgede yaşayan nüfusa ilişkin net bir çıkarım yapabilmek de mümkün olmamaktadır. Bununla birlikte önceki bölgelerde sosyal ağlara ilişkin yapılan çıkarsamalar da bu alanda yapılamamaktadır. Ancak sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre bölgede ikamet eden katılımcıların %77'si ihtiyaç duyduğunda yardım talep edebilecek 5 veya daha az sayıda komşusu olduğunu ifade ederken 5'ten fazla diyenlerin oranı %33'tür. Bu anlamda bölgede sosyal ağların şehrin geri kalanına göre zayıf olduğunu söylemek mümkündür.

Kentsel görünümde kendine yer edinmiş bir diğer bileşen duvar yazılarıdır. Yazıların içerikleri genellikle aşk, sevgi, isyan şeklinde özetlenebilir. Siyasi içerikli olanları sayısı çok azdır.

Şekil 52. Bölgede Yer Alan Duvar Yazılarına İlişkin Örnekler

141. bölgedeki sık yerleşme dokusu, yeni inşa edilen konutların yüksekliği, ara sokakların çok dar oluşu kimi zaman gökyüzünü görmeyi bile kısıtlamaktadır. Betonarmenin bu yoğunluğu gözlemcilerde olumsuz duygu durumların oluşması sonucunu doğurmuştur. Olumlu duygu durum yaratan herhangi bir özellik bulunmamaktadır. Gözlem bulgularına göre gerek kamusal hizmetler gerekse çevresel algı anlamında bölgenin olumsuz özellikleri olumlu olanlara göre çok daha belirgindir. Bu anlamda ifade eden olumsuzlukların bölge halkının yaşam memnuniyetini de olumsuz etkileyebileceği ihtimali akla gelir. Bölgede ikamet eden katılımcıların mutluluk oranlarına bakıldığında %54'ünün mutlu, %38'inin orta derecede mutlu ve %8'inin mutsuz olduğu görülmektedir. Şehir geneline bakıldığında da bölge mutluluk sıralamasında 18'inci sırada yer almaktadır.

Şekil 53. 141. Bölgede Eşitsizliğin Sembolik Görünümü

Şekil 54. Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

142. Bölge

142. bölgede sosyal ağların güçlü olması coğrafi görünümün en dikkat çekici özelliğidir. Güçlü sosyal ağlar diğer bölgelerdekine benzer şekilde kadınlar üzerinden daha görünürdür. Bu alanda da günlük pratiklere sahip olunan dezavantajlar ya da kendi tercihleri nedeniyle dahil olmayan kadınlar sokak sohbetleri ile sosyal faaliyet ihtiyaçlarını gidermektedirler. Bölgenin ortasında yer alan büyük park ve bahçeler sohbetlerin yoğun gerçekleştiği alanlardır. Bu sohbetlere ek olarak sokaklarda karşılaşılan insanların da selamlaşmaları ve sohbet etmeleri bölge sakinlerinin birbirini tanıdığını göstermektedir.

Şekil 55. 142. Bölgeye İlişkin Görünümler

Gözlemin gerçekleştiği gün kandil olması nedeniyle de komşular arasında gıda ikramı yapılmaktadır ki gelenek göreneklerin devam etmesi durumu bu alanda geleneksel bir yaşam tipini beraberinde getirmektedir. Gözlemciler de kandil nedeniyle çeşitli şeyler ikram edilmiş onlar da sosyal ağlar içine dahil edilmiştir. Bu nedenle olumlu duygu durum burada diğer bölgelerde olmadığı kadar belirgindir.

“Çamaşırların evin dışına bir ipe dizilerek asılması bana eski yaşadığım evimi oradaki sıcaklığı samimiyeti hissettirdi biran eskiye dönmek eski evimde olmak oradaki ambiyansı yaşamak istedim. Evlerin önündeki bahçeler beni çok heveslendirdi kendimi oraya ait hissettim sanki şehrin yaşantısından kasvetinden soğukluğundan biran kopup kendimi daha samimi sıcak bir ortamda hissettim. Geçmişimi hatırladım çocukluğumda 15 yılımı geçirdiğim doğduğum büyüdüğüm evimizi özlediğimi o evin bahçesinde yetişen salatalıkları, maydonazları babannemle topladığım günleri hatırladım. Her yaz bahçemizdeki asma yapraktan yaprakları toplayıp yaprak sarması yapıp mahalledeki arkadaşlarıma ikram ettiğimi hatırladım güzel bir çocukluk yaşadığımı düşünerek mutlu oldum” (G.6)

Sosyal ağlara ilişkin gözlem bulguları katılımcıların sosyo-ekonomik gelişmişlik bulguları ile uyumlu değildir. Çünkü katılımcıların %20’si ihtiyaç duyduğunda yardım talep edebileceği hiç komşusunun olmadığını ifade etmiştir. İhtiyaç duyduğunda yardım talep edebileceği kişi sayısının beşin üzerinde olduğunu belirtenlerin oranı da %16’dır. Buna göre sosyal ağların zayıf olduğu ve var olan sosyal ağların ise küçük ve güçsüz olduğunu söylemek mümkündür.

Bölge genel anlamda yoksul bir yer izlenimi uyandırmaktadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de bölge düşük gelişmişliğe sahiptir ve bölge gelişmişlikte 22’inci sırada yer almaktadır. Buna karşın bölgede ikamet

eden katılımcıların %67'si kendisini yoksul hissetmediğini belirtmiştir. Yaşadığı bölgenin yoksul olmadığını düşünenlerin oranı ise %49'dur.

Bölge hane halkı gelirinin en düşük olduğu 3'üncü bölgedir. Bu nedenle hane halkı gelirden duyulan memnuniyette oldukça düşüktür. Katılımcıların %40'ı gelirden memnun olmadığını, %40'ı orta derecede memnun olduğunu ve %20'si memnun olduğunu ifade etmiştir. Buna ek olarak öznel refah göstergeleri içinde bir diğer değişken kişisel eğitimden duyulan memnuniyettir. Bölge eğitimden duyulan memnuniyetin ne düşük olduğu ikinci bölgedir ki katılımcıların %54'ü memnun olmadığını ifade etmişlerdir.

Eski ve köhne konutların varlığı, sokaklarda hurdacıların dolaşması, araçların eski olması ve geleneksel giyim kuşamın yaygınlığı bunun en önemli nedenidir. Ancak sosyal ağların güçlü oluşuna ilişkin gözlem bu alanda yaşam memnuniyeti ve güven gibi sosyal sermaye bileşenlerinde iyileşme yaratarak öznel refahı artırdığı düşünülmektedir. Buna karşın mutluluk sıralamasına bakıldığında ise bölgenin 18'inci sırada yer aldığı görülmektedir.

Şekil 56. 142. Bölgede Yer Alan Konutlar ve Ev Eklentilerine İlişkin Örnekler

Şehrin buraya kadar açıklanan bölgelerinde sokak hayvanlarının coğrafi görünümde önemli bir yer kaplamazken bu alanda dikkat çektiklerini söylemek mümkündür. Bu bölgenin kuzeyinde yeni olarak kabul edilebilecek siteler bulunmaktadır. Bu siteler 142. Bölgenin sosyal ve ekonomik görünümüne ile tam bir zıtlık oluşturmaktadır. Ancak 141. Bölgede ifade edilen kentsel dönüşüm

faaliyetlerinin yakın gelecekte bu alanları da içine alacağı düşünüldüğünde bölgenin gelecekteki görünümünün bu şekilde olacağını ifade etmek yanlış olmaz.

Şekil 57. 142. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

Niceliksel açıdan herhangi bir tahminde bulunmak mümkün olmamakla birlikte bu alanda yabancı göçmen sayısının da dikkate değer olduğunu söylemek mümkündür. Bu kişilerle hem bölgenin merkezindeki parkta kendi içlerinde güçlü bir sosyal ağ oluşturmuş şekilde karşılaşmış hem de gözlem süresince dolaşılan sokaklar da sıkça rastlanılmıştır. Buna karşın sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre katılımcıların %65'inin doğum yerinin Bilecik olduğu belirlenmiştir.

143. Bölge

Kent içinde gerçekleştirilen tarımsal faaliyetler 143. Bölgenin en önemli özelliği olarak dikkat çeker. Bölgedeki konutlar karma tiptedir. Ancak büyük bölümü az katlı, müstakil ve bahçeli olanlardır. Tarımsal faaliyetler bu konutların bahçelerinde sürdürülmektedir. Kümes hayvanları yetiştiriciliği de oldukça yaygındır. Burası şehrin perifesinde yer almakta olup yerleşmenin seyrekleştiği bir alandır. Kırdan kente geçiş süreci, kent içi tarımın yaygınlığı ile net bir şekilde görülmektedir. Yerleşmenin tamamen bittiği yerlerde büyük tarım arazileri başlamaktadır. Bölgede traktör, ilaçlama makinası gibi tarım ekipmanlarının bulunması yalnızca konutların bahçelerinde değil büyük arazilerde de, belki de ticari amaçlı bu faaliyetlerin yapıldığını göstermektedir. Sosyo-ekonomik

gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların %23'ü büyük bölümü 100 dekardan büyük olmak üzere tarımsal arazi sahibi olduğunu ve arazilerinde bu faaliyetleri gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Şekil 58. 143. Bölgedeki Konutlara İlişkin Görünümler

143. bölgenin bir diğer karakteristik özelliği inşa faaliyetleridir. Yerleşme dokusu seyrek olduğundan çok sayıda boş arazi bulunmaktadır. Bu alanlarda hem yeni konutlar inşa edilmekte hem de mevcut konutlara yeni katlar eklenmektedir. Konutların büyük bölümünün eski olması konutlardan duyulan memnuniyetin düşük olması ihtimalini akla getirmektedir. Buna karşın sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre katılımcıların %70'i konutları ile ilgili herhangi bir sorunun bulunmadığını ifade etmiştir. Bölgede boş arazi miktarı fazla olduğundan bitki örtüsü de kentsel bir alana göre yoğundur. Konutlara ilişkin bir diğer özellik ise daha önce pek çok bölgede olduğu gibi burada da konutların ev eklentilerine sahip olmalarıdır.

Şekil 59. 143. Bölgeye İlişkin Görünümler

Bu bölgede günlük hayatta çocuklar yetişkinlere göre çok daha görünür durumdadır. Çocuk sayısı oldukça fazla gibi görünmektedir. Bu durum hane halkının büyük olmasının bir göstergesi olabilir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına da bakıldığında bölgede ikamet eden katılımcıların %39'unun hane halkı büyüklüğünün 4 ve daha fazla olduğu belirlenmiştir. Hane halkı

büyüküğünün 3 olduğunu belirtenler ise katılımcıların %42'sini oluşturmaktadır. Alanda çok fazla araç bulunduğı gözlemlenmiştir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de burası en fazla araç sahibi olanların ikamet ettiği bölgedir. Katılımcıların %58'si bir veya daha fazla sayıda aracının olduğunu belirtmiştir. Buna karşın gözlemler süresinde dikkat çeken araçlar ise oldukça eskidir.

Konut, araç, giyim kuşam gibi karakteristikler dikkate alındığında bölge, yoksul bir alan izlenimi uyandırmaktadır. Buna karşın bölge İsmetpaşa mahallesiine bağı tek gelişmiş bölgedir. Gelişmişlik sıralamasında da 2'inci sırada yer almaktadır. Bölgenin gelişmişlik durumu hem ekonomik hem de öznel gelişmişliği yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bölgede ikamet edenlerin gelirlerine bakıldığında şehrin geliri en yüksek 5'inci gelirine sahip oldukları görülmektedir. Benzer şekilde borçluluk oranının da en düşük olduğu bölgedir. Bu olumlu tabloyu öznel refah bileşenlerinde de görmek mümkündür. 143 numaralı bölge Bilecik şehrinin en mutlu bölgesidir. Katılımcıların %55'i mutlu olduğunu, %36'sı orta derecede mutlu olduğunu ifade etmiştir. Mutsuz olanların oranı ise %9'dur. Benzer şekilde kişisel sağlık ve hizmetten duyulan memnuniyet oranlarında da bölge ilk sırada yer almaktadır.

Şekil 60. 143. Bölgede Bulunan Geleneksel Fırın

Ev: 10
Eski: 4
İnşaat: 4
Yol: 3
Farklı: 3
Bahçe: 3
Köy: 3
Tavuk: 2
Park: 2
Küçük: 2
Park: 2
Aile: 2

Bahçe
İnşaat
Tavuk Boş
Park
Yol E V Köy
Eski Aile
Küçük Farklı

Şekil 61. 143. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

144. Bölge

144. bölge orta düzey sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahip olup gelişmişlikte 13'üncü sırada yer almaktadır. Katılımcıların %76'sında kendilerini yoksul hissetmediklerini ifade etmiştir. İkamet edilen bölgenin yoksul olmadığını düşünenlerin oranı ise %84'dür.

Bu bölgenin coğrafi görünümüne ilişkin en belirgin özellik çeşitlilik ve onunla ilişkili eşitsizliktir. Çeşitlilik durumu ise konutlar üzerinden görünür hale gelir. Çünkü bu alanda tek katlı, köhne, bazıları terk edilmiş konutlar ile yeni inşa edilmiş lüks ve villa tipli olanlar bir arada bulunmaktadır. Konutların çeşitli olması gibi bu alanda yaşayanlar ya da bir şekilde bu alanda olan insanların da çeşitliliği fazladır. Bu çeşitliliği giyim kuşam veya davranış özelliklerinden rahatça anlamak mümkündür. Gözlem sırasında çok sayıda yabancı göçmenle karşılaşılması da nüfusun heterojen bir özellik göstermesi durumunun kanıtı olabilir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularında da bu çeşitliliğin yansımalarını görmek mümkündür. Bölgede ikamet eden katılımcıların %51'ini doğum yeri Bilecik olmayanlar, %49'unu ise Bilecik olanlar oluşturmaktadır. Katılımcıların mesleklere göre dağılışına da bakıldığında hem beyaz hem de mavi yakalılar bir arada ikamet ettiği görülmektedir. Mesleklerle doğrudan ilişkili olarak eğitim seviyeleri üzerinden de bu heterojenliğe ilişkin çıkarımlar yapılabilir. Katılımcıların %4'ü okuryazar değildir. İlköğretim mezunu olanların oranı %40,

lise mezunu olanların oranı %26, yüksekokul veya fakülte mezunu olanların oranı ise %30'dur.

Şekil 62. 144. Bölgede Konut Çeşitliliği

Bölgede en dikkat çekici çeşitlilik konutlara ilişkindir. Bunun oluşmasındaki en etkili faktör bu alanın eski kent çekirdeğini oluşturmasıdır. Eskiden inşa edilmiş konutların büyük bölümü tek katlı ve kerpiçten inşa edilmiş olanlardır. Ancak günümüzde bu alanda da kentsel dönüşüm faaliyetleri nedeniyle bunların sayısı azalmış durumdadır. Var olanların büyük bölümü de terk edilmiştir ve kentsel dönüşüme verilmek istenildiğine yönelik bilgilendirici yazılar bulunmaktadır. İkamet edilen konutların önemli bölümü eski olmasına rağmen sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre katılımcıların %83'ü konutları ile ilgili herhangi bir şikayet ya da sorunun bulunmadığını belirtmiştir.

Şekil 63. 144. Bölgedeki Eski Konutlar ve Bunlardan Geriye Kalanlar

Bölgede çeşitliliğe ek olarak bir diğer dikkat çekici özellik olumsuz duygu durumudur. Bu durumun oluşmasında etkili birkaç faktör bulunmaktadır. İlki bölgenin coğrafi görünümünün en belirgin özelliği olan konutlarla ilişkilidir. Ancak köhne, terkedilmiş, eski konutlar değil yeni olanlar bu olumsuz duygu durumunun oluşmasında etkilidir. Yeni konutların inşası esnasında yarattığı gürültü ve görüntü kirliliği birincil rahatsızlık sebebidir. Ayrıca bu konutların çok yüksek olması manzarayı hatta kimi zaman gökyüzünü dahi görmeyi engellediğinden olumsuz duygu yaratmaktadır. Hala ikamet edilen eski konutlardaki insanların güneşten faydalanmalarını bile etkiliyor olmaları nedeniyle bu konutlar günümüz ekonomik sistemi ve eşitsizliğin sembolü olarak değerlendirilmektedir. Diğer

olumsuz duygu durum sebepleri ise şehre yakın olmadan kaynaklanan trafik sesi, binaların otoparklarının olmaması nedeniyle araçların sokaklarda park edilmesi ve yaya yollarını kapatmalarıdır.

Şehrin bu alanında eğim çok fazladır. Bu nedenle dik yokuşlar bulunmaktadır. Sokakların büyük bölümü dar olup planlı olmaktan oldukça uzaktır. Öyle ki insan ne yöne gitmesi gerektiğini, bir sokaktan diğer bir sokağa geçişi çok zor fark etmektedir. Bunda yerleşmenin çok sık olması, yeni konutların çok yüksek katlı olması nedeniyle görüşün zayıf olması da etkilidir. Buna rağmen katılımcıların %52'si ulaşım sistem ve hizmetlerinden memnun olduğunu, %36'sı orta derecede memnun olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 64. 144. Bölgede Eğimin Yüksek Oluşu ve Buna Bağlı Gelişen Sokakların Görünümü

Şekil 65. 144. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

4.2.5. Gazipaşa Mahallesi

Gazipaşa Mahallesi, şehrin merkezinde yer almakta olup 3 alt bölgeden oluşmaktadır. Mahallede Mart ayında 3 saha çalışması yapılmıştır. Burası sosyo-ekonomik gelişmişliği en düşük olduğu mahallelerdendir. Çünkü mahalleye bağlı bölgelerin ikisi çok düşük, birisi ise düşük sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahiptir.

151. Bölge

151'inci bölge çok düşük sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahiptir. Gelişmişlik sıralamasında ise 35 bölge içinde 34'üncü sırada yer almaktadır. Ekonomik gelişmişlik göstergelerinden olan hane halkı gelirine bakıldığında bölgenin 14'üncü sırada yer aldığı görülmektedir. Hane halkı gelirinden duyulan memnuniyet oranlarına da bakıldığında katılımcıların %41'inin gelirinden memnun, %48'inin orta derecede memnun ve %11'inin memnun olmadığı belirlenmiştir. Kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyet oranlarına bakıldığında ise sağlık ve eğitim hizmetlerine ilişkin memnuniyetin düşük olduğu görülmektedir. Bunlara ek olarak asayiş hizmetlerinden duyulan memnuniyetinde düşük olduğu ve katılımcılardan %23'ünün kendini ikamet edilen bölgede güvende hissetmediği görülmektedir. Bu anlamda bölgenin az gelişmişliğinde sosyal göstergeler ve kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyete ilişkin değerlerin düşük olmasının olduğunu söylemek mümkündür.

151. bölgenin karakteristik özelliği komşusu 144'üncü bölgeye benzer şekilde çeşitliliktir. Aynı şekilde bu çeşitlilik hali konutlar üzerinden görünür durumdadır. Bu bölgede de kentsel dönüşüm faaliyetleri devam ettiğinden gecekondular ile çok katlı yeni konutları bir arada görmek mümkündür. Bazı sokaklarda bir taraf dönüşüm sonucu yenilenmiş iken aynı sokakta bulunan diğer tarafta köhne terk edilmiş konutlar bulunmaktadır. Yine 144'üncü bölgeye benzer şekilde katılımcıların meslekleri çeşitlilik göstermektedir. Ancak bu bölgeden farklı olarak 151'inci bölgede ikamet eden yerli nüfusun daha fazla olduğu görülür. Doğum yeri Bilecik olanlar katılımcıların %61'ini oluşturmaktadır.

Şekil 66. 151. Bölgedeki Konutlara İlişkin Görünümler

151. Bölgede de eğim fazladır. Bu nedenle sokak aralarında yayaların kullanımına yönelik merdivenlerle çok sık karşılaşılmaktadır. Merdivenler ve dik yokuşlar tırmanılıp bölgeye kuş bakışı bakıldığında yalnızca çatılardan oluşan bir şehir görmek mümkün. Bazı sokaklarda yürürken eğimin fazlalığı nedeniyle evlerin çatıları sokakla aynı seviyede yer almaktadır.

Şekil 67. 151. Bölgede Eğimin Yüksek Oluşuna İlişkin Görünümler

Şehrin en eski yerleşimlerinden olan bu bölgede planlı bir yerleşmeden söz etmek mümkün değildir. Hem sokaklar hem de caddeler çok dardır. Bu durum araçların park yeri bulmalarını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle yaya kaldırımları araçlar tarafından işgal edilmiş durumdadır. Bunlara ek olarak yollar hem inşaat hem de altyapı çalışmaları nedeniyle bozulmuş durumdadır. Yeni inşa edilen

alanlardaki sokaklarda insanlar tarafından oluşturulmuş minik patikalar aracılığıyla ulaşım sağlanmaktadır. Bu durum ulaşım hizmetlerinden memnuniyet oranlarına da yansımaktadır. Katılımcıların %38'i ulaşım hizmetlerinden memnun olduğunu ifade ederken %40'ı memnun olmadıklarını ifade etmiştir. Orta derece de memnun olanların oranı ise %22'dir.

Bunlara ek olarak bölgede yeşil alan yok denecek kadar azdır. Bu durum kamusal hizmetlerden duyulan memnuniyetin az olmasının nedenidir. Katılımcıların da %67'si yeşil alan miktarından memnun olmadığını ifade etmiştir.

Şekil 68. 151. Bölgedeki Duvar Yazılarına İlişkin Örnekler

151. bölgenin coğrafi görünümünde duvar yazıları da önemli bir bileşen durumundadır. Bu yazılar genellikle terk edilmiş konutlarda yer almaktadır. Çevre kirliliği de bu konut ve yazıların olduğu alanda gözle görülür sorunlardan biridir. Bunların bir araya gelmesi olumsuz duygu durum yaratarak güvenlik açısından da tedirginlik yaratmaktadır ki daha öncede bölgede gerek asayiş hizmetlerinden duyulan memnuniyetin düşük olduğu gerekse katılımcıların önemli bölümünün kendini güvende hissetmediği ifade edilmiştir. Buna karşın diğer bölgelerden farklı olarak bu bölgede sokak hayvanları alanın ayrılmaz bir parçası durumundadır ki bu da olumlu duygu durum yaratıcı bir özelliktir.

Şekil 69. 151. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

152. Bölge

Bölge düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesine sahip olup gelişmişlik sıralamasında 19'uncu sırada yer almaktadır. Buna karşın bölgede ikamet eden katılımcıların %76'sı kendini yoksul hissetmediğini ifade etmiştir. Kendini orta derecede yoksul hissedenlerin oranı %12, yoksul hissedenlerin oranı da %12'dir. İkamet ettiğiniz bölge yoksul mu sorusuna ise katılımcıların %82'si yoksul değil, %9'u orta derecede yoksul ve %9'u ise yoksul yanıtını vermiştir.

152'nci bölge bir önceki bölgeye benzemekle birlikte altyapı yetersizliği çok daha belirgin bir sorun olarak dikkat çeker. Bu yetersizlikler içinde bazı alanlarda yolların olmaması en önemlisidir. Şehrin merkezi olan bu alanda yol olmaması trajikomik olup kentsel dönüşümle birlikte yeni inşa edilen konutların olduğu yerlerde patikalar aracılığıyla ulaşım sağlandığı görülmektedir. Bu patikalar aktif bir şekilde de kullanılmaktadır. Ancak bu durum bölgenin yalnızca doğusunda görülmektedir. Ulaşım ile ilgili sorunlara ek olarak sokakların darlığı beraberinde otopark sorununu da getirmektedir. Buna karşın sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre bölgede ikamet eden katılımcıların %78'i ulaşım hizmetlerinden memnun olmadığını belirtmiştir. Orta derecede memnun olanların oranı %9, memnun olmayanların oranı ise %13'tür.

Ulaşım ile ilişkili altyapı yetersizliklerine ek olarak yeşil alan miktarındaki yetersizlik bölgedeki bir diğer dikkat çekici sorundur. Katılımcıların da %56'sı ulaşım hizmetlerinden memnun olmadığını belirtmiştir. Orta derecede memnun olanların oranı %4, memnun olanların oranı ise %40'dır.

152. bölgenin coğrafi görünümde karma tipteki konutlar da öne çıkar. Eski, köhne, terk edilmiş konutlarla Bilecik şehrinin en yüksek binaları bu bölgede bulunmaktadır. Yerleşme dokusu çok sıktır. Konut özelliklerindeki çeşitlilik bu alanda yaşayan nüfusunda sosyo-ekonomik anlamda farklı olduğunun bir göstergesidir. Eski konutların önünde genellikle küçük birer bahçeleri bulunmaktadır. Bu alanlarda da hem kümes hayvanları yetiştirilmekte hem de günlük tüketime yönelik ürünler yetiştirilmektedir.

Şekil 70. 152. Bölgede Yer Alan Patikalar

Şekil 71. 152. Bölgedeki Konutlara İlişkin Görünümler

Şekil 72. 152. Bölgede Yer Alan Terk Edilmiş Konut Örnekleri

Bu bölgede coğrafi görünümün şekillenmesinde etkili bir diğer özellik eğimin fazla olmasıdır. Bu nedenle 151. Bölgeye benzer şekilde sokaklar arasında uzun, dik merdivenler bulunmaktadır. Bu durum günlük hayatı özellikle kış aylarında zorlaştırabilecek nitelikte olup engelliler içinde önemli bir kısıtlayıcı unsurdur.

Şekil 73. 152. Bölgede Eğimin Yüksek Olmasına Bağlı Olarak Gelişen Görünümler

152. bölgenin çeşitliliği ve ayırt edici denilebilecek özellikleri fazladır. Bunlardan bir diğeri de duvar yazılarıdır. Öyle ki bu alan şehrin tamamında duvar yazılarının en yoğun olduğu yer olarak değerlendirilebilir. Bu alandaki duvar yazıları da diğer alanlarda olduğu gibi sevgi ve isyan içeriklidir. Terk edilmiş

konutlar, kirlilik ve duvar yazılarının bir araya gelmesi ise ürperti, tedirginlik gibi duygular uyandırması itibariyle olumsuz duygu durum kaynakları durumundadır.

Şekil 74. 152. Bölgede Yer Alan Terk Edilmiş Konutlar ve Duvar Yazıları Örnekleri

Sokak: 17
Ev: 10
Terk Edilmiş: 9
Yeni: 7
Araba: 7
Eski: 7
Teyze: 7
Renkli: 4
Müstakil: 4
Yol: 4
Boş: 4
Yüksek: 4
Bahçe: 3
Merdiven: 3
Dar: 3
Balkon: 3
Toprak: 3
Kaldırım: 3
Çöp: 2
Bostan: 2
Koltuk: 2
Tahta: 2

Ev Koltuk
Yol Eski
Kaldırım Teyze Balkon
Yeni Renkli Yüksek
Dar Sokak Tahta Boş
Merdiven Müstakil
Çöp Araba Toprak
Bahçe Bostan
Terk Edilmiş

Şekil 75. 152. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

153. Bölge

153. bölge Bilecik şehrinde merkezi iş alanının büyük bölümünü oluşturmaktadır. Bu nedenle coğrafi görünümüne ilişkin en dikkat çekici bileşenleri işletme sayısının fazlalığı, çok katlı konutların, kamu kuruluşlarının ve kahvehanelerin varlığıdır. Bölge merkezi iş alanında yer almakla birlikte çok düşük gelişmişlik düzeyine sahiptir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 32'inci sırada yer almaktadır.

Bu alanda konutların türdeş olduğu görülmektedir. Hepsi çok yüksek katlı olup ev olarak değil ticari amaçlarla ofis olarak kullanılmaktadır ve yerleşme dokusu çok sıktır. Bu alanda yer alan ara sokaklar da çok dardır. Kent içinde

otopark alanlarının yetersizliği nedeniyle de bu dar sokaklar araçlar tarafından işgal edilmiş durumdadır. Bu nedenle bölgede ikamet edenlerin ulaşım sistem ve hizmetlerinden duyduğu memnuniyet oranları düşüktür.

Bölgenin ortasında belediyeye ait çay bahçesi bulunmaktadır. Burası insan yoğunluğunun en fazla olduğu yerdir. Çay bahçesinde kadın ve erkeklerin oturmasına yönelik ayrı alanlar bulunmaktadır. Çay bahçelerine ek olarak bu bölgedeki kahvehanelerin sayısı da oldukça fazladır. Şehrin periferisinde günlük yaşamda kadınlar çok daha fazla görünür durumda iken şehir merkezinin daha maskülen olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 76. 153. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

4.2.6. Cumhuriyet Mahallesi

Cumhuriyet Mahallesi, 2 alt bölgeden oluşmaktadır. Mahallede Nisan ayında 2 saha çalışması yapılmıştır.

161. Bölge

Bölge orta düzey gelişmişliğe sahiptir. Bölge sosyo-ekonomik gelişmişlikte 15'inci sırada yer alır. Katılımcıların %74'ünde kendini yoksul hissetmediğini ifade etmiştir. Kendini orta derecede yoksul hissedenlerin oranı %4, yoksul hissedenlerin oranı ise %22'dir. Buna ek olarak katılımcıların

%74'üde ikamet ettikleri bölgenin yoksul olduğunu ifade edenlerin oranı ise %19'dur.

161. bölgenin en belirgin özelliği köhne konutların varlığıdır. Köhne konutlarla ifade edilenler genellikle tek katlı, sıva ya da boyası olmayan, çatılarında teneke malzeme kullanılanlardır. Bölgenin genelinde eski konutlar bulunmaktadır. Merkezi iş alanına yakın olan yerlerde inşa faaliyetleri var olup sayıca az olsa da yeni konutlar inşa edilmektedir. Eski konutlar genellikle tek katlı ve bahçelidir. Kerpiç yaygın kullanılan bir yapı malzemesi olarak dikkat çeker. Evlerin dışı genellikle kireçle boyanmıştır. Çatı malzemeleri ağırlıklı olarak kiremittir ancak ahşap ve teneke çatılar da oldukça fazladır. Konutların bahçelerinde kömür torbaları bulunmaktadır. Bu bölgenin bir kısmında ısınma da kömür tüketiminin yaygın olduğunu göstermektedir. Tek katlı gecekondü tipi evlerin tamamında ev eklentileri bulunmaktadır. Bunlara ek olarak tek edilmiş konutlar da bu bölgede oldukça yaygındır. Bölgede niteliksiz konutlara ilişkin vurguların fazla olması bölgede ikamet edenlerin konutları ile ilgili problemler yaşıyor olabileme ihtimalini akla getirir. Katılımcılarında %43'ü konutlarıyla ilgili çeşitli sorun ve şikayetleri olduğunu belirtmiştir. Bu sorunlardan en dikkat çekenleri yer azlığı, eşyaların eski ve yetersiz olması, ısınma yetersizliği, konutun eski olmasıdır ve rutubettir.

Bu alanın bir diğer karakteristik özelliği eğimin fazla olmasıdır. Ara sokaklar çok dar ve yokuştur. Sokaklar arasında erişimi sağlamaya yönelik merdivenler bulunmaktadır. Bazı alanlarda yol bile bulunmamakta, patikalar aracılığıyla ulaşım sağlanmaktadır. Bazı konutların zemin katlarında yer alan camlarda güvenlik amaçlı korkuluk/demirler bulunmaktadır. Bu durum bölgede hırsızlık gibi suçlar açısından sorunların olabileceğinin bir göstergesi olabilir. Buna karşın katılımcıların %67'si asayiş hizmetlerinden memnun olduğunu ve %61'i ikamet edilen yerde kendilerini güvende hissettiklerini ifade etmişlerdir. Evlerin önündeki araçlar genellikle eski olup hafriyat araçları ve tarım ekipmanları da sayıca fazladır.

Şekil 77. 161. Bölgede Yer Alan Konut Örnekleri

161. Bölgede geleneksel yaşamın devam ettiğini söylemek mümkündür. Gözlemciler tarafından konutların önlerinde oturmaya yönelik koltuk, sandalye vb. gereçlerin bulunması, şalvarın bölge kadınlar tarafından hala kullanılıyor olması ve sosyal ağların güçlü olması bu ifadeyi destekleyici unsurlar olarak yorumlanmıştır. Bölgede sosyal ağların güçlü olduğu gözlemine karşın katılımcıların %64'ü ihtiyaç duyduklarında yardım talep edebilecekleri kimse olmadığını ya da 1-3 kişinin olduğunu belirtmiştir. Yardım talep edebileceği 3-5 kişi olduğunu belirtenlerin oranı %24, 5-10 olduğunu belirtenlerin oranı ise %12'dir. Bu anlamda sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre sosyal ağların zayıf olduğunu söylemek mümkündür.

Sokaklarda genellikle kadınları görmek mümkündür. Bu nedenle merkezi iş alanının aksine 161. Bölgede mekanın kadınlar yönünde cinsiyetleştigi görülmektedir. Bu alan merkezi iş alanına çok yakın olmakla birlikte bakkal, market gibi işletmeler yok denecek kadar azdır. Yine ara sokaklarda İsmetpaşa

Mahallesindeki kadar yoğun olmamakla birlikte duvar yazılarına rastlamak mümkündür. Son olarak sokaklarda yaşlı nüfus ve kadınların daha görünür durumda olması da bu bölgenin dikkat çekici özelliklerindedir.

Şekil 78. 161. Bölgeye İlişkin Görünümler

Ev: 45
Eski: 35
Elektrik: 15
Sokak: 15
Kaldırım: 14
Araç: 10
Tahta: 10
Çamaşır: 9
Su: 8
Ağaç: 7
Cam: 7
Terk Edilmiş: 7
Park: 7
Traktör: 6
Çöp: 6
Kuran Kursu: 6
Yaşlı: 5
Saksı: 4
Kırık: 4
Asfalt: 4
Çatı: 4

Eski
TerkEdilmiş Traktör
Elektrik Yaşlı
Araç Asfalt Kırık Park
Su Cam EV Çöp
Tahta Çatı Ağaç
KuranKursu
Çamaşır Sokak
Kaldırım

Şekil 79. 161. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

162. Bölge

162'inci bölge düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesine sahiptir. Bölgede ikamet eden katılımcıların %48'i kendini yoksul hissetmemektedir. Yoksul hissedenlerin oranı %36, fikrim yok diyenlerin oranı ise %16'dır. İkamet edilen bölgenin yoksul olmadığını düşünenlerin oranı ise %54'dür. Bölge hane halkı geliri sıralamasında 18'incidir. Gelir seviyesi çok yüksek olmamakla birlikte bölgenin borç miktarı da düşük olup en az borcu olan 3'üncü bölge durumundadır. Katılımcıların kamusal hizmetlerden memnuniyet oranları da yüksektir.

162. bölgede yabancı göçmenlerin varlığı en belirgin karakteristiktir. Gözlem sürecinde yapılan sohbetlere göre göçmenler ağırlıklı olarak Afganistanlı olup Irak ve Suriyeli olanlar da bulunmaktadır.

“İran ya da Irak göçmeni bir yaşlı amcaya sürekli ısrarla Türkçe konuşturmaya çalışan bir abiye denk geldik. Amcayı aşırı zorluyor “Sen Türkiye sınırları içindesin Türkçe konuş” diyor.” (G.5)

“Bu sokaktaki 45li yaşlarda bir erkek 80 yaşlarında göçmen bir amca arasında şu muhabbet geçti aslında sadece 45 yaşındaki Türk erkek konuştu 45li yaştaki erkek “biz buna plastik kapak diyoruz siz ne diyorsunuz bak buraya Türkçe yazıyorum görüyorsunuz “(göçmen amca anlamsızca yüzüne bakıyordu diğerinin çünkü hiçbir Türkçe kelime bilmiyordu. 45li yaştaki erkek tekrar konuşmaya başladı burası Türkiye burada Türkçe konuşacaksın diyordu ısrarla. Daha sonra yine konuşmaya başladı ancak sokağın ıssızlığından ve adamın korkutuculuğundan dolayı hiçbir müdahalede bulunamadık” (G.18)

“İnşaat işçisi bir abi (30 sene önce doğudan Bilecik'e gelmiş), Irak'tan gelenlerin burayı bozduğunu söylüyor”(G.18)

Bölgenin batısı merkezi iş alanına oldukça yakındır. Bu nedenle tuhafiyeye, kafe, berber, beyaz eşya yetkili servisi, market vb. çok sayıda işletme bulunmaktadır. Her ne kadar şehir merkezine yakın olsa da gözlemciler tarafından şehirden izole bir alan olarak algılanmaktadır. Konutlarda türdeşlikten bahsetmek mümkün değildir. Genellikle eski ve yeni olanlar, az ve çok katlılar bir arada bulunmaktadır. Eski evlerin bahçelerinde genellikle çardak ve depolama amaçlı kullanılan ev eklentilerini görmek mümkündür. Bu alanda terk edilmiş konutların sayısı da oldukça fazladır. Bu konutların dışında da duvar yazıları bulunmaktadır.

Konutlara benzer şekilde araçlarda karma tiptedir. Bu bağlamda nüfusunda heterojen bir özellik gösterdiği çıkarımı yapılabilir.

Bölge sakinleri genellikle sıcakkanlı ve iyi iletişim kurma eğilimindedirler. Bu durum sosyal ağların güçlü olma ihtimalini akla getirmektedir. Ancak bölge sosyal ağların en zayıf olduğu alanlardandır. Katılımcılarında %25'i ihtiyaç duyduğunda yardım talep edebileceği kimse olmadığını ifade etmiştir. Buna benzer olumlu davranışlar diğer bölgelerde olumlu duygu durum yaratan özellikler olarak dikkat çeker. Buna karşın alanda göçmenlerin fazlalığı ve terk edilmiş konutlar tedirginlik yaratan olumsuz duygu durum kaynaklarıdır. Bunlara ek olarak bölgenin büyük bölümünde hakim olan kaynağı belirsiz kötü kokuda rahatsızlık yaratıcı bir özellik olarak dikkat çeker.

Şekil 80. 162. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

4.2.7. İstiklal Mahallesi

İstiklal Mahallesi Bilecik şehir merkezinde bulunmaktadır. Mahalle 2 alt bölgeden oluşmakta olup Mart ayında iki saha çalışması yapılmıştır. Mahalleye bağlı bölgelerden biri düşük diğeri ise orta düzeyde sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahiptir.

171. Bölge

Bölge düşük sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahip olup gelişmişlik sıralamasında 23'üncü sırada yer almaktadır. Bölge düşük gelişmişliğe sahip olmasına karşın hane halkı gelirinin yüksek olduğu görülmektedir. Buna ek olarak borçluluk oranı da diğer bölgelere göre oldukça düşüktür. Bu anlamda bölgenin ekonomik açıdan gelişmiş olduğu ifade edilebilir. Bölgenin öznel gelişmişlik göstergelerine bakıldığında ise gerek kişisel eğitim gerekse kişisel sağlıktan duyulan memnuniyet oldukça yüksektir. Bir diğer öznel refah göstergesi olan mutluluk oranına ilişkin değerlerde olumlu yöndedir. Ancak hane halkı gelirinden, sağlık hizmetlerinden ve yeşil alan miktarından duyulan memnuniyet oranları oldukça düşüktür. Bu durum bölgenin sosyo-ekonomik anlamda az gelişmiş olmasının nedenidir.

171. bölge, bir kısmı Bilecik şehri merkezi iş alanı içinde yer alan bir yerdir. Bu nedenle çeşitlilik oldukça fazladır. En belirgin özelliği ise insan davranışları olup olumsuz olanlar ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle oluşan olumsuz duygu durum bölgenin en dikkat çekici özelliğidir.

“Gözlem süresince insanlar günlük işlerini yapmaya devam ediyorlardı. Gözlem ekibimize bakıp ne yapıyor bunlar cinsinden bakıp bakıp durdular. Hatta bazıları ne yaptığımızı sordu. Gözlem yaptığımız alanda ben şahsım adına gerginlik hüüzün gibi duyguları yaşadım. Çünkü gözlem alanındaki insanların haliyle ne yapıyoruz diye merak ettiler ve bize sordular ne yapıyorsunuz burada diye. Sormaları gayet doğal çünkü adamın işyerine bakıp bir şeyler yazıyoruz. Ama bu soru tarzını kibar bir şekilde değil de insanı dövecekmiş gibi sinirli sinirli sordular. Bu durum bende gerginlik yarattı. Hüüzün duymamın üzülmemin sebebi ise insanların birbirine tahammüllerinin kalmadığı en ufak bir şeyde insan gibi sormak varken insanlıktan çıkarak yaptıkları konuşma idi. Biz hangi ara bu duruma geldik acaba. Şehirdeki insanlar çok gerginler” (G.2)

Şekil 81. 171. Bölgeye İlişkin Görünümler

Bu alanda bakkal, manav, terzi, market, çeşitli amaçlarla kullanılan ofisler ve kamu kuruluşlarının sayısı oldukça fazladır. İnşa faaliyetleri de bölgenin görünümünde önemli bir yere sahiptir. Şehir merkezinde inşa edilen büyük meydan ve çok katlı otopark bu çalışmalar içinde en kapsamlı olanlarıdır. Ayrıca kentsel dönüşüm faaliyetleri nedeniyle de eski konutların yıkım işlemleri sürmektedir.

Şekil 82. 171. Bölgede Yer Alan Konutlar

Konutlar karma tiptedir ve yerleşme dokusu sıktır. Yeni inşa edilenler çok katlı ve ofis olarak kullanıma yönelik küçük daireler şeklindedir. Eski konutlar ise daha az katlıdır ve büyük bölümü terk edilmiş durumdadır. Ara sokakların büyük

bölümü dardır ve inşa faaliyetleri nedeniyle yolların büyük bölümü zarar görmüştür. Sokakların darlığı ve otopark alanlarının bulunmaması bu bölgede araçların kaldırımlara park edilmesine neden olmuştur. Bu durum yayalar için önemli bir sorundur. Bölge içindeki ara sokaklardan biri tamamen kahvehanelerden oluşmaktadır ki bölgenin coğrafi görünümünde erkek nüfus kadınlara göre daha egemendir. Bölgede yeşil alan bulunmaması/yetersizliği de dikkat çeken problemlerdendir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların %62'si yeşil alan miktarından, %27'si ise ulaşım hizmetlerinden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 83. 171. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

172. Bölge

Bölge orta düzey sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahiptir. Gelişmişlik sıralamasında 12'incidir. Bölge orta düzey gelişmişliğe sahip olmasına rağmen katılımcıların %44'ü kendini yoksul hissettiğini ifade etmiştir. İkamet edilen bölgenin yoksul olduğunu düşünenlerin oranı ise %50'dir. Bu anlamda yoksul olma durumuna ilişkin algının gelişmişliğin daha düşük olduğu bölgelerden de yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların mutluluk oranlarının da düşük olduğu görülmektedir. Buna ek olarak şehrin pek çok bölgesinde olduğu gibi bu bölgede de ulaşım hizmetlerinden memnuniyet oranı oldukça düşüktür.

172. bölgenin karakteristik özelliği 171'inci bölgenin aksine olumlu duygu durumudur. Bunun sebebi ise bölge sakinlerinin cana yakın, sıcakkanlı ve hoş sohbet olmalarıdır.

“Gözlem yaptığımız alana girmeden bir baktım. O zaman çok gerilmiştim. Hatta bir espri de yaptım “bizi şişlemeseler bari” demiştim. Ama kullandığım bu cümlelerin ne kadar yanlış bir cümle olduğunu gözlem alanına girince buradaki insanların sıcakkanlılığı hoş sohbetleri ile cana yakınlığı ile anladım. Şehir merkezindeki insanlar bizi “neden geldiniz” sorusu ile buradaki insanlar ise “hoş geldiniz” kelimesi ile karşıladılar. Huzur verici bir alan. Hala komşuluk ilişkilerinin, insanlığın kaldığı bir alan. Bu yüzden huzur, mutluluk gibi güzel duygular hissettim” (G.2)

Şekil 84. 172. Bölgeye İlişkin Görünümler

Bir diğer belirgin özellik ise geleneksel komşuluk ilişkilerinin devam ediyor olmasıdır. Bu durum kadınlar üzerinden daha belirgindir. Bölge içinde yer alan parkta, çimlerde, kapı önlerinde oturup sohbet eden, örgü ören, fasulye kıran kadın gruplarına rastlamak mümkün. Bölgedeki kentsel dönüşüm faaliyetlerine direndiklerini ve durdurduklarını da gururla anlatıyorlar. Bu anlamda iyi gelişmiş sosyal ağların bir güç haline geldiğini de söylemek mümkündür. Sosyo-ekonomik gelişmiş bulgularına göre ise katılımcıların %53'ü ihtiyaç duyduklarında yardım talep edebilecekleri 5'ten fazla komşularının olduğunu belirtmiştir. Yardım talep edebileceğim hiç kimse yok diyenlerin oranı ise %22'dir. Bu anlamda katılımcıların önemli bölümünün de güçlü sosyal ağlarının olduğunu belirttikleri görülmektedir.

Bölgede eğimin yüksek olduğu görülür. Bu nedenle dik yokuşlar ve merdivenler bulunmaktadır. Eğimin görece fazla olduğu alanlarda yer alan konutların ise daha eski ve köhne olduğu görülmektedir. Bu alandaki evlere ulaşabilmek için mutlaka merdiven inmek ya da çıkmak gerekmektedir.

“Alana bakıldığı zaman yokuşlar fazla ve yokuşlarda bulunan evler diğerlerine göre daha yoksul görünmektedir. Bir tane ev gördüm yokuşun olduğu yere setler yaparak yokuştan faydalanıp tarım arazisi olarak kullanmışlardır” (G.2)

Konutların önemli bölümünün eski oluşu bölgede ikamet edenlerin konutlarından memnuniyet oranlarına da yansımaktadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların %59'unun konutları ile ilgili çeşitli sorun ve şikayetlerinin olduğu görülmektedir. En fazla vurgulana sorunlar ise konutların eski olması ile ısınma yetersizliğidir.

Bölgedeki yerleşme planlı olmaktan uzaktır. Konutlar genellikle az katlıdır ancak yeni inşa edilen daha çok katlılar da bulunmaktadır. Terk edilmiş olanların sayısı çok fazladır. Bu konutların dışında sevgi içerikli duvar yazıları bulunmaktadır.

“Duvar yazılarında hep aşk sözleri var bir de çıkıp anarşistlik yapmıyor” (G.2)

Şekil 85. 172. Bölgeye İlişkin Görünümler

Sokaklar çok dardır ve yollar kötü durumdadır. Bakkal gibi günlük ihtiyaçların karşılanmasına yönelik işletme sayısı azdır. Bölgede eğimin fazla

olması güzel bir manzara sunmaktadır. Her ne kadar manzaranın bir bölümünü mezarlık oluştursa da onun güzelliğini engellememektedir.

Şekil 86. 172. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

4.2.8. Ertuğrulgazi Mahallesi

Ertuğrulgazi Mahallesi, Bilecik şehrinin batısında bulunur. Mahalle 5 alt bölgeden oluşmakta olup Nisan ve Mayıs aylarında 5 saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre mahalleye bağlı üç bölge düşük, iki bölge ise orta düzey sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahiptir.

181. Bölge

Bölge sosyo-ekonomik gelişmişlikte 26'ncı sırada yer almakta olup düşük sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahiptir. Hane halkı gelirinin en düşük olduğu 14'üncü bölge 181'inci bölgedir. Katılımcıların da hane halkı gelirinden duydukları memnuniyet oldukça düşüktür. Buna göre katılımcıların %55'i hane halkı gelirinden memnun olmadığını, %25'i orta derecede memnun olduğunu, %20'si ise memnun olduğunu ifade etmiştir. Her ne kadar hane halkı gelirinden duyulan memnuniyet düşük olsa da katılımcıların %69'u kendini yoksul hissetmediğini belirtmiştir.

181'inci bölgenin belirgin bir karakteristiğinden bahsetmek mümkün değildir. Ancak bu alanda çok sayıda kamu kuruluşu bulunması en dikkat çekici

özelliğidir. Ayrıca Bilecik Devlet Hastanesinin burada olması bu nedenle eczane sayısının fazlalığı da dikkat çekmektedir. Eczanelere ek olarak kuaför, bakkal, market, fırın gibi işletmelerin sayısı da oldukça fazladır. Bölgede her ne kadar sağlık ve eğitim kurumları yoğunlukta olsa da bölge, eğitim ve sağlık hizmetlerinden duyulan memnuniyetin en düşük olduğu alanlardandır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre katılımcıların %53'ü sağlık hizmetlerinden, %49'u ise eğitim hizmetlerinden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 87. 181. Bölgedeki Konutlara İlişkin Örnekler

Bölge içinde siteler bulunmaktadır. Bu siteler yeni inşa edilmiş değildir. Bu nedenle yıpranmış bir görünüme sahiptir. Siteler dışındaki konutlar farklılık göstermektedir. Tek katlı müstakil konutlar ve çok katlı yeni binalar bir arada yer almaktadır. Öğrenci veya bekarların kullanımına yönelik küçük daireli konutlar yerine ailelerin kullanımına yönelik büyük daireler bulunmaktadır.

Şekil 88. 181. Bölgeye İlişkin Görünümler

Bölge gözlem notlarında hem çok sakin hem çok hareketli şeklinde anlatılır. Özellikle şehir merkezine yakın alanda insan ve araç hareketliliği ile bunlara bağlı gürültü çok fazla olup olumsuz duygu durum kaynağıdır. Buna karşın bu alandan uzaklaştıkça daha sakin bir görünümle karşılaşılır. Bu alanda da eğimin fazla olduğu yerler bulunmaktadır. Sokaklar ise kimi yer de dar kimisinde daha planlı ve geniştir.

Bölgede güçlü bir sosyal ağın varlığından söz etmek mümkün değildir. Katılımcıların %22'si ihtiyaç duyduklarında yardım talep edebilecekleri hiç kimse olmadığını ifade etmiştir. Yardım talep edebileceği 1-3 kişi olduğunu belirtenlerin oranı %25, 5'ten fazla olduğunu ifade edenlerin oranı ise %49'dur.

Şekil 89. 181. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

182. Bölge

182. Bölgenin en dikkat çekici özelliği gözlemcilerde belirgin bir gelişmişlik algısı uyandırmasıdır. Bunun nedeni ise bölgede lüks sitelerin ve villa tipi konutların varlığıdır. Siteler genellikle çok katlı ve lüks görünümündedir. Gözlem süresince yapılan sohbetlerde de bu alanda ekonomik durumları iyi olan kişilerin yaşadığı ifade edilmiştir. Buna karşın sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre bölge düşük gelişmişliğe sahip olup 24'üncü sırada yer almaktadır. Bölge düşük gelişmişliğe sahip olmakla birlikte katılımcıların yalnızca %19'u kendini yoksul hissettiğini ifade etmiştir. Kendini yoksul hissetmeyenlerin oranı ise %81'dir.

Bölgenin ekonomik gelişmişliği oldukça yüksektir ki hane halkı gelirinin en yüksek olduğu bölgelerdendir. Buna karşın gelirden duyulan memnuniyet düşüktür. Gelirden duyulan memnuniyetsizliğe ek olarak bölgede ikamet eden katılımcıların kişisel sağlık ile yeşil alan miktarından duydukları memnuniyette düşüktür.

Bölgede yer alan sitelerde yer alan araçlarda benzer özelliktedir. Villa tipli konutların olduğu alan temizliği ile karakterize edilmekte olup konutların balkonlarındaki çiçekler de coğrafi görünümün belirgin unsurlarıdır. Bölge çok sakinidir. Günlük yaşamda insanlar çok az görünür durumdadır.

Şekil 90. 182. Bölgeye İlişkin Görünümler

“Gerçekten de bu bölgeye gelmeden önce diğer gezdiğim mahallelerin yoksul olmadıklarını ve maddi durumlarının iyi olduğunu düşünüyordum. Ancak bu mahalleyi gördükten sonra en azından şunu söyleyebilirim ki Bilecik’te zengin denilebilecek insanların burada oturduklarını söyleyebilirim” (G.13)

Şekil 91. 182. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

183. Bölge

183'üncü bölge orta düzey gelişmişliğe sahiptir. Bölge gelişmişlikte 17'inci sırada yer almaktadır. Bölge kendini yoksul hissetme oranının en az olduğu alanlardandır. Katılımcıların yalnızca %11'i kendini yoksul hissetmektedir. Yaşadığı bölgenin yoksul olduğunu düşünenlerin oranı ise %8'dir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre bölge hane halkı geliri

sıralamasında 19'uncu sırada yer almaktadır. Buna karşın borçluluk miktarının en fazla olduğu dördüncü bölgedir. Buna göre ekonomik gelişmişliğin düşük olduğunu ifade etmek mümkündür.

183. bölgenin coğrafi görünümünde dikkat çeken özellik kent içinde sürdürülen tarımsal faaliyetlerdir. Yetiştirilen ürünler günlük tüketime yönelik kuru ve taze soğan, maydanoz, tere vb. sebzelerdir. Her ne kadar bu faaliyetler bölge içinde çok yaygın olmasa da bu faaliyetin bu bölgede yapıyor oluşu durumu ayırt edici kılmaktadır.

Şekil 92. 183. Bölgede Tarımsal Üretim Yapılan Alanlar

Bu bölge de şehrin yeni gelişen alanlarındadır. Bu nedenle inşaa faaliyetleri yaygındır. Yeni kurulan bir yerleşim alanı olması nedeniyle de konutlar iyi durumdadır. Kat sayıları çok yüksek değildir. Konutların büyük bölümünün nitelikli olması nedeniyle katılımcıların %68'i konutları ile ilgili herhangi bir sorun yaşamadığını ifade etmiştir.

Şekil 93. 183. Bölgedeki Konutlara İlişkin Örnekler

183'üncü bölgede eğim şehrin geri kalanına görece daha azdır ve sokaklar da çok daha geniştir. Buna karşın inşa faaliyetleri nedeniyle yollar bozulmuş durumdadır. Ayrıca bölge çok sakin ve temiz olarak karakterize edilmektedir. Bölgeye ilişkin gözlem notlarından faydalanılarak hazırlanan kelime bulutuna göre en fazla tekrarlanan kelimelerden biri araçtır. Bu durum araç sahipliğinin fazla olmasının bir göstergesi olabilir. Ancak katılımcıların %43'ü araç sahibi olmadığını ifade etmiştir.

Şekil 94. 183. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

184. Bölge

Bölge orta düzey gelişmişliğe sahip olup 9'uncu sırada yer almaktadır. Katılımcıların da %80'i kendini yoksul hissetmediğini ifade etmiştir. İkamet edilen bölgenin yoksul olmadığını düşünenlerin oranı ise %83'tür.

184. bölgenin karakteristik özelliği alanda yaşayan yabancı göçmen sayısının fazlalığıdır. Gözlem sırasındaki sohbetlerden göçmenlerin Afganistanlı olduğu öğrenilmiştir. Göçmenler içinde coğrafi görünümde önemli yer sahibi olanlar ise çocuklardır. Kalabalık gruplar halinde sokaklarda olan bu çocuklara ek olarak hayvanlarını otlatan bir göçmen çocukla da karşılaşmıştır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların %50'si hanedeki çocuk sayısının 3 ve daha fazla olduğunu ifade etmiştir. Buna göre gözlem bulguları sosyo-ekonomik gelişmişlik bulguları ile uyumludur.

“Afgan ailelerin yaşadığı evler ve onların önünde oynayan çocuklar hemen fark edilir. Üstleri başları biraz daha eskimiş ve vücut tenleriyle hemen belli ederler kendilerini, oysa bir gülüşleri vardır huzur verirler insana”(G.19)

Bölgede komşuluk ilişkilerinin iyi olduğunu söylemek mümkündür. Şehrin diğer alanlarındakine benzer şekilde köşe başlarında, bahçelerinde sohbet eden, çay içen kadın gruplarına rastlanılabilir. Bu kişilerin giyim kuşamı ise geleneksel olarak kabul edilebilir. Katılımcıların da %61’i ihtiyaç duyduklarında yardım talep edebilecekleri 5 veya daha fazla komşusu olduğunu belirtmiştir.

Gözlem notlarında da ifade edildiği üzere 184. Bölge gözlemcilerde kırsal alan izlenimi uyandırmaktadır. İyi gelişmiş sosyal ağların varlığı ve bunun gözlemciler tarafından deneyimlenmesi de olumlu duygu durum yaratan özellik olarak dikkat çeker.

Mahalle içindeki diğer bölgeler temiz olmakla birlikte bu alanda aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bölgenin yakın çevresinde hayvancılık yapılıyor olması en önemli kirlilik kaynağıdır. Konut özelliklerine bakılacak olursa çok yüksek katlı olanlar bu alanda bulunmamaktadır. Genellikle az katlı konutlardan oluşan bu bölgede boş arazi de fazla olduğundan yerleşme dokusunun seyrek olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle alanın sakinliği de ön plana çıkar.

Şekil 95. 184. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

185. Bölge

Bölge düşük sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahip olup 20'inci sırada bulunmaktadır. Ekonomik gelişmişlik göstergelerinden olan hane halkı gelirine bakıldığında bölgenin en düşük 7'inci gelir seviyesine sahip olduğu görülmektedir. Gelir seviyesi oldukça düşük olmakla birlikte hane halkı gelirinden duyulan memnuniyette bölge 17'inci sırada bulunmaktadır. Bir başka ekonomik gelişmişlik göstergesi olan borçluluk oranına da bakıldığında bölgenin en düşük borç miktarına sahip olanlardan olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine bakıldığında bölgede sahip olunan çocuk sayısının az olduğu görülür. Bu bağlamda hane halkı büyüklüğünün de düşük olduğunu ifade etmek mümkündür. Öznel refaha ilişkin en belirgin yetersizlik kişisel eğitimden duyulan memnuniyet oranlarında görülmektedir. Katılımcıların %32'si eğitim seviyelerinden memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

185. bölgenin özgün bir özelliğinden söz etmek mümkün değildir. Bu alan da çeşitliliği ile dikkat çeker. Yeni konutlar ve eski konutlar bir arada bulunur. Yeni olanlar hastaneye yakın alanlarda yoğunlaşır. Yine bu alanlarda inşa faaliyetleri de devam etmektedir. Buna karşın yerleşme dokusu seyrekdir. Genel anlamda hareketli bir bölgedir.

Konutlarda olduğu gibi araçlarda da farklı niteliklere sahip olanlar bir arada bulunur. Eğitim bölge genelinde azdır ancak yüksek olduğu yerler de bulunmaktadır. Bu özellikler bir araya geldiğinde bölge de yaşayanların da sosyo-ekonomik anlamda farklı karakteristik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Şekil 96. 185. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

4.2.9. Osmangazi Mahallesi

Mahalleye bağlı iki bölge bulunmaktadır. Her iki bölgede sosyo-ekonomik anlamda orta düzey gelişmişliğe sahiptir.

191. Bölge

Bölge orta düzey gelişmişliğe sahiptir. Gelişmişlikte 14'üncü sırada yer almaktadır. Katılımcılarında %90'ı kendinin, %89'u ise ikamet ettiği bölgenin yoksul olmadığını ifade etmiştir. Bölge hane halkı gelirinin en yüksek olduğu 4'üncü bölgedir. Buna karşın hane halkı gelirinden memnuniyet oranı oldukça düşüktür.

191. Bölge yerleşmenin seyrek olduğu bir alandır. Yalnızca siteler bulunmaktadır. Bu nedenle konutlar türdeştir. Bu alanda yer alan siteler iki katlı olup villa tipidir. Bu nedenle lüks olarak değerlendirilebilir. Nitelikli konutların varlığı ise bölgede yaşayan insanların sosyo-ekonomik anlamda iyi durumda olduğu yorumunun yapılmasına neden olmuştur. Bunun dışında sakinlik bölgenin dikkat çekici özelliklerinden biri olup güzel bir manzaraya sahip olduğu ifade edilebilir. Bölgede güçlü bir sosyal ağın varlığında da söz etmek mümkündür. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre katılımcıların tamamı ihtiyaç duyduğunda yardım talep edebileceği 5'ten fazla komşusu olduğunu belirtmiştir.

Şekil 97. 191. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

192. Bölge

192. Bölge Bilecik TOKİ konutlarının bulunduğu alandır. Bu nedenle konutlar türdeşdir. Konutlara benzer şekilde sokaklar da birbirine benzemektedir. Bu bölge eğimin fazla olduğu bir alandır. O nedenle günlük yaşam oldukça yorucudur.

191. bölgedeki gelişmişlik algısı bu bölgede bulunmamaktadır. Bununla birlikte insanların yoksul veya zengin oluşuna dair çıkarımda bulunmaya imkan verecek herhangi bir özellik de bulunmamaktadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre ise bölge orta düzey gelişmişliğe sahiptir. Gelişmişlikte 11'inci sırada bulunmaktadır. Bölge hane halkı gelirinde 7'inci sırada bulunmakta olup kişi başına düşen gelirin yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Buna karşın 181'inci bölgeye benzer şekilde gelirden duyulan memnuniyet oranı düşüktür. Bölge orta düzey gelişmişlik seviyesine sahip olmasına rağmen katılımcıların %76'sı kendini yoksul hissettiğini belirtmiştir. İkamet edilen bölgenin yoksul olduğunu düşünenlerin oranı ise %80'dir.

Öznel refaha ilişkin göstergelerden olan kamusal hizmetlerden memnuniyetin bölgede düşük olduğu görülmektedir. Bunların başında da ulaşım gelmektedir. Bölge ulaşım hizmetlerinden duyulan memnuniyetin en düşük olduğu 6'ncı bölge durumundadır. Buna ek olarak eğitim hizmetlerinden duyulan memnuniyet oranı da düşüktür.

Günlük yaşamda kadınlar coğrafi görünümün önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bunun oluşmasında şehirdeki kadınlar kahvesinin bu alanda bulunması önemli bir etkidir.

Şekil 98. 192. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

4.2.10. İstasyon Mahallesi

İstasyon Mahallesi, Bilecik şehrinin güneyinde yer almaktadır. Mahalle, 2 alt bölgeden oluşmakta olup Mayıs ayında 2 saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre her ki bölge de çok düşük gelişmişliğe sahiptir.

201. Bölge

Bölge çok düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesine sahip olup gelişmişlik sıralamasında 35 bölge içinde 33'üncü sırada bulunmaktadır. 201'inci bölge borçluluk oranının en fazla olduğu üçüncü bölge durumundadır. Hane halkı geliri de şehrin geneline göre düşüktür. Katılımcıların da %82 kendisini yoksul hissettiğini ifade etmiştir.

Bölgenin çok düşük gelişmişliğine ilişkin en dikkat çekici değişken öznel refah göstergelerinden olan mutluluk düzeyidir. Çünkü burası aynı zamanda şehrin en mutsuz bölgesidir. Bölgede ikamet eden katılımcıların %64'ü mutsuz olduğunu ifade etmiştir. Orta derecede mutlu olanların oranı %18 ve mutlu olanların oranının %18 olduğu görülmektedir. Mutluluk oranına ek olarak bölge kişisel sağlıktan duyulan memnuniyetin en düşük olduğu ikinci alandır. Kişisel sağlığından memnun olmayanlar katılımcıların %27'sini oluşturmaktadır.

İstasyon Mahallesi, Bilecik'in en eski mahallelerindedir. Mahalle ismini burada bulunan tren istasyonundan almaktadır. 201. Bölgenin en belirgin özelliği bitki örtüsüdür. Orhangazi mahallesine benzer şekilde hem doğal bitki örtüsü, hem de bahçelerdeki çiçek ve meyve ağaçları olumlu duygu durum yaratıcı unsurlar olarak dikkat çeker.

Bu alanda yer alan konutlar genellikle az katlıdır ancak Orhangazi Mahallesi ya da 202. Bölgede olduğu gibi tamamı tek katlı olanlardan oluşmamaktadır ve konutlar genellikle yıpranmış bir görünüme sahiptir. Eski konutların sayıca fazlalığı da bir yoksulluk göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Her ne kadar konutlar eski ve çeşitli sorunlar sahip olarak tasvir edilse de katılımcıların %82'si konutları ile ilgili herhangi bir şikayetlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Bölgenin Bilecik-Eskişehir karayoluna yakın alanlarında inşa faaliyetleri olup yenilenen ya da yeni inşa edilen yapıları da görmek mümkündür. Bu nedenle hafriyat araçları ve inşaat ekipmanları da alanın bazı kısımlarında coğrafi görünümün bileşenleri olarak kendilerine yer bulmaktadır.

Şekil 99 201. Bölgeden Geçen Dalakdere

Eski konutlar genellikle bahçelidir. Bu alanlarda hem ürün hem de kümes hayvanları yetiştiriciliği devam etmektedir. Bölge sakinleri şehir merkezinde yaşayan insanlara göre çok daha sıcakkanlı olarak tasvir edilmektedir. Bu olumlu davranışlar olumlu duygu durumların ortaya çıkışını sağlamaktadır.

“Bulduğumuz alanda insanlarla pek konuşma fırsatı bulamadık sadece bir iki kişi ile konuştuk onlarda bana cana yakın geldiler. Çünkü konuştuğum bir teyze tonton olup gayet güler yüzlüydü bu da benim mutluluk hissini duymamı sağladı” (G.2)

Şekil 100. 201. Bölgeye İlişkin Görünümler

Alanda yollar oldukça kötü durumdadır. Bu durumdan bölge sakinleri oldukça şikayetçi durumdadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de bölge ulaşım hizmetlerinden duyulan memnuniyetin en düşük olduğu üçüncü bölgedir. Ulaşım hizmetlerinden memnun olmayanlar katılımcıların %45’ini oluşturmaktadır. 201. bölgede ayrıca insanların rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik herhangi bir yer bulunmamaktadır. Bu da bir şikayet nedeni olarak dikkat çeker. Yeşil alan miktarından memnun olmadığını ifade eden katılımcıların oranı da %91’dir. Yerleşme bir vadi içinde kurulmuş olması itibariyle morfolojik özellikleri de dikkat çekicidir ki 202. Bölgeden Dalakdere ile ayrılmaktadır. Alanın içinden geçen dere toponomik özellikleri de etkilemiş Dalakdere 1, Dalakdere 2 gibi sokak isimlerinin oluşmasını sağlamıştır.

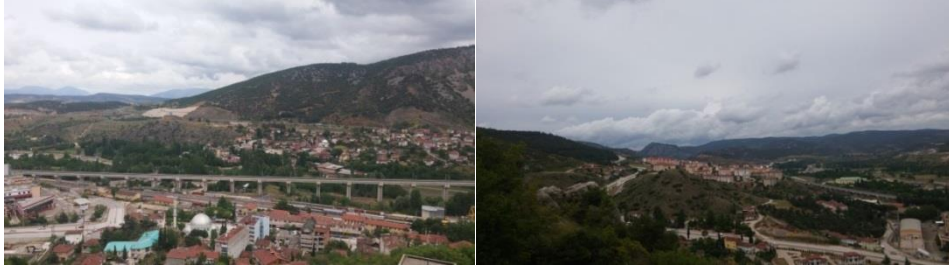

Şekil 101. 201. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

202. Bölge

Bölge çok düşük sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahiptir. Gelişmişlik sıralamasında ise 30'uncudur. Bölgede ikamet eden katılımcılarında %79'u kendini yoksul hissettiğini ifade etmiştir. 202'inci bölge sosyo-ekonomik anlamda komşusu 201'inci bölgeden görece gelişmiş olmakla birlikte hane halkı geliri ona göre daha düşüktür. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre burası şehrin en düşük gelire sahip ikinci bölgesi durumundadır. Bu bağlamda hane halkı gelirinden memnun olmayanların oranının da %43 olduğu görülmektedir.

202'inci bölge 201'inci Bölgeden Dalakdere ile ayrılır. Karakteristik özelliği ise bölge sakinlerinin davranışlarıdır. Bu davranışların tamamı olumlu yöndedir. Hayat hikayesini anlatanlar, su faturası henüz gelmediği için gözlem yapanları fatura yazan kişi sanan ve beraberinde gelen sohbet ve benzer sohbetler bu davranışlardan bazılarıdır. Bölge sakinlerinin sıcakkanlı yaklaşımları olumlu duygu durum kaynağı olarak dikkat çeker. Ayrıca bölgenin doğası ve sakinliği de olumlu duygu durum kaynaklarıdır.

Şekil 102. 202. Bölgede Manzara

202. bölgede eğim 201. Bölgeye göre çok daha fazladır. Bu nedenle bazı evlere ve evler arası ulaşım merdivenler aracılığıyla sağlanmaktadır. Konutların büyük bölümü eskidir. Kerpiç kullanılarak inşa edilmiş olanların sayısı da fazladır. Diğer bölgede olduğu gibi bu durum bir yoksulluk göstergesi olarak yorumlanmıştır. Buna karşın katılımcıların %64'ü konutlarından memnun olduğunu ifade etmiştir.

Bölgede yer alan yollar asfalt değil kaldırım taşları kullanılarak yapılmıştır ve bunlarda bozuk durumdadır. Yaya kaldırımı hiçbir sokakta bulunmamaktadır. Orhangazi Mahallesinde olduğu gibi burada da doğalgaz hattı bulunmamaktadır. Altyapı yetersizliğine ek olarak çöp konteynerlerinin de az oluşu kamusal hizmetlerde de yetersizlikler olduğunu göstermektedir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre ise kamusal hizmetlerden belirgin bir memnuniyetsiz tespit edilememiştir. Ana yoldan uzaklaşıp bölgenin iç kesimlerine gidildikçe eğim artmaktadır. Bu durum manzara açısından büyük avantaj sunmaktadır.

“Tepede mağara vardı bulmak için düşmeyi de göze alarak kayalıklara çıktık fakat mağarayı bulamadık. Yorulduğumuz için bir süre kayalıklarda oturup dinlendik ve manzarayı seyrettik. Manzarası çok güzeldi ve kalkmak pek içimizden geçmedi. Çevreden yüksek olan yerler dinginlik ve huzur verir bana bugünde öyle oldu”(G.3)

Ev: 10
İnsan: 10
Sokak: 6
Tepe: 6
Kadın: 4
Şehir: 4
İşçi: 3
Emekli: 3
Parke: 3
Kötü: 3
Yoksul: 3
Meyve: 3
Eski: 3
Büyük: 2
Yüksek: 2
Araba: 2
Duvar: 2

Şehir Kötü
Büyük Sokak Tepe
Yüksek
İşçi Eski
Parke İnsan Kadın
Duvar Yoksul Emekli
Meyve Araba

Şekil 103. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

4.2.11. Orhangazi Mahallesi

Orhangazi, Bilecik şehrinin en güneyinde kalan mahalledir. Mahalle 2 alt bölgeden oluşmakta olup Nisan ayında 2 saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Mahalleye bağlı her iki bölge de düşük sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahiptir.

211. Bölge

Bölge gelişmişlikte 25'inci sırada yer almakta olup düşük sosyo-ekonomik gelişmişliğe sahiptir. Bölgede ikamet eden katılımcılarında %43'ü kendinin, %70'i ise ikamet edilen bölgenin yoksul olduğunu düşünmektedir. Hane halkı gelirine bakıldığında bölgenin en düşük gelir seviyesine sahip olduğu görülmektedir. Başka bir ifade ile gelir yoksulluğu anlamında en yoksul bölge burasıdır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların %48'i gelirlerinden memnun olduğunu, %17'si orta derecede memnun olduğunu, %35'i ise memnun olduğunu ifade etmiştir.

211. bölge şehrin içinde yer alan bir köy olarak karakterize edilebilir ki ortasında köy meydanlarına benzer bir meydan bulunmaktadır. En dikkat çekici özelliği konutlarıdır. Bu alandaki konutların tamamı müstakil ve tek katlıdır. Aynı şekilde evlerin tamamının bahçesi bulunmaktadır. Bahçeler yüksek duvarlarla çevrilmiştir ve evler genellikle yükseltilmiştir.

Konutların bahçelerinde tarımsal üretim sürdürülmektedir. Konutların bazısı yenilenmiştir ancak büyük bölümü yıpranmış durumdadır ki terk edilmiş olanlarına da sıkça rastlanmaktadır. Kerpiç kullanımı da yaygındır. Eski konutlara ek olarak bölgede yeni inşa edilmiş nitelikli olarak kabul edilebilecek yalnızca iki ev bulunmaktadır. Katılımcılarında %83'ü konutları ile ilgili çeşitli sorunlarının olduğunu ifade etmiştir. Bu sorunlardan en dikkat çekenleri konutların eski olması ile ısınma yetersizliğidir.

Şekil 104. 211. Bölgede Yer Alan Konutlar

Bu alan, şehirde eğimin az olduğu yerlerdendir. Buna rağmen planlı bir yerleşme süreci geçirmediğinden sokaklar dardır ve çıkmaz sokaklar bulunmaktadır. Bu bölgenin kuzeyinde ana kaya yüzeylemiş olup bu durum bölgeye doğalgaz altyapısının getirilememesine neden olmaktadır. Bu nedenle konutlarda enerji kaynağı olarak kömür kullanılmaktadır. Sıcak su ihtiyacı ise çatılardaki su ısıtma üniteleri aracılığıyla karşılanmaktadır ki neredeyse her evde bunlardan bulunmaktadır. Bölge de doğalgazın bulunmaması özellikle genç nüfus açısından önemli bir eksiklik olarak kabul edilmekte olduğu gözlem sırasında yapılan sohbetlerde öğrenilmiştir. Bu nedenle özellikle yeni evlenen çiftler ve gençler tarafından bu mahalle tercih edilmemektedir. Gençlerin şehir merkezine göç etmesi nedeniyle de bölgede yaşayanların büyük bölümünün yaşlılar

olduğunu söylemek mümkündür. Bölgede ikamet eden katılımcıların önemli bölümü kişisel sağlık ve eğitimlerinden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. Buna ek olarak mutluluk oranları da düşüktür.

Şekil 105. 211. Bölgedeki Sokaklar

Şekil 106. 211. Bölgeye İlişkin Görünümler

Bölge sakinleri arasında sosyal ağlar oldukça kuvvetlidir. Her köşe başında merdivenlerde veya çardak benzeri yerlerde sohbet eden gruplarla karşılaşmaktadır. Genel anlamda sessiz sakin bir bölge olarak yorumlanabilir. Bitki örtüsü oldukça gürdür. Öyle ki bu nedenle konutların çoğu uzaktan fark edilememektedir. Bölge de günümüzde kullanılmayan bir de okul bulunmaktadır. Bu okulun bahçesi kümes hayvanları yetiştirmek için kullanılmaktadır.

Şekil 108. 212. Bölgeye İlişkin Görünümler

Şekil 109. 212. Bölgede Yer Alan Konut Örnekleri

211. bölgeden farkı ise bu alanda bitki örtüsünün çok daha gür olmasıdır. Yalnızca doğal bitki örtüsü değil insan eliyle yaratılan ağırlıklı meyve ağaçlarından ve çiçeklerden oluşan görünüm önemli bir olumlu duygu durum kaynağıdır. Bu iki bölgede hem kullanılan enerji hem de ulaşım ve eğitim gibi çeşitli kamusal hizmetlerin yetersizliği en belirgin sorunlardandır. 211. Bölgede bu konuda herhangi bir şikayet dikkat çekmemişken bu bölgede karşılaşılan sakinlerin hepsi yerel yönetimin hizmet arzındaki eksikliklerinden şikayetçi durumdadır. Her ne kadar gözlemler sırasında yapılan sohbetlerde kamusal hizmetlerden duyulan şikayet sıkça dile getirilse de sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularında benzer bir memnuniyetsizlik dikkat çekmemektedir. Bölgede ikamet eden katılımcıların memnuniyetlerinin düşük olduğu tek hizmet eğitimidir.

“Biraz daha ilerlediğimizde bir evin bahçe duvarının üzerini koltuk niyetiyle kullanıp üzerine oturmuş üç teyze ve genç bir erkek çocuk gördük onlara doğru ilerledik. Bu teyzeler çok samimi bir şekilde bizi karşılayarak burada ne yaptığımızı merak edercesine

hoş geldiniz deyip sohbet ettiler bizimle. Mahallelerini çok sevdiklerini her tarafın yemyeşil olduğunu söyleyen bu teyzeler belediyenin mahalle için gerekli çalışmaları yapmadığını bu yüzden mahallelerinin gelişmediğini yoksul kaldığını dile getirerek mahalleleri için bir şeyler yapılmasını istediklerini söylediler” (G.17)

Şekil 110. 212. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

4.2.12 Pelitözü Mahallesi

Pelitözü Mahallesi, Bilecik şehrinin kuzeyinde yer almaktadır. Geçmişte köy statüsünde iken 2017 yılında mahalle olmuştur. Resmi mahalle statüsünü ise 2019 yılında alacaktır. Mahalle 1 bölgeden oluşmakta olup Mayıs ayında 1 saha çalışması yapılmıştır. Bölge sosyo-ekonomik anlamda orta derecede gelişmişliğe sahiptir.

221. Bölge

Bölge sosyo-ekonomik gelişmişlikte 8'inci sırada yer almaktadır. Bu durum gelişmişlik algısına da yansımaktadır. Katılımcıların tamamı ne kendilerinin ne de ikamet ettikleri bölgenin yoksul olmadığını düşünmektedirler.

Mahallenin en belirgin özelliği gözlemcilerde uyandırdığı olumlu duygu durumudur. Olumlu duygular bölge sakinlerinin davranışları sonucu ortaya çıkmaktadır. Gözlem süresince insanların yardımcı olmaya çalışmaları, sohbet edip mahalle hakkında bilgilerini aktarmaları, çay ikram etmeleri bu

davranışlardan bazılarıdır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de 221'inci bölge sosyal ağların en güçlü olduğu alandır. Katılımcıların %81'i ihtiyaç duyduğunda yardım talebinde bulunabileceği 10'dan fazla komşusunun olduğunu ifade etmiştir. Yardım talep edebileceği kişi sayısının 5-10 arasında olduğunu belirtenlerin oranı ise %19'dur.

Bu mahalle yakın tarihe kadar köy statüsünde olduğundan şehir yerine belirgin bir köy hayatı göze çarpar. Her ne kadar insanların giyim kuşamı geleneksellikten uzak olsa da ekonomik faaliyetleri, konutları, günlük ritüelleri kır yaşamı ile uyumludur. Mahallede evlerin büyük bölümü az katlı ve bahçelidir. Yapı malzemesi olarak kerpiç kullanımı oldukça yaygındır. Çatılarda ise genellikle kiremit kullanılmakla birlikte metal kullanımı da dikkat çeker.

Şekil 111. 221. Bölgeye İlişkin Görünümler

Mahallede yerli olmayan nüfusun sayısı oldukça fazladır. Bunların büyük bölümü maden ocakları ve yakın çevredeki fabrikalarda çalışmak için gelen göçmenlerdir. Maden ocaklarında çalışanların büyük bölümü Sinoplu olanlardır. Ayrıca Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden gelen ve hayvancılıkla uğraşanlar da bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların %48'ini doğum yeri Bilecik olanlar oluşturmakta olup diğer büyük grupları doğum yeri Sinop, Van ve Sakarya olanlar oluşturmaktadır.

Konutların bahçelerinin tamamında hane içi tüketime yönelik ürün yetiştirilmektedir. Kümes hayvanları da yetiştirilmekte olup buna ek olarak küçük ve büyükbaş hayvancılık da yapılmaktadır. Bu mahalle Organize Sanayi Bölgesine çok yakındır. Geçmişte insanların temel ekonomik faaliyeti tarım ve hayvancılık iken günümüzde sanayinin daha fazla ön plana çıktığı gözlem sırasındaki sohbetlerde öğrenilmiştir. Ayrıca mahalle sakinlerinin büyük bölümünün çiftçi emeklisi ve işçi oldukları da elde edilen bilgilerdendir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de katılımcıların %52'sini işçiler, %14'ünü çiftçiler, %10'unu ise emekliler oluşturmaktadır.

Bölgede kamusal hizmetlerin yetersiz olduğunu söylemek yanlış olmaz. Çünkü mahalledeki çöp konteynerlerinin sayısı oldukça azdır ve haftada yalnızca 2-3 kez çöpler toplanmaktadır. Benzer şekilde mahallede yer alan sağlık ocağı da haftanın yalnızca 1 günü hizmet vermektedir. Kamusal hizmetlerde bölgede gözlemlenen yetersizliklere karşın katılımcıların kamusal hizmetlerden memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Şekil 112. 221. Bölgede Tarım ve Hayvancılık Faaliyetleri

Mahallenin ortasında bir köy kahvesi bulunmaktadır. Burası mahallenin erkeklerinin vakit geçirmesine yönelik en önemli sosyal faaliyet yeridir. Bölgede Pelitözü Göleti yer almaktadır ki bu şehrin tamamı için en büyük rekreasyon alanıdır. Gölet yolunun ve Yenişehir-Bilecik yolunun mahallenin içinden geçmesi de araç hareketliliğini arttırmaktadır. Bu hareketlilik dışında oldukça sakin bir

yerdir. Mahalle sakinlerinin ise motosiklet kullanımı araç kullanımı kadar yaygındır.

Köy: 52
İnsan: 10
Şehir: 9
Tarım: 9
Mermer: 8
Aile: 7
Fabrika: 6
Oyun: 6
Küçük: 5
Yoksul: 5
Erkek: 5
Çocuk: 5
Bahçe: 4
Yol: 4
Yaşlı: 4
Yol: 3
İşçi: 3
Sosyal: 3

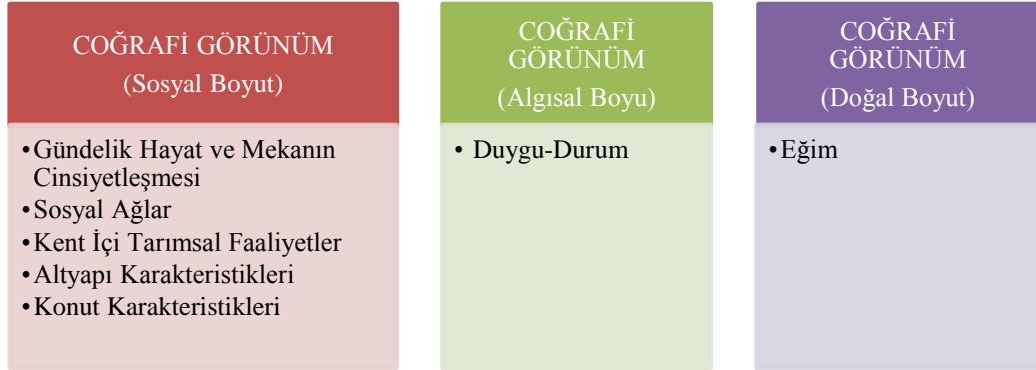
Şekil 113. 221. Bölge Gözlem Notlarına İlişkin Kelime Bulutu

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

5.1. Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik ve Coğrafi Görünüm İlişkisi

Ünlü coğrafyacı Elisee Reclus (2016) her kentin kendine özgün kişiliği, kendi hayatı, çehresi olduğunu ve bazılarının trajik ve hüzünlü, bazılarının canlı ve neşeli olduğunu söyler. Buna ek olarak kent yalnızca özgün bir bütün değil, her biri özgün olan parçaların toplamıdır ifadesiyle de kentin kendi içinde de karmaşıklığı barındırdığını ifade eder (Reclus, 2016). Başka bir deyişle aslında her kent hikaye içinde hikayedir. Bilecik de küçük bir şehir olmakla birlikte kendi içinde bir hikayesi vardır ve coğrafi görünümü önemli çeşitlik arz eder. Bilecik şehrinde sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları tarafından üretilen ve onu üreten coğrafi görünümün 7 bileşeni olduğu belirlenmiştir. Bunlardan 5'i coğrafi görünümün sosyal boyutu, 1'i algısal boyutu, 1'i de doğal boyutu ile ilgilidir (Şekil 119).

Şekil 114. Bilecik Şehrinde Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Farklılıkları Tarafından Üretilen ve Onu Üreten Coğrafi Görünüm Bileşenleri

Buna göre sosyo-ekonomik anlamda gelişmiş ve az gelişmiş özelliklerin coğrafi görünümüne ilişkin tanıtıcı özellikleri Şekil 115'te görmek mümkündür.

Gelişmiş Bölgeler

Mekan ve Gündelik Hayatın Maskülenleşmesi

Zayıf Sosyal Ağlar

Kent İçi Tarım Faaliyetleri Yapılmamakta

Güçlü Altyapı

Yeni ve Nitelikli Konutlar

Olumsuz Duygu-Durum

Eğimin Az Olması

Az gelişmiş Bölgeler

Mekan ve Gündelik Hayatın Feminleşmesi

Güçlü Sosyal Ağlar

Kent İçi Tarım Faaliyetleri Yapılmakta

Altyapı Yetersizlikleri

Köhne ve Terkedilmiş Konutlar

Olumlu Duygu-Durum

Eğimin Fazla Olması

Şekil 115. Sosyo-Ekonomik Coğrafi Görünümün Karakteristikleri

5.1.1. Gündelik Hayat ve Mekanın Cinsiyetleşmesi

Sahiplenme kadınlara yakışır ve kadınlardan gelecektir (Lefebvre, 2015: 380)

Araştırma bulgularına göre çalışma alanında mekanın cinsiyetleştiğini söylemek mümkündür. Bu bulgu görünür durumdaki iki zıtlık üzerine temellenir. Birincisi gözlem notlarında merkezi iş alanı ve yakın çevresinin erkeklerle ilişkili, şehrin periferisinde yer alan mahallelerin ise kadınlarla ilişkili söylem ve sembollerle tasvir edilmesidir. İkinci zıtlık ise kamusal mekanın erkekler ve özel mekanın kadınlar tarafından kullanımı şeklinde görünür hale gelmektedir. Mekanın tasvirinde kullanılan söylem ve semboller aracılığıyla mekan bir anlamda cinsiyetle ilişkilendirilerek damgalanmakta böylelikle cinsiyet, çalışma alanında sosyo-ekonomik gelişmişlikle ilgili olarak coğrafi görünümünün önemli bir bileşeni haline gelmektedir.

Kamusal ve özel mekan ayırımına ilişkin tartışmalar oldukça eskiye gider. Bu ayırım uzun süre kamusalın iktidar, güç, sınıf ve prestij platformu olması bağlamında ele alınmıştır (Kürkçüoğlu, 2014). Günümüzde ise bu tartışmalar içinde cinsiyet de önemli başlıklardan biri durumundadır. Bunun nedeni kamusal-özel ayırımının aynı zamanda kadın ve mekan etkileşiminin en somut olduğu alanlardan biri olmasıdır. Kadınların kamusal mekanla ilişkisi her daim gerilimli olmuştur (Tuncer, 2015). Çünkü kamusal mekan ve yaşam uzun süre kadınlar için bir rezalet alanı olarak tanımlanmış buna karşın erkeklere ise özgürlük alanı sunduğu anlayışı kabul görmüştür (Sennett, 2016). Toplumsal ahlak dışılığa ek olarak kamusalda kadının, toplum düzenine karşı bir tehdit olarak algılanması da bu dışlanmanın meşru kılınmasını sağlamıştır. Dolayısıyla kadınlar uzun yıllar kamusal olandan dışlanmış, hayatlarını yarı kamusal ve özel arasında geçirmeye zorlanmıştır. Çalışma alanında da kamusal mekanların erkek, özel mekanların ise kadın şeklinde cinsiyetleştigi görülmüştür. Kamusal mekanların en büyük bölümünü oluşturduğu kabul edilen sokaklar belirgin şekilde erkeklere aittir. Bu durum merkezi iş alanında açıkça görülmektedir. Erkeklerle ilişkilendirilen en belirgin sembol ise kiraathanelerdir. Şehir merkezinde tamamen kiraathanelerden oluşan ara sokaklar bulunmaktadır. Aynı şekilde Merkezi İş Alanı dışında bulunan nizamiye çevresinde de çok sayıda kiraathane bulunur ki buralarda bu işletmelerin hangi yön ve uzaklıkta bulunduğunu da belirten tabelalar görmek mümkündür. Mekanın erkeklerle ilgili olarak tasvir edildiği alanlar sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre gelişmiş bölgelere karşılık gelmektedir. Bu bölgelerden en önemlileri de şehrin en gelişmiş mahallesi olan Bahçelievler mahallesidir. Mahalleye bağlı bölgelerin tasvirinde erkekler çok daha görünürdür. Bu anlamda sosyo-ekonomik anlamda gelişmiş olan bölgelerde kamusal mekanın denetiminin erkeklerde olduğunu ifade etmek mümkündür.

Buna karşın şehrin periferisindeki alanlara gidildikçe kadınlar coğrafi görünümde çok daha görünür hale gelmektedir (Şekil 116). Ancak bu durum kadınların bu alanlardaki hem kamusal ve hem de özel mekanın egemenliğini elinde tuttuğunu göstermemektedir. Çünkü aslında kadınların işlevselleştirdiği mekanlar sadece özel ve yarı kamusal olanlardır. Bunlar içinde en belirgin olanları ise pencere kenarı, balkon, kapı önleri veya evin yakın çevresidir. Bu mekanlar,

Cantek vd. (2017) tarafından hem eve dahil hem de sokakta olmaya imkan tanıyan kurtarılmış bölgeler olarak tanımlanmaktadır. Genellikle erkeklerin işte, çocukların ise okulda olduğu saatlerde sözleşilen bu mekanlarda bir araya gelen kadın topluluklarını neredeyse şehir merkezinden uzaktaki tüm mahallelerde görmek mümkündür. Özellikle kapı önü sohbetlerinde konutların anahtarlarının genellikle kapının dışında olduğu görülmüştür. Buna ek olarak kapının açık olduğu durumlarda da bir tül kullanılarak kapı açıklığının örtüldüğü gözlemlenmiştir. Bunlar aynı zamanda Cantek vd. (2017) nin bulgularına benzer şekilde eve olan bağlılığında göstergesidir. Günün ilerleyen saatlerinde ise mekanın asıl sahipleri olan erkeklerin ifade edilen mekanları yine egemenlikleri altına aldıkları görülmektedir ki bu durum kurtarılmış bölgelere ek olarak kurtarılmış saatler ifadesinin de çalışma alanındaki bulguları ifade etmede kullanılmasına imkan tanımaktadır.

Günün belirli saatlerinde kadınlar kamusal mekanlar olan sokaklarda görünür olsalar da davranış ve giyim kuşam gibi özelliklerine bakıldığında kamusalın değil özelin kurallarına göre hareket ettikleri gözlenmiştir. Pek çoğu sokağa çıkar gibi giyinmemekte ev içi kullanılan kıyafetleri ile kamusal mekanda temsil olmaktadır. Yine pek çoğu özel mekan faaliyetleri olan halı yıkama, yemek yapma, kış hazırlıkları gibi etkinliklerini kamusal mekanda gerçekleştirmektedir. Bu anlamda kalıcı olmamakla birlikte günün daha önce ifade edilmiş olan kurtarılmış saatlerinde kamusal ve yarı kamusal mekanları yeniden sahiplenerek onu üreterek özel mekanlara dönüştürdüklerini söylemek mümkündür.

“Mahallede yaşayan insanlara baktığımızda kadınlar daha ön planda erkek o kadar fazla görmedim... Kadınlar daha çok evlerinin kapılarının önünde gruplar halinde oturuyorlardı” (142. Bölge: G3)

“Buradakiler genellikle kadın olduğu için şehir merkezindeki gibi fazla kahvehane yok. Hatta hiç görmedim diyebilirim. Şöyle bir bakınca kadınların birbirileri ile sohbet ettikleri ve sohbet ederken örgü ördükleri göze çarpmaktadır. Sohbetler parklarda ve kaldırımlarda çok daha net bir şekilde göze çarpmaktadır” (172. Bölge: G1)

“...sağlı sollu kahvehaneler bulunduğu için bu alan çok sayıda erkekle dolu ve burada insanlar vakitlerini kahvedeki oyunları oynayarak geçiriyorlar” (171. Bölge: G1)

yerin de kendine has bir karakteri vardır. Bu nedenle insanlar ve mekanlar farklılaştıkça mekana ilişkin algılarda farklılaşmaktadır. Ancak tüm bu çeşitlilik ve özgünlüklerin deneyimlenmesi sonucu ortaya bir his çıkmaktadır ki bu “yer duygusu” olarak adlandırılmaktadır. Yer duygusunu kısaca kişinin öznel deneyimleri ile yere ilişkin çevresel ve beşeri faktörlerin etkisi ile gelişen, o yere ilişkin olumlu ya da olumsuz his ya da kişilik kazandırma süreci olarak tanımlamak mümkündür. Yer duygusunun oluşumunda etkili faktörler ise yerin dokusu, rengi, çeşitliliği, sesi, sıcaklığı gibi fiziki faktörler ile (Steele, 1981) tarihsel ve sosyal anlamda ele alındığında, anılar, sosyal değer ve tutumlar, entelektüel geçmiş ile bireylerin cinsiyet, ırk, kültür gibi özelliklerdir (Cosgrove, 2012).

Yer duygusu çalışma alanında da coğrafi görünümün en önemli bileşenlerinden biri durumundadır. Sosyo-ekonomik anlamda gelişmiş olan bölgelerde yere ilişkin duygu olumsuzdur. Buna karşın azgelişmiş bölgelerde ise duygunun yönü olumludur. Başka bir ifade ile şehrin az gelişmiş alanlarının indirgemeci bir yaklaşımla insanlarda olumlu duygu-durum yarattığını söylemek mümkündür.

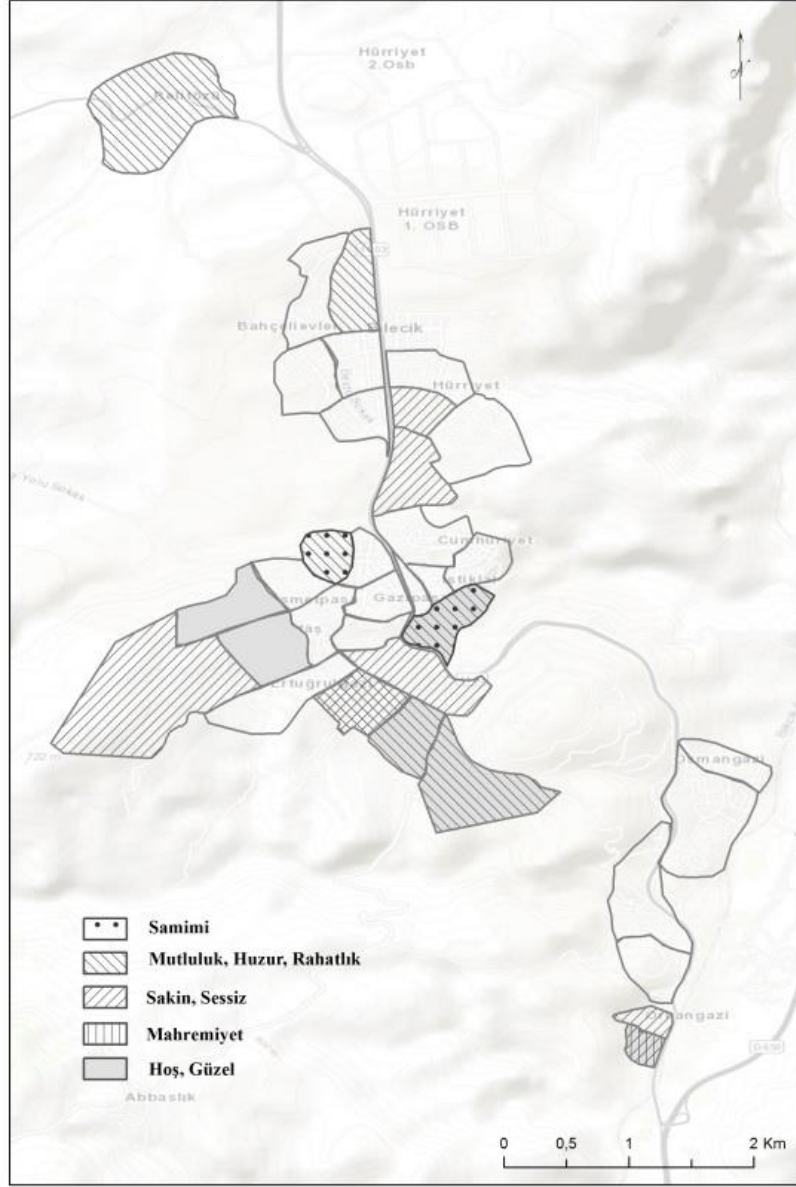
Duygu durumun gelişmişlikle ilişkili olarak farklılaşmasında ilişkili çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bunlar manzara, sosyal ağlar, geçmiş anı ve deneyimler ile bölgede ikamet eden bireylerin gözlem süresince olan davranışlarıdır.

Sosyo-ekonomik anlamda şehrin gelişmiş bölgelerinde sosyal ağlar azgelişmiş bölgelere göre daha zayıftır. Komşuluk ilişkilerinin zayıf olması şeklinde görünür hale gelen bu durum gözlemciler üzerinde olumsuz bir etki bırakarak yere ilişkin olumsuz hislerin oluşmasında etkili olmuştur. Gelişmiş bölgelerde olumsuz duyguların ortaya çıkmasında etkili bir diğer faktör bölge halkının gözlemcilere ve bir etkinlik olarak gözleme yönelik olumsuz ve eleştirel tutumlarıdır. Bu bölgelerin bazılarında gözlem faaliyeti halk tarafından çeşitli suçlarla ilişkilendirilmiş bu düşünce gözlem yapanlara açıkça ifade edilmiştir. Herhangi bir suçla ilişkilendirilmemesi durumunda da içeriğine ilişkin bilgi talep edilmiş, gözlemcilerin kimlik bilgileri sorgulanmıştır. Bu durumda bölgede ikamet eden bireylere karşı oluşan önyargı ve olumsuz hisler mekanla

ilişkilendirilerek bölgeye yönelik olumlu duyguların hissedilmesine engel olmuştur. Araştırma bulgularına göre gözlemcilerin kendi yaşam alanlarına benzeyen bölgelere yönelik duyguları olumlu yöndedir. Gözlemcilerin sosyal lokasyonları da incelendiğinde büyük bölümünün orta ya da alt sosyo-ekonomik gelişmişlik grubundan olan bireyler olduğunu görmek mümkündür. Bu anlamda özel hayatları şehrin az gelişmiş bölgeleri ile çok daha benzerdir. Buna karşın gelişmiş bölgelerdeki sosyo-ekonomik yapı kendi sosyo-kültürel ve ekonomik profillerinden oldukça farklıdır. Bu nedenle “kendine benzeyen” olan az gelişmiş bölgelerle kurulan etkileşim ve bunun sonucunda bu mekanın hatırlattığı anı ve deneyimler gelişmiş bölgelere göre daha fazladır. Bu durum gelişmiş bölgelere yönelik olumlu duyguların ortaya çıkmasına engel olmuştur.

Şehrin az gelişmiş bölgelerinde ise yere yönelik duygu olumlu yöndedir. Bunu etkileyen faktörlerden en belirgin olanı ise aynı zamanda coğrafi görünümün bir boyutu olup başka bir başlık altında değerlendirilen sosyal ağların güçlü olmasıdır. Bir diğer etkili faktör gözlem yapanların, gözlem süresince insanlarla girdiği etkileşimlerdir. Gözlem sırasında gözlemciler tarafından iki farklı davranış deneyimlenmiştir. Birincisi gözlem yapanların ne yaptıklarını ve neden yaptıklarını anlamlandıramayıp bundan rahatsız olunmasıdır⁵. İkinci grupta yer alan insanlar ise araştırmanın amacının açıklanmasının ardından sohbet etmek isteyen ya da yiyecek, içecek gibi ikramlarda bulunmak isteyenlerdir. Bu nedenle ikinci gruptakilerin yoğunlukta bulunduğu alanlarda olumlu duygu durumlarının da yoğunlaşmaktadır ki bu bölgeler az gelişmiş alanlara karşılık gelir. İnsanlarla kurulan etkileşimlerden kaynaklanan olumlu duygu durumlarının yoğunlaştığı alan şehrin periferisindeki alanlardır (Şekil 121). Buralar aynı zamanda şehrin coğrafi görünümünün diğer bileşenleri ile paralel şekilde konutların eski, sosyal ağların güçlü, kadınların daha görünür olduğu alanlardır.

⁵ Yapılan gözlemler, bazı alanlarda halk tarafından hırsızlık amaçlı ön hazırlık/keşif olarak yorumlanmış bu konuda şikayette ve uyarıda bulunanlar da olmuştur.

Şekil 117. Olumlu Duygu Duruma İlişkin Kelimelerin Dağılışı

Olumlu duyguların gelişmesinde etkili bir diğer faktör manzaradır. Özellikle eğimin fazla olduğu mahallelerde manzara daha zengindir. Buna ek olarak şehrin uzak mahallelerinde manzaraya eşlik eden sessizlik ve sakinlikte olumlu duyguların gelişimini artıran faktörlerdendir.

“İnsanların cana yakın, iletişim kurmak isteyen, meraklı, samimi olduğunu düşünüyorum. Bunu düşünmemdeki sebep ise gözlemi yaparken bir bayan evinin

kapısından bizi görüp merak etti ve bizimle geçti sohbet etmek istedi kendi günlük yaşantısıyla ilgili konuştu” (142. Bölge: G5)

“Gözlem alanına gitmeden önce baya gerilmiştim. Alanın görünüşü eski olunca gerildim biraz ama gözlem alanını gezdikçe ne kadar çok yanıldığımı fark ettim. Hatta bir espri de yaptım “bizi şişlemeseler bari” demiştim. Ama kullandığım bu cümlelerin ne kadar yanlış bir cümle olduğunu gözlem alanına girince buradaki insanların sıcakkanlılığı hoş sohbetleri ile cana yakınlığı ile anladım. Şehir merkezindeki insanlar bizi “neden geldiniz” sorusu ile buradaki insanlar ise “hoş geldiniz” kelimesi ile karşıladılar. Huzur verici bir alan. Komşuluk ilişkilerinin, insanlığın kaldığı bir alan. (172. Bölge: G1)

Kimi gözlemciler tarafından yere ilişkin olumlu duygular, yere karşı olan sevgiye dönüşmüştür. Yer sevgisi (Topophilia) ise insanların maddi çevre ile olan duygusal bağlarını tanımlamak için kullanılan bir neolojidir (Tuan, 1990). Yerler bağımsız varlıklar olarak değil, ritüel, tecrübe ve başka yerlerle ilişkili bağlamlar içinde deneyimlenir (Relph, 1974). Böylelikle insanlar belirli yerlerle duygusal bağ kurarlar. Kimilerine göre bu bağ, kısmen dışsal ekonomik ve toplumsal güçler tarafından belirlenen yaşam tarzlarına ve kısmen kişinin kendi farkındalığı ile ilgili idealist dürtülere dayanmaktadır (Kauko, 2004). Kimilerine göre ise estetik prensiplerden veya insanların “o yerde” yaşadığı anılar, hissettiği duygular, kokular veya deneyimler gibi pratikler ve yerle ilişkili estetik deneyimlere karşı verilen psikolojik tepkiler üzerine temellenir. Bazı gözlemciler de şehrin bazı alanlarını geçmiş anı ve deneyimlerle ilişkilendirdiğinden yere karşı daha yoğun olumlu duygular hissetmiştir ve bunun yer sevgisi haline dönüştüğü görülmüştür. Hatta yer sevgisi hissettiğini ifade eden kişiler gözlemlerin tamamlanmasından sonra da o alanları sık sık ziyaret etmiştir.

“Evlerin önündeki bahçeler beni çok heveslendirdi kendimi oraya ait hissettim sanki şehrin yaşantısından kasvetinden soğukluğundan biran kopup kendimi daha samimi sıcak bir ortamda hissettim. Geçmişimi hatırladım çocukluğumda 15 yılımı geçirdiğim doğduğum büyüdüğüm evimizi özlediğimi o evin bahçesinde yetişen salatalıkları, maydonazları babannemle topladığım günleri hatırladım. Her yaz bahçemizdeki asma yapraktan yaprakları toplayıp yaprak sarması yapıp mahalledeki arkadaşlarıma ikram ettiğimi hatırladım güzel bir çocukluk yaşadığımı düşünerek mutlu oldum” (142. Bölge: G5)

Lefevbre (2014) Mekanın Üretiminde Latin Amerika'nın büyük gecekondu mahalleleri ile yer duygusuna ilişkin ilginç bir örnek sunar. Bu alanlarda çok yoğun bir toplumsal yaşam olduğu, bu yaşamın morfolojide hayat bulduğu ve kimi zaman saldırılar kimi zamansa savunmalar yoluyla korunduğunu söyler. İlgi çekici olan ise “sefalete rağmen, evler, duvarlar, meydanlar üzerinden yapılan mekan düzenlenişinin huzursuz bir hayranlık uyandırdığını” ifade

etmesidir. Benzer bir durum çalışma alanında da görülmektedir. Gözlem yapanların en fazla olumlu duygu durum yaşadığı yerler aynı zamanda şehrin azgelişmiş bölgeleridir.

5.1.3. Sosyal Ağlar

Bir tahliye tehdidi ya da polis baskını, birbirini daha önce tanımayan gecekonducuları ya da işportacıları aniden bir araya getirir (Bayat, 2006).

Sosyal ağ insanların sahip olduğu tüm ilişkilerinin toplamıdır. Bu ilişkiler aile, arkadaşlık veya hemşehrlik, ilişkileri şeklinde olabilir. Bununla birlikte Wasserman ve Faust'a (1994) göre sosyal ağın aktörleri gruplar şirketler ve ülkeler bile olabilir. Çalışma alanının da sosyal ağlar coğrafi görünümün önemli bir bileşeni durumundadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik ile sosyal ağlar arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. Şehrin gelişmiş bölgelerinde sosyal ağlar zayıf iken az gelişmiş bölgelerde güçlüdür.

Bu ağların en kuvvetli olduğu alanlar şehrin periferisindeki azgelişmiş bölgelerdir (Şekil 116). Bu anlamda azgelişmişliğin, sosyal ağların güçlenmesinde etkili faktörlerden biri olduğunu söylemek mümkündür ki yoksulluk ve sosyal ağlar ilişkisi sosyal bilimlerde önemli bir araştırma konusudur. Az gelişmişlik ve sosyal ağlar ilişkisini açıklamaya yönelik Park ve Burgess (2016) yerel çıkarların ortaklığı görüşünü ortaya atarken, Bayat (2006, 2008) da ortak mekan ve ortak mülkiyetle ilişkili ihtiyaçlardan söz ederek bunun insanlara mekânsal dayanışma imkanı sağladığını ifade eder. Çalışma alanında da ortak mekanla ilişki ortak yoksunlukların ve yakınlığın sosyal ağların güçlenmesindeki önemli faktörlerden olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin şehirde devam etmekte olan kentsel yenileme çalışmalarına direnerek bunu engelleyen çeşitli gruplar bulunmaktadır ki bu “başarılarını”, var olan ve ortak tehditler sonucu güçlenen sosyal ağların yarattığı bir çıktı olarak görmek mümkündür⁶.

“Gözlem sırasında kapı önünde oturan teyzeleri gördük ve sohbet ettik. Çok samimi ve sıcakkanlıydılar. Kendi mahallemde gibi huzur ve mutluluk hissettim. İlk kez görmeme rağmen kesinlikle yabancı değilim buraya... Çok eskiden beri burada yaşadıklarını

⁶ Bayat (2006; 2008) bu tip ilişkileri pasif ağlar olarak ifade etmektedir. Sokak siyaseti bağlamında ele aldığı pasif ağları, sokak ya da mahalleyi paylaşan bireylerin gerektiğinde birlikte davranabilmelerini mümkün kılan ilişkiler olarak tanımlar.

anlattular ve birbirlerine lakaplarla hitap ettiklerini söylediler. Mahalle kentsel dönüşüme girmiş ancak hak ettiği değer verilmeyince mahalleli satmaktan vazgeçmiş. "Bizi koyun gibi dışarı atacaklardı" dedi konuşmayı çok seven teyze. Mahalle kültürü ve komşuluk ilişkileri korunuyor bu açık bir şekilde ortada... " (172. Bölge: G2)

"Parktaki çardaklarda, banklarda oturan kadınlar evlerinden getirdikleri yiyecekleri birbirleriyle paylaşıp sohbet ediyorlar. İnsanların birbiriyle ilişkileri kuvvetli yoldan geçen hemen hemen herkes birbirini tanıyor ve selamlaşıyor, halini hatırını soruyor" (142. Bölge: G5)

"Gözlemi yaptığımız gün kandildi ve bir teyze kandil olduğu için bulunduğu mahalledeki komşularına kek dağıttı Bu aslında eskilerden gelen bir gelenek" (142. Bölge: G5)

Bir ilişkinin ağ kategorisinde değerlendirilebilmesi için taraflar arasında karşılıklı kaynak akışının olması gerekmektedir. Bu kaynak akışları ise maddi ya da manevi paylaşım şeklinde olabilir (Williams ve Durrance, 2008). Çalışma alanında güçlü sosyal ağların varlığının göstergesinin ortak zaman paylaşımı olduğu görülmektedir⁷ Özellikle önceki bölümlerde açıklanmış olan cinsiyetleşen mekanlarda bu ağlar çok daha güçlüdür. Dolayısıyla sosyal ağların güçlü olma durumunun da cinsiyet ile ilişkili olduğunu söylemek mümkündür.

Şehrin sosyo-ekonomik anlamda gelişmiş bölgelerinde ise sosyal ağlar daha zayıftır. Bu durumu yine cinsiyetleşen sosyal ağ perspektifinden yorumlamak mümkündür. Sosyo-ekonomik anlamda gelişmiş olan bölgelerde ikamet eden kadınların işgücüne katılım oranları az gelişmiş bölgelere göre daha fazladır. Bu durum ikamet edilen bölgede geçirilen zamanın azalmasına neden olarak etkileşimleri kısıtlamaktadır. Bu durumda kadınlar arasında güçlü sosyal ağların oluşmasını ihtimal dışı kılmaktadır. Buna ek olarak nüfusun doğum yerinin de sosyal ağların gelişiminde etkili olduğunu söylemek mümkündür. Gelişmiş bölgelerde ikamet eden nüfus içinde doğum yeri Bilecik olmayanlar önemli bir bölümü oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle gelişmiş bölgelerde ikamet eden göçmen nüfus azgelişmiş bölgelere göre daha fazladır. Sosyal ağların gelişiminde zamanın etkisi de göz önüne alındığında göçün güçlü sosyal ağların oluşumunun önünde bir engel teşkil ettiği görülmektedir.

⁷ Putnam (2000) sosyal sermayeyi karşılıklı yarar için koordinasyon ve işbirliğini kolaylaştıran ağlar, normlar ve güven gibi sosyal organizasyon özellikleri olarak tanımlar. Bu anlamda sosyal ağlar da birer sosyal sermaye olması nedeniyle çalışma alanında ağların güçlü olduğu alanlarda sosyal sermayenin de yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

5.1.4. Kent İçi Tarım Faaliyetleri

Çalışma alanında Merkezi İş Alanı dışında yer alan mahallelerin neredeyse tamamında sürdürülen tarımsal faaliyetlerle coğrafi görünümün bir diğer bileşeni durumundadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre gelişmiş bölgeler bu faaliyetlerin en az gerçekleştirildikleri alanlar iken azgelişmiş bölgeler en fazla gerçekleştirildikleri alanlara karşılık gelmektedir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre gelişmiş bölgelerde ikamet eden nüfusun önemli bir bölümünün temel ekonomik faaliyetini hizmet ve sanayi sektörleri oluşturmaktadır. Katılımcıların yalnızca işleri değil meslekleri de değerlendirildiğinde aynı sektörlerin ön plana çıktığı görülür. Bu anlamda mevcut ve geçmiş deneyimler dikkate alındığında tarım ve ilgili sektörler temel ekonomik faaliyet olmaktan uzaktır. Bu durum kent içi tarım faaliyetlerinin yaygın olmamasında etkili faktörlerden biri olarak yorumlanmaktadır. Buna ek olarak sosyal ağlarda ifade edildiği gibi gelişmiş bölgelerde yaşayan nüfus açısından hem erkek hem de kadınların iş gücün katılım oranları azgelişmiş bölgelere göre daha fazladır. Bu durum yapılan iş dışında herhangi bir faaliyete ayrılacak zamanın azalmasına neden olmaktadır. Bu durumda bu faaliyetlerin gerçekleştirilmemesinde etkili faktörlerdendir. İfade edilen engelleyici faktörlere ek olarak gelişmiş bölgelerde ikamet eden bireylerin bu faaliyetleri gerçekleştirmek istese dahi konutların karakteristikleri sınırlayıcı bir özellik olarak ön plana çıkar. Çünkü gelişmiş bölgelerde yer alan konutların büyük bölümü çok katlıdır. Pek çoğunun bahçesi bulunmamaktadır. Ayrıca bölgelerde yerleşme dokusu sık olduğundan bahçeler dışında ekim yapılabilecek boş araziler de bulunmamaktadır.

Lefebvre, Şehir Hakkı (2015) kitabında kent içinde tarım yapılan bu alanları kırsallık alanları veya adacıkları olarak tanımlar. Bunlar yaşlı köylülerin ikamet ettiği buna karşın şehre uyum sağlayamadıkları yerler olduğunu ifade eder. Çalışma alanında da Lefebvre'in ifade ettiği gibi tarımsal faaliyetleri yürüten kişiler ağırlıklı olarak orta ve üst yaş grubu mensubu bireylerdir. Faaliyetlerin yoğunlaştığı yerler ise şehrin güneyi ve batısındaki mahallelerdir. Müstakil konutların daha fazla olduğu bu mahallelerde konutların bahçelerinde gündelik

kullanıma yönelik maydanoz, tere gibi kolay yetiştirilebilir olanlar olup ekim yapılan alanlar oldukça küçüktür (Şekil 118).

“Kapının önünde bir diğer teyze kendine yetecek şekilde bostanını çapalamaktadır. Bostanın da yeşil soğanlar iyi yetişmiştir. Teyzenin evi oldukça uzun ve eğimli bir merdivenin yanındadır” (151. Bölge: G15)

Müstakil konutların bahçelerine ek olarak yerleşme dokusunun seyrek olduğu mahallelerde, boş arazilerde çok daha büyük ölçekli tarımsal üretimin yapıldığını görmek mümkündür. Tarımsal ürün yetiştiriciliği ile birlikte yine aynı mahallelerde kümes hayvanı ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ile arıcılık da sürdürülen hayvancılık faaliyetleri olarak dikkat çeker.

“Sokakta gezerken evlerin önünde olan kümeslerden horoz tavuk sesleri gelmekte kaldırımlarda kapılarının önünde odunlar yığılmış şekildedir. İnsanların daha doğal mahalle ortamının olduğu yerlerdi. Bir adamla birlikte koyun vardı evlerin bahçelerinde çiçekler ekilmiş ürünler vardı” (142. Bölge: G3)

“Gecekondu tarzı evlerde yaşayan insanların evlerinin önünde bir bostan var ve ekip biçme faaliyetleri yaparak kendi ürünlerini kendileri yetiştiriyorlar aynı zamanda ufak hayvan kulübeleri var tavuk, horoz gibi küçükbaş hayvan yetiştiriyorlar” (142. Bölge: G5)

5.1.5. Altyapı Karakteristikleri

Şehrin coğrafi görünümüne ilişkin bir diğer karakteristik özellik altyapının yetersiz olması durumudur. Altyapıya ilişkin yetersizlikler içinde en dikkat çekici olanlar yol, otopark, çöp toplama hizmetleri ve ulaşım ile ilgili olanlardır. Yollara ilişkin yetersizlikler içinde en fazla vurgu yapılan özellikler ise şehrin bazı alanlarında sokakların çok dar olması ve bazı alanlarda ise yolların asfaltlama faaliyetlerinin yapılmamış olmasıdır. Dar sokaklar özellikle şehrin merkezindeki eski mahallelerde yoğunlaşır. Sokakların darlığı beraberinde kaldırımların da olmaması veya yetersiz olması sorununu getirmektedir. Yine sokakların dar olduğu bu alanlarda araçlar için park alanı yetersizliği de önemli bir problem haline gelmekte ve zaten yetersiz olan kaldırımlar araçlar tarafından işlevselleştirilerek işgal edilmektedir. Şehrin yeni gelişen alanlarında ise toprak yol ve patikaların sayısı oldukça fazladır.

“...yolların hepsi asfalt olmayıp, bazıları topraktan oluşurken bazılarında da kumlar dökülmüş...” (143. Bölge: G18)

“Patikalı bir yolu kullanıp başka bir mahalleye geçiyorduk. Bu patikanın altında bir inşaat temeli yer almaktaydı. Karşımıza kahverengi boyalı bir bina ve bu binanın

balkonunda bir dolap yer almaktaydı. Patikanın bitiminde karşımıza çıkan duvar üzerinden yürüyerek geçip çalışma yapacağımız sokağa vardık” (152. Bölge: G16)

“Otogarın üst tarafına doğru gittiğimizde karşımıza bir patika yol çıkmıştır ve bu yoldan devam ettik. Bu patikadan bize doğru 3 adet öğrenci gelmekteydi... Nedense bu yol çok aktif bir şekilde kullanılıyordu” (151. Bölge: G15)

Şekil 118. Kent İçi Tarım ve Eğime İlişkin Kelimelerin Dağılışı

Şehrin güneyinde yer alan mahalleler de ise coğrafi görünüm kırsal bir yerleşmeyi anımsatır. Yollar kaldırım taşları ile döşenmiştir. Yerleşmelerin

tamamı az katlı ve bitişik nizama yakın şekilde inşa edilmiştir. Bu nedenle bazı evler arası ulaşım ortak bahçelerdeki patikalar aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu alanda aynı zamanda doğalgaz altyapısı bulunamamakta, konutlarda enerji kaynağı olarak odun ve kömürden faydalanılmaktadır⁸.

Altyapı ile ilgili belirtilen yetersizlikler şehrin sosyo-ekonomik anlamda gelişmiş bölgelerinde ise daha azdır. Sosyo-ekonomik gelişmişliğin belirleyicilerinde de bu durum açıkça görülmektedir. Çünkü kamusal hizmetlerden memnuniyetin yüksek olduğu bölgelerde aynı zamanda gelişmişlik seviyesi de daha yüksektir.

5.1.6. Konut Karakteristikleri

Kentleri tanımlayan mimarinin genellikle hakim iktidar biçimleri ile iç içe olduğu kabul edilir. 20. Yüzyıl Sovyet kent mimarisine damga vuran meydanlar ya da Kuzey Amerika şehirlerinin gökdelenleri bunun en bilinen örnekleridir (Öncü ve Weyland, 2000). Küçük şehirlerde ise kentsel mimari güç sahipleri olanlar değil olmayanlar tarafından çok daha belirgin şekilde üretilmektedir. Çalışma alanında coğrafi görünüm kentsel mimari ile ilişkili bileşeni terk edilmiş ve köhne konutlardır (Şekil 119). Bu anlamda coğrafi görünümün konutlara ilişkin boyutu sosyo-ekonomik eşitsizlik ya da dezavantaj tarafından üretilmekte ve değiştirilmektedir.

Terk edilmiş ve köhne konutları şehrin neredeyse tamamında görmek mümkündür. Şehir merkezinde bulunanların büyük bölümü az katlıdır. Bazılarının yalnızca zemin katları işletmelerce kullanılmakta iken üst katlarının kullanımı daha sınırlıdır. Bir bölümü ise tamamen terk edilmiş durumdadır. Terk edilmiş konutların büyük bölümü kerpiç kullanılarak inşa edilmiş olanlardır. Yine büyük bölümünün pencereleri sökülmüş ya da duvarları yıkılmış olup üzerinde çeşitli duvar yazılarını görmek mümkündür. Şehir merkezinden uzakta yer alan köhne konutların ise büyük bölümü hala aktif bir şekilde kullanılmaktadır.

⁸ Saha çalışmasında yapılan görüşmelerde bu eksikliğin özellikle genç nüfus açısından göç konusunda itici bir güç olduğu bilgisi elde edilmiştir. Özellikle yeni evli kadınların bu eksiklik nedeniyle evlendikten sonra o mahallede değil şehrin kuzeyinde, doğalgaz altyapısının bulunduğu mahallelerde oturmak istediği bilgisi edinilmiştir.

“Belediye sokakta binaların arasında eski beyaza boyanmış iki katlı bir ev bulunmakta ve bazı camları kırık olduğu için naylon poşetlerle kaplanmıştır” (171. Bölge: G1)

“Evler çok kötü durumda çoğu yıkık dökük. Alçak katlı ve eski. Pencere çerçeveleri ahşap. Çoğu ev sıvalı değil.” (172. Bölge: G2)

“Bazı yerlerde ise harabe olmuş evlerin kırık camlarından biraz zorlasan içeri görebilecek durumu veriyor” (144. Bölge: G18)

“Geldiğimiz bu sokakta terk edilmiş evler ve duvarlara yazılar yazılmıştı. Bir evin bahçesinde tavuk ve horozlar marul yiyordu. Bahçe duvarının üstünde kuruması için bir halı serilmişti. Bu alanda kırık dökük evler yer almaktaydı. Sokakta tahta yığınları ve eski bir tahta kapılı ev vardı. Buradaki yerleşmeler çok sık dip dibe dar sokaklardı” (152. Bölge: G16)

“...ve burada karşımıza terk edilmiş bir bina çıktı. Apartların arasındaki tek katlı bir müstakil ev şehirleşmeye meydan okurcasına duruyordu. Bu sokakta karşısında bulunan kerpiç eve inatla tüm ihtişamını sergileyen bir villa bulunmaktaydı” (152. Bölge: G15)

“Evlerin çatıları tahtan yapılmış. Eski evler ile modern yeni yapılmış boyalı binalar yan yana bulunmaktadır. Elektrik direkleri eski... Kerpiç ve tahta yapıları binalar bulunmaktadır... Kireç badanalı evler bulunmakta boyalı evler daha nadir” (161. Bölge: G15)

“...alanda evler halen saman ve çamur karıştırılarak bu şekilde yapılmış evler bulunmaktaydı” (221. Bölge: G 6)

“Karşımıza yapısı çok güzel beton bir ev ve bu evin duvarlarını kurumuş bir sarmaşık yer almaktaydı. Bu yapı bizi eskiye götüren bir his uyandırdı. Bulduğumuz bu alanda apartlar bayağı fazlaydı. Bu apartların yanında terk edilmiş beyaz boyalı camları kırık virane bir ev bulunmaktaydı. Burada bir tarafta terk edilmiş binalar var iken bir tarafta şehirleşmenin hüküm sürdüğü yüksek katlı binalar yer almaktaydı” (151. Bölge: G16)

Terk edilmiş ve köhne konutlar şehrin az gelişmiş bölgelerinde yoğunlaşmakta iken gelişmiş bölgelerdeki konutların çok nitelikli olduğu görülmektedir. Gelişmiş bölgelerde yer alan konutların büyük bölümü yeni inşa edilmiştir. Konutların dış görünüşlerine ilişkin özellikler ikamet edenleri memnun edici niteliktedir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik bulgularına göre de bu bölgelerde ikamet eden katılımcılar konutları ile ilgili daha az sorun ve şikayetlerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Şekil 119. Eski Konutlara İlişkin Kelimelerin Dağılışı

5.1.7. Eğim

Çalışma alanının coğrafi görünümüne ilişkin bir başka bileşen eğimin fazla olmasıdır. Bu durum coğrafi görünümün doğal boyutu ile ilişkili olmasının yanı sıra beşeri ve algısal görünümde de farklılık yaratmaktadır.

Eğim şehrin genelinde fazla olmakla birlikte bazı mahallelerde coğrafi görünümü çok daha belirgin şekilde etkilemektedir. Bunun en görünür yansımasını ise ulaşımda görmek mümkündür. Çünkü bu alanlarda sokaklar arası

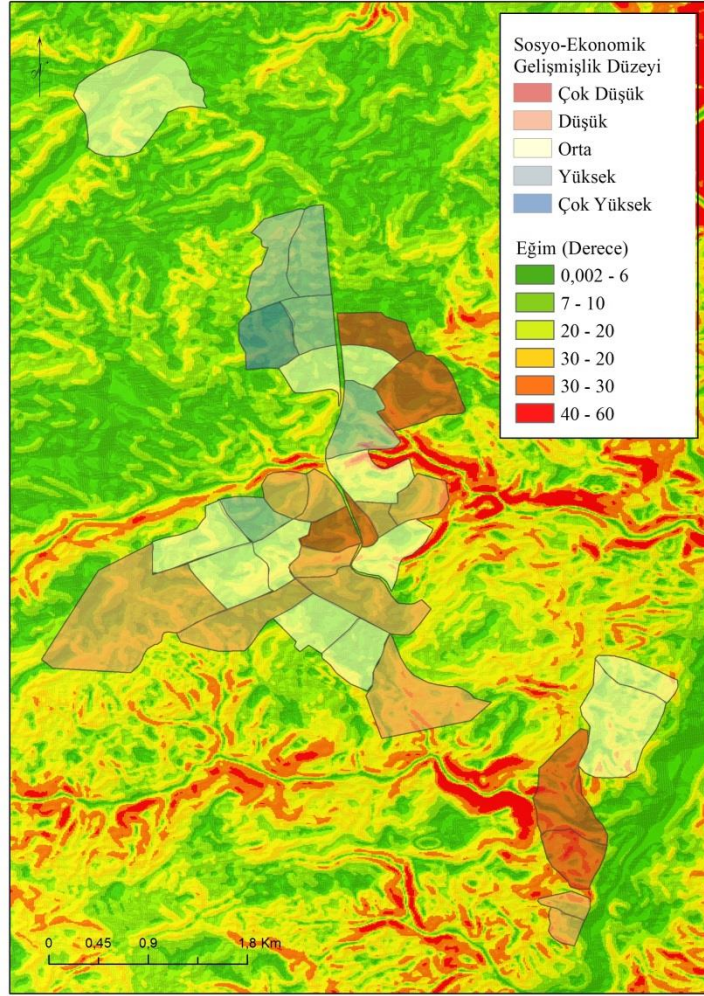
ulaşım merdivenler aracılığıyla sağlanmaktadır. Merdivenlerin bulunmadığı yerlerde ise binaların arasında ince patikalar kullanılarak sokaklar arası geçiş yapılmaktadır.

Eğimin fazla olması şehre ilişkin algıyı da farklılaşmaktadır (şekil 122). Bu anlamda ilk dikkat çeken durum şehrin silüetine ilişkindir. Eğimin fazla olması gözlem yapanların zihninde şehre ait karakteristik bir silüet oluşmasını ihtimal dışı kılmaktadır. Özellikle şehrin bazı mahallelerinde yüksek bir noktadan eğimin azaldığı alana doğru yapılan bir yürüyüşte görülen tek unsur evlerin atılarıdır. Her ne kadar şehrin geneli gözlemcilerde olumlu duygular uyandırır da bu durum olumsuz duyguların oluşmasına neden olan bir özellik olarak yorumlanmıştır. Buna karşın yükseltinin fazla olduğu pek çok yerin güzel bir manzara sunuyor olması nedeniyle olumlu duygu durumları da beraberinde getirmektedir.

Aşırı yamaç ve çok kötü kokuyor burası (162. Bölge: G4).

Mahalle yamaçta ve tepelik bir yere kadar yükselerek gidiyor. Yamata bulunan evler arasında genellikle dar aralıklı merdivenler var. . Tepedeki evlerin çoğunda ekmek ve yemek pişirilebilen fırınlar var. Mahalle tepedeki kayalıklara kadar çıkıyor ve buraya çıkmak bayağı yorucu oldu. Tepedeki bazı evlerde küçükbaş hayvancılığı yapan evler ve ağıllar var. (202. Bölge: G2).

Bazı evler tek katlı olup hemen yokuşların yanlarına kurulmuş evler alçakta kaldığı için pek te kolay fark edilmiyorlar (172. Bölge: G1)

Şekil 120. Çalışma Alanında Eğim ve Sosyo-Ekonomik Gelişmişliğin Dağılışı

SONUÇ

“Bir Şehrin Sosyo-Ekonomik Coğrafi Görünümünün Belirlenmesi: Bilecik Şehri Örneği” isimli çalışmada Bilecik şehrinde soyo-ekonomik gelişmişlik ve coğrafi görünüm ilişkisi ele alınmıştır. İki bölüm şeklinde tasarlanan araştırmanın birinci bölümünde yeni bir sosyo-ekonomik gelişmişlik ölçme aracı ve endeksi geliştirilerek çalışma alanı oluşturan birimlerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri tespit edilmiştir. İkinci bölümünde ise çalışma alanının coğrafi görünümü ortaya konularak az gelişmiş ile ilişkilendirilerek çalışma alanını

oluşturan bölgelerin coğrafi görünümleri tespit edilmiştir. Böylelikle az gelişmişlik ve coğrafi görünüm ilişkisini ele alan yeni bir kuram ortaya atılmıştır.

Çalışma alanında sosyo-ekonomik gelişmişliğin bölgelere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Şehrin en gelişmiş bölgesini Bahçelievler mahallesi oluşturmaktadır. Sosyo-ekonomik anlamda en gelişmişlik bölgelerden pek çoğunun yine bu mahalleye bağlı olduğu belirlenmiştir. Şehrin az gelişmiş bölgeleri ise büyük ölçüde şehrin güneyinde yoğunlaşmaktadır. İstasyon ve Orhangazi mahallelerini oluşturan bölgeler ile MİA'nın da içinde yer aldığı eski kent çekirdeğinin şehrin gelişmişlik seviyesi en düşük alanları olduğu belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik gelişmişliğin mekansal kümelenme karakteristiği gösterip göstermediğinin belirlenmesine yönelik mekânsal istatistiksel yöntemlerden faydalanılmıştır. Bir bölgede kümelenme tespit edilmiştir. Bu şehrin kuzeyinde kalan sıcak noktadır. Bununla birlikte şehrin büyük bölümünde mekânsal kümelenme analizi sonuçları istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesini denetleyen unsurların belirlenmesine yönelik regresyon analizlerinden faydalanılmıştır. Buna göre çalışma alanında gelişmişlik üzerinde belirleyici iki faktör tespit edilmiştir. Bunlar kamusal hizmetlerden memnuniyet ve sosyo-ekonomik yaşamdan memnuniyettir.

Bilecik şehrinin coğrafi görünümü sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları ile ilişkisi kurulmadan okunmuştur. Daha sonra gelişmişlik farklılıkları ile ilişkilendirilerek hem şehrin görünümünü yansıtan kuram oluşturulmuştur. Buna göre sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları tarafından denetlenen yedi bileşenli bir coğrafi görünüm yapısı tespit edilmiştir. Bunlardan dördü coğrafi görünümün sosyal boyutu, 1'i algısal boyutu, 1'i ise doğal boyutuna ilişkindir. Buna göre şu çıkarımlar yapılmıştır:

- ✓ Sosyo-ekonomik anlamda az gelişmiş alanlarda gündelik hayat ve mekan cinsiyetleşmektedir. Az gelişmiş alanlarda kadınlar çok daha görünür durumdadır. Buna karşın gelişmiş bölgelerde erkekler çok daha görünürdür.

- ✓ Sosyo-ekonomik anlamda az gelişmiş alanlarda sosyal ağlar gelişmiş alanlara göre daha güçlüdür. Buna karşın gelişmiş bölgelerde sosyal ağlar daha zayıftır.
- ✓ Sosyo-ekonomik anlamda az gelişmiş alanlarda kent içi tarım faaliyetleri sürdürülmekte iken gelişmiş bölgelerde bu faaliyetleri sürdürenlere daha az rastlanmaktadır.
- ✓ Sosyo-ekonomik anlamda az gelişmiş alanlarda belirgin bir altyapı yetersizliği özelliği ve problemi bulunmaktadır. Bu problemler gelişmiş bölgelerde çok daha azdır.
- ✓ Sosyo-ekonomik anlamda az gelişmiş alanlarda konutlar çok eski ve önemli bölümü terk edilmiş durumdadır. Gelişmiş bölgelerde ise konutların büyük bölümü yeni inşa edilmiş olmuş nitelikli durumdadırlar.
- ✓ Sosyo-ekonomik anlamda az gelişmiş alanlar insanlarda mutluluk, huzur gibi olumlu duygu durumlar yaratmaktadır. Buna karşın gelişmiş bölgeler huzursuzluk, tedirginlik ve rahatsızlık gibi olumsuz duygular yaratmaktadır.
- ✓ Sosyo-ekonomik anlamda az gelişmiş alanlarda eğitim gelişmiş alanlara göre daha yüksektir. Buna karşın gelişmiş bölgelerde eğitim daha düşüktür.

Bu çalışma, Bilecik şehrinde gelişmişliğin sosyal, ekonomik ve öznel boyutuna dair detaylı bilgi ve analizler içermektedir. Bu anlamda karar vericiler ve kalkınma konusunda plan ve uygulama geliştiren kişi ve kurumlar için dikkate değer bir kaynak olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte ilgili literatürde gelişmişlik ve coğrafi görünüm ilişkisi çeşitli şekillerde ele alınmasına rağmen belirgin bir kuram eksiliği dikkat çekmektedir. Araştırmada geliştirilen coğrafi görünüm kuramının bu eksikliğin giderilmesi bağlamında değerli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahiler Kalkınma Ajansı, (2013). TR71 Bölgesi İlçeleri Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Analizi <https://ahika.gov.tr/assets/ilgili-dosyalar/Tr71-Bolge-si-Ilceleri-Sosyo-Ekonomik-Gelismislik-Analizi.pdf> (Son Erişim Tarihi: 29.03.2019)
- Arıkan, Rauf. (2004) *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*. Ankara: Asil Yayın
- Baki, A., Gökçek, T. (2012). “Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42): 1-21
- Baker, J. L., Grosh, M. E. 1994. Measuring the Effects of Geographic Targeting on Poverty Reduction <http://documents.worldbank.org/curated/en/187171468776964190/Measuring-the-effects-of-geographic-targeting-on-poverty-reduction> (Son Erişim Tarihi: 29.03.2019)
- Bayat, Asef, (2008), *Sokak Siyaseti: İran’da Yoksul Halk Hareketleri*, Phoenix Yayınları, Ankara
- Bayat, Asef, (2006), *Ortadoğu’da Maduniyet*, İletişim Yayınları, İstanbul
- Cantek (Ed.), F., (2017), 2. baskı, Kenarın Kitabı, “Evin içindeki sokak, sokağın içindeki ev: kamusal ile özel ara’sında kalanlar” Funda Şenol Cantek, Çağla Ulutürk Ulutaş, Sermin Çakmak, s. 7-58, İletişim Yayınları
- Castells, M., Sheridan, A. (1977). “The Urban Question: A Marxist Approach”. *Social Structure and Social Change*, (1).
- Cosgrove, Denis. (2012). *Geography And Vision: Seeing, Imagining And Representing The World*. IB Tauris.
- Cosgrove, Denis. (2004) Landscape and landschaft. *German Historical Institute Bulletin*, 35(Fall), 57-71.
- Creswell, John. W. (2007). *Qualitative Inquiry And Research Design: Choosing Among Five Traditions* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W., Clark, V. L. P. (2017). *Designing and conducting mixed methods research*. Sage publications.
- Creswell, John. W., (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, Siyasal Yayınevi, Ankara

- Dinçer, B., Özaslan, M. (2004) İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, DPT, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı. (2013). TRB2 Bölgesinde Bulunan İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması <http://www.daka.org.tr/panel/files/files/arsiv/Ara%C5%9Ft%C4%B1rma%20ve%20Analizler/TRB2%20B%C3%B6lgesi%20il%C3%A7eleri%20Sosyo-Ekonomik.pdf> (Son Erişim Tarihi: 29.03.2019)
- Duncan, N., Duncan J., (2009) *Doing Landscape Interpretation*, The SAGE Handbook of Qualitative Geography. SAGE Publications
- Elden, Stuart. (2009) Space I. In R. Kitchin & N. J. Thrift (Eds.), *International encyclopedia of human geography* (First edition. ed., Vol. 10, pp. 460). Oxford, UK: Elsevier.
- Field, Andy. (2000). *Discovering statistics using SPSS for Windows*. London: Sage.
- Fujii, T. 2008. "How Well Can We Target Aid With Rapidly Collected Data? Empirical Results for Poverty Mapping from Cambodia". *World Development*, 36(10), 1830-1842.
- Gençoğlu, A. Y. (2014). "Bir Kavram ve Kuram Üretme Stratejisi Olarak Temellendirilmiş Kuram". *Tarih Okulu Dergisi*, 2014(XVII).681-700
- Getis, A., Ord, J.K. (1992). "The Analysis of Spatial Association By Use of Distance Statistics". *Geographical Analyses*, 24(3): 189–206.
- Greene, J. C., Caracelli, V. J., Graham, W. F. (1989). "Toward a Conceptual Framework for Mixed-Method Evaluation Designs". *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 11(3), 255-274.
- Günay Aktaş, Semra (2017). Kapadokya Turizm Bölgesinin Algılanmış İmaj, Memnuniyet ve Sadakat Haritaları: Destinasyon İmajı, Turist Memnuniyeti ve Turist Sadakatinin Mekansal Açından İncelenmesi, Proje No: 1506E478, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Harris, R., Wahba, M. (2002). "The Urban Geography Of Low-income Housing: Cairo (1947–96) Exemplifies A Model". *International Journal of Urban and Regional Research*, 26(1), 58-79.
- Hamilton, Greg. (2003). "Responding To Literature in The City". *English Journal*, 93(1), 100-4.
- Hartshorne, Richard. (1939) *The Nature Of Geography: A Critical Survey Of Current Thought in Light of The Past*. *Association of American Geographers*, Washington, DC.

- Henninger, N.; Snel, M., (2002), Where are the Poor? Experiences with the Development and Use of Poverty Maps, World Resources Institute, Washington D.C.: Arendal.
- Henslin, James. M. (2009). *Essentials Of Sociology: A Down-To-Earth Approach*. Boston: Allyn & Bacon.
- Hirschman, A. O. (1958). *The Strategy of Economic Development*. New Haven: Yale University Press.
- Hyman, G., Larrea, C., Farrow, A. (2005). Methods Results and Policy Implications of Poverty and Food Security Mapping Assessments. *Food Policy*, 30(5), 453-460.
- Işık, Oğuz. (1994) “Değişen Toplum/Mekân Kavrayışları: Mekânın Politikleşmesi, Politikanın Mekânsallaşması”. *Toplum ve Bilim*, (64-65), 7-38.
- İlter, Z. (2007) Salnamelere Göre Osmanlı Devleti’nin Son Dönemlerinde Bilecik, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Karakoç, F. Y., Dönmez, L. (2014) “Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Temel İlkeler”, *Tıp Eğitimi Dünyası*, 40: 39-49.
- Karasar, Niyazi. (2005) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kauko, T. (2004). Sign Value, Topophilia, and The Locational Component in Property Prices. *Environment and Planning A*, 36(5), 859-878.
- Kaygalak, Sevilay. (2008) *Kapitalizmin Taşrası: 16. Yüzyıldan 19. Yüzyıla Bursa’da Toplumsal Süreçler ve Mekansal Değişim*. İletişim Yayınları: İstanbul.
- Khan, Shahid. N. (2014). “Qualitative Research Method: Grounded Theory”. *International Journal of Business and Management*, 9(11), 224.
- Kuş, Elif. (2006). *Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Veri Analizi, Örnek Program Nvivo İle Gösterimler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eren Kürkçüoğlu, (2014) Kamusal Alanlarda İmaj Çatışması: Doğal ve Yapay İmaj Olgusu, *Planlama*, 24-3:125-130
- Lefebvre, Henri. (2009) *State, Space, World: Selected Essays*. (Ed.) N. Brenner and S. Elden, University of Minnesota Press. London.
- Lefebvre, Henri, (2014), *Mekânın Üretimi*, Sel Yayıncılık, İstanbul

- Lefebvre, Henri, (2015), *Şehir Hakkı*, Sel Yayınları, İstanbul
- Lewis, Peirce. (1979) *Axioms For Reading The Landscape* , in D. Meinig (ed.) *The interpretation of ordinary landscapes: geographical essays*. New York: Oxford University Press. pp. pp. 11–32.
- Lowenthal, David. (1986) *The Past is A Foreign Country*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MacKinnon, D., Cumbers, A. (2007). *An Introduction To Economic Geography: Globalization, Uneven Development And Place*. Pearson Education.
- Meinig, D. W. (1979) *The beholding eye: ten versions of the same scene* , in D. W. Meinig, (ed.) *The Interpretation of ordinary landscapes: geographical essays*. New York: Oxford University Press. pp. pp. 33–48.
- Menteşe, S., Tağıl, Ş. (2016). “Spatiotemporal Variation of Heavy Metals Pollution in the Inegöl Plain, Turkey”, *Journal of Applied Sciences*, 16(7): 311-323.
- Onat, O. 2011. “Genç Yetişkinlerin Ahlaki Kimliklerinin İncelenmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, (2014). TR83 Bölgesi İlçeleri Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi. <http://www.oka.org.tr/Documents/TR83%20ILCE%20SEGE.pdf> (Son Erişim Tarihi: 29.03.2019)
- Öncü, A., Weyland, P., (2000) *Mekan, Kültür, İktidar: Küreselleşen Kentlerde Yeni Kimlikler*, Giriş: Küreselleşen Kentlerde Yaşam Alanı ve Toplumsal Kimlik Mücadeleleri, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Özdamar, Kazım., (2016) *Eğitim, Sağlık ve Davranış Bilimlerinde Ölçek ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi*, Nisan Kitabevi, Eskişehir.
- Park, R., Burgess, E., (2016) *Şehir: Kent Ortamındaki İnsan Davranışlarının Araştırılması Üzerine Öneriler*, Heretik Yayınları Ankara
- Peet, Richard. (1998). *Modern Geographic Thought*. Oxford ; Malden, MA: Blackwell Publishers.
- Peet, R., Hartwick, E. (2009). *Theories of Development: Contentions, Arguments, Alternatives*. Guilford Publications.
- Potter, R.B., Binns, T., Elliott, J.A. Smith, D. (2004), *Geographies of Development*, 2nd edn, Harlow: Pearson.

- Reclus, Elise. (2016) *Anarşi Coğrafya ve Modernite*: Derleyen: Clark, J.,Martin, C., Can Yayınları, İstanbul
- Relph, E. (1976). *Place and Placelessness*. London: Pion Ltd.
- Sauer, Carl. (1963) *Morphology of landscape* , in J. Leighly, (ed.) *Land and life: a selection of writings of Carl Ortwin Sauer*. Berkeley: University of California Press. pp. pp. 315–50.
- Sen, A. (1987). *The Standard of Living*, Cambridge University Press, New York.
- Richard Sennett, (2016), *Kamusal İnsanın Çöküşü*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- Steele, F. (1981). *The Sense of Place*. CBI Publishing Company, Inc.
- Tekeli, İlhan., (2010) *Mekansal ve Toplumsal Olanın Bilgibilimi Yazıları*, İlhan Tekeli Toplu Eserler - 10, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Todaro, M. P., Smith, S. C. (2006). *Economic Development*. Harlow.
- Tuan, Y. F. (1990). *Topophilia: A Study of Environmental Perceptions, Attitudes, and Values*. Columbia University Press.
- Tuncer, S. (2015). Dışarı Çıkmak: Özelden Kamusala Feminist Bir Saha Hikâyesi. *Moment Dergi*, 2(2).
- Tunçdilek, Necdet. (1973) *Bölgesel Coğrafyanın Prensipleri: Tabii Bölgeler*, İstanbul Üniversitesi Yayınları: 1855, İstanbul.
- Tümertekin, E., Özgüç, N. (2002) *Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekan*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Warf, B., Arias, S. (2009). *The Spatial Turn : Interdisciplinary Perspectives*. London ; New York: Routledge.
- Wasserman, S., Faust, K. (1994). *Social Network Analysis: Methods and Applications*. Cambridge University Press
- Williams, K., Durrance, J. C. (2008). Social Networks and Social Capital: Rethinking Theory in Community Informatics. *The Journal of Community Informatics*, 4(3) (<http://ci-journal.net/index.php/ciej/article/view/465>).

EKLER

EK 1:

Tablo 1. Ölçek Geliştirmede 1. Aşamaya İlişkin Güvenirlik Testi Sonuçları

Cronbach's Alpha	N of Items
,635	33

Tablo 2. Ölçek Geliştirmede 1. Aşamaya Ait Tanıtıcı İstatistikler

	Mean	Std. Deviation	N
VAR00001	2,61	1,137	41
VAR00002	3,37	1,127	41
VAR00003	4,41	1,095	41
VAR00004	4,85	,792	41
VAR00005	3,10	1,221	41
VAR00006	4,85	,654	41
VAR00007	4,05	1,413	41
VAR00008	4,76	,888	41
VAR00009	4,83	,543	41
VAR00010	4,27	,775	41
VAR00011	2,37	,994	41
VAR00012	3,85	1,108	41
VAR00013	1,39	1,202	41
VAR00014	1,41	,836	41
VAR00015	3,39	1,222	41
VAR00016	2,88	,954	41
VAR00017	1,39	1,093	41
VAR00018	2,98	1,635	41
VAR00019	1,78	,759	41
VAR00020	4,39	1,339	41
VAR00021	3,95	,835	41
VAR00022	4,02	,724	41
VAR00023	3,66	1,087	41
VAR00024	3,85	,853	41
VAR00025	3,88	,900	41
VAR00026	3,44	,976	41
VAR00027	3,44	1,074	41
VAR00028	3,12	1,269	41
VAR00029	3,02	1,172	41
VAR00030	3,66	1,039	41
VAR00031	3,15	1,216	41
VAR00032	2,85	1,108	41
VAR00033	3,88	,781	41

Tablo 3. Ölçek Geliştirmede 1. Aşamaya Ait Madde Çıkarılırsa Güvenirlilik Katsayısında Olacak Değişimler

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
VAR00001	110,25	98,503	-,222	,664
VAR00002	109,49	93,106	,019	,643
VAR00003	108,45	94,348	-,036	,647
VAR00004	108,01	91,252	,192	,627
VAR00005	109,76	92,865	,018	,644
VAR00006	108,01	90,902	,277	,624
VAR00007	108,81	84,966	,300	,614
VAR00008	108,10	97,191	-,183	,654
VAR00009	108,03	91,526	,285	,625
VAR00010	108,59	92,007	,146	,667
VAR00011	110,50	88,031	,309	,617
VAR00012	109,01	81,717	,591	,588
VAR00013	111,47	95,915	-,109	,656
VAR00014	111,45	87,963	,390	,613
VAR00015	109,47	86,530	,297	,616
VAR00016	109,98	88,642	,291	,619
VAR00017	111,47	91,915	,080	,631
VAR00018	109,89	83,594	,285	,616
VAR00019	111,08	90,821	,234	,625
VAR00020	108,47	88,050	,196	,626
VAR00021	108,91	91,409	,168	,639
VAR00022	108,84	89,515	,346	,618
VAR00023	109,20	85,625	,397	,607
VAR00024	109,01	94,932	-,053	,644
VAR00025	108,98	96,142	-,123	,650
VAR00026	109,42	91,145	,144	,641
VAR00027	109,42	83,675	,507	,597
VAR00028	109,74	86,392	,287	,616
VAR00029	109,84	86,215	,330	,613
VAR00030	109,20	88,395	,272	,620
VAR00031	109,71	87,599	,251	,621
VAR00032	110,01	90,672	,137	,632
VAR00033	108,98	93,112	,070	,635

Tablo 4. Ölçek Geliştirmede 2. Aşamaya İlişkin Güvenirlilik Testi Sonuçları

Cronbach's Alpha	N of Items
,757	22

Tablo 5. Ölçek Geliştirmede 2. Aşamaya Ait Tanıtıcı İstatistikler

	Mean	Std. Deviation	N
VAR00004	4,85	,792	41
VAR00006	4,85	,654	41
VAR00007	4,05	1,413	41
VAR00009	4,83	,543	41
VAR00011	2,37	,994	41
VAR00012	3,85	1,108	41
VAR00014	1,41	,836	41
VAR00015	3,39	1,222	41
VAR00016	2,88	,954	41
VAR00018	2,98	1,635	41
VAR00019	1,78	,759	41
VAR00020	4,39	1,339	41
VAR00022	4,02	,724	41
VAR00023	3,66	1,087	41
VAR00027	3,44	1,074	41
VAR00028	3,12	1,269	41
VAR00029	3,02	1,172	41
VAR00030	3,66	1,039	41
VAR00031	3,15	1,216	41
VAR00032	2,85	1,108	41
VAR00033	3,88	,781	41
VAR00017	1,39	1,093	41

Tablo 6. Ölçeğin toplanabilirliğine ilişkin sonuçlar
ANOVA with Tukey's Test for Nonadditivity

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between People	164,718	40	4,118		
Between Items	873,057	21	41,574	41,525	,000
Nonadditivity	,759 ^a	1	,759	,758	,384
Within People	840,230	839	1,001		
Residual	840,989	840	1,001		
Total	1714,045	861	1,991		
Total	1878,764	901	2,085		

Grand Mean = 3,36

a. Tukey's estimate of power to which observations must be raised to achieve additivity = 1,232.

Tablo 7. Kaiser-Mayer-Olkin ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	,515
Bartlett's Approx. Chi-Square	451,252
Test of df	231
Sphericity Sig.	,000

Tablo 8. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçlarına Göre Açıklanan Toplam Varyans

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,959	17,993	17,993	3,959	17,993	17,993	2,975	13,524	13,524
2	3,251	14,776	32,769	3,251	14,776	32,769	2,331	10,595	24,119
3	2,309	10,497	43,266	2,309	10,497	43,266	2,173	9,876	33,995
4	2,169	9,859	53,125	2,169	9,859	53,125	2,117	9,623	43,618
5	1,764	8,016	61,141	1,764	8,016	61,141	2,082	9,462	53,081
6	1,332	6,056	67,198	1,332	6,056	67,198	2,036	9,255	62,335
7	1,307	5,943	73,141	1,307	5,943	73,141	1,992	9,056	71,391
8	1,042	4,735	77,876	1,042	4,735	77,876	1,427	6,485	77,876
9	,842	3,829	81,705						
10	,693	3,151	84,856						
11	,658	2,991	87,847						
12	,521	2,369	90,216						
13	,452	2,054	92,270						
14	,364	1,653	93,923						
15	,288	1,309	95,232						
16	,264	1,200	96,432						
17	,231	1,052	97,484						
18	,207	,943	98,426						
19	,146	,663	99,089						
20	,108	,491	99,581						
21	,065	,294	99,874						
22	,028	,126	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Tablo 9. Açıklayıcı Faktör Analizine Ait Dönüştürülmüş Bileşenler Matrisi**Rotated Component Matrix^a**

	Component							
	1	2	3	4	5	6	7	8
VAR00032	,819	,039	,120	-,132	-,058	-,014	-,157	,099
VAR00031	,785	,056	-,030	,123	-,108	,104	-,087	,087
VAR00028	,658	-,116	,058	-,093	,205	-,143	,524	,075
VAR00030	,648	,159	,097	,005	,088	,105	,137	-,522
VAR00033	,520	,376	-,079	-,455	-,033	-,015	,216	-,248
VAR00019	-,076	,835	,089	,056	-,019	,140	,153	-,027
VAR00017	,157	,795	-,049	-,081	-,029	,016	-,039	,275
VAR00014	,050	,698	,084	,426	,214	,043	-,035	-,262
VAR00004	-,019	-,003	,967	,005	-,041	,011	,085	,053
VAR00006	,134	,068	,953	,120	-,063	,024	-,047	,079
VAR00027	,129	,081	,216	,833	,102	,088	,027	-,044
VAR00018	-,211	,008	-,154	,660	,266	,223	,168	,043
VAR00009	-,067	-,080	-,027	,100	,863	-,048	,133	,210
VAR00020	,061	,077	-,092	,134	,818	,055	-,007	-,071
VAR00012	-,099	,183	,102	,504	,527	,122	,289	,283
VAR00015	-,023	,096	,062	,192	,048	,930	-,020	-,053
VAR00016	,092	,070	-,028	,036	-,007	,928	,077	-,012
VAR00023	-,213	,075	,160	,012	,274	,239	,664	-,035
VAR00022	,099	,281	-,084	,442	-,191	-,202	,645	,065
VAR00029	,576	-,267	,023	,127	,080	-,065	,609	,007
VAR00011	-,040	,311	-,196	,015	,078	,224	,462	,524
VAR00007	,195	,079	,333	,057	,253	-,119	,088	,771

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 16 iterations.

ÖZGEÇMİŞ

ÖZNUR AKGIŞ İLHAN

ÖĞRENİM BİLGİSİ

Doktora

2014 - 2019

: BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Coğrafya Anabilim Dalı

Tez Adı: Bir Mekanın Sosyo-Ekonomik Coğrafi Görünümünün Belirlenmesi: Bilecik Şehri Örneği

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Erdal Karakaş

Yüksek Lisans

2012-2014

: ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Coğrafya Anabilim Dalı

İlçesi

Tez Adı: Kırsal Yoksulluğun Coğrafi Açından Analizi: Yenice Örneği

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Cengiz Akbulak

Lisans

2008-2012

: ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ

COĞRAFYA BÖLÜMÜ

GÖREVLER

Araştırma Görevlisi

2014-

:BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

Fen Edebiyat Fakültesi

Coğrafya Bölümü

Beşeri Coğrafya Anabilim Dalı

ESERLER

Projelerde Yapılan Görevler:

1. Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi, Gülümde Kampüsünde Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonunun Kurulması, Yükseköğretim Kurumları Tarafından Desteklenen Bilimsel Araştırma Projesi, Proje Tarihi: 03.07.2015-29.12.2017, Projedeki Görevi: Araştırmacı

Uluslararası Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler:

1. Okuyucu, A., Akgiş Ö. (2016). Türkiye’de Konaklama Sektörünün Yapısal ve Mekansal Değişimi: 1990-2013. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi (1) 249-269
2. Akgiş, Ö., Akbulak, C. (2015). Kırsal Yoksulluğun Coğrafi Açidan Analizi: Yenice İlçesi (Çanakkale) Örneği, International Journal of Human Sciences 12(2), 547-569.

Ulusal Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler:

1. Akgiş, Ö., Karakaş E. (2018). Kırsal Kalkınmayı Desteklemeye Yönelik Yapılan Makine-Ekipman ve Sulama Desteklerinin İlçelere Göre Mekansal Dağılışı ve Belirleyicilerinin Analizi, Türk Coğrafya Dergisi (71) 27-35.
2. Akgiş, Ö., Karakaş, E. (2018). Bir Sosyal Ağ Olan Hemşehri Derneklerinin Yoksullukla Mücadeledeki Rolü Üzerine Uygulamalı Bir Araştırma: Bilecik Sinoplular Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Ege Coğrafya Dergisi 27(1), 21-34
3. Akgiş, Ö. (2015). Bir Refah Göstergesi Olarak Türkiye’de Mutluluğun Mekansal Dağılışı, Türk Coğrafya Dergisi , (65) 69-76.
4. Akgiş, Ö., Karakaş E. (2019). Kalkınma Coğrafyasının Kısa Tarihi, Türk Coğrafya Dergisi 72, 85-91

Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan Bildiriler:

1. Akgiş Ö., Karakaş, E., Özkaraman, B. (2018). Yerel Ekonomik Kalkınmada Alternatif Bir Model Olarak Cittaslow: Turistlerin Gözünden Taraklı Örneği, IV. European Congress on Economic Issues, Kocaeli.
2. Akgiş, Ö. (2018). Yoksulluğun Mekanı Yeniden Üretimi: Bilecik Şehri Örneğinde Kamusal Mekanın Özel Mekana Dönüşümü, Türkiye Coğrafyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Konferansı, Ankara.
3. Karakaş, E., Akgiş, Ö. (2017). An Assesment of Subejctive Well-Being Map og Turkey, International Symposium on GIS Applications in Geography & Geosciences, Çanakkale.
4. Akgiş, Ö., Karakaş, E. (2017). Spatial Characteristics and Geographical Determinants of Income Poverty in Turkey. GEOBALCANICA 2017, Üsküp, Makedonya.

5. Akgiş, Ö., Karakaş, E. (2016). İç Göçün Bölgesel Yoksulluk Oranları Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi: TR 6 Akdeniz Bölgesi Örneği, Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Konferansı, Ankara.
6. Akgiş Ö., Karakaş, E. (2016). Water as a Right: Accessibility to Clean Water in Turkey, European Association of Geographers Conference, Malaga, İspanya.

Ulusal Bilimsel Toplantılarda Sunulan Bildiriler:

1. Karakaş, E., Akgiş, Ö. (2015). Kırsal Alanlarda Ulaşım Yoksunluğu ve Göç İlişkisinin Bilecik İli Örneğinde Analizi. Türkiye Dördüncü Nüfusbilim Konferansı, Ankara.

Sertifika:

1. Ölçek Geliştirme, 3. Araştırma Yöntemleri Semineri, Ölçek Geliştirme Eğitimi
Eğitmen: Prof. Dr. Adnan Erkuş, Antalya.

VERDİĞİ DERSLER

1. Küreselleşme	2014-2018
2. Kültür Coğrafyası	2015-2018
3. Azgelişmişliğin Coğrafyası	2014-2019
4. Kadınların Coğrafyası	2015-2018
5. Tarım Coğrafyası	2014-2015